

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SOPHUS BAUDITZ

GUSTAV BAUDITZ

SOPHUS BAUDITZ

HANS LIV OG DIGTNING

PAA GRUNDLAG AF EFTERLADTE PAPIRER

NYT NORDISK FORLAG
KØBENHAVN

**TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
MDCCCCXVII**

SOPHUS BAUDITZ

FORORD

ET Par Aar før SOPHUS BAUDITZ døde, var han saa smaat begyndt at syle med Tanken om at udarbejde sine »Erindringer«. Han ordnede gamle Breve og Dagbøger og gjorde Smaarejser til de Egne og Byer, han i Barndomsaarene havde besøgt eller levet i — saaledes var han et godt Aarstid før sin Død i Itzehoe, hvor Faderen i 1858 havde ligget i Garnison.

Sophus Bauditz talte ofte om sine »Erindringer« og udviklede for mig, hvorledes de skulde fremtræde. Og altid smilede han glad, naar han satte sig til rette og sagde: »Vil Du saa høre!« Han vidste ogsaa, at Bogen, naar den en Gang blev færdig, vilde blive en morsom Bog.

Men Sophus Bauditz naaede ikke at se sit Ønske opfyldt. I Forsommeren 1915 begyndte han at nedskrive Indledningen, der omhandler Slægten Bauditz' Historie, men Sygdommen tog stadig til, og i August samme Aar lukkede han for bestandig sine Øjne.

— Og det var ikke uden Vemod, jeg tog den store Mappe, uden paa hvilken min Fader havde skrevet »Minder«, frem og begyndte at blade de gulnede Papirer igennem, de omhyggeligt førte Dagbøger og de — med lidt rystende Haand — gjorde Notitser. Og det var heller ikke — jeg tilstaar det ærligt — uden store Betænkeligheder, at jeg besluttede mig til at samle og fortsætte

det store, men spredte Stof, som min Fader udtrykkelig havde ønsket, at kun jeg skulde have Adgang til.

Bestyrelsen for »DEN RABEN-LEVETZAU'SKE FOND« viste mig imidlertid — efter at den havde gjort sig bekendt med en Del af mine Udkast — den Ære at yde mig sin Støtte, og det var da med bedre Mod, jeg gik i Gang med Bogen.

Resultatet foreligger nu.

Om Opgaven: at føre min Faders planlagte Arbejde videre med alle de Tilføjelser, hvormed jeg mener at kunne bidrage til en samlet Levnedsskildring og Karakteristik af Sophus Bauditz, er lykkedes mig, maa jo andre dømme.

Blot vil jeg — uden i mindste Maade at forsøge paa at afvæbne en berettiget Kritik — bede Læseren erindre, at Bogen om Sophus Bauditz skyldes en Søn, der saa' op til sin Fader, og som nu efter hans Død med Taknemlighed mindes Faderens Kærlighed og Venskab.

I. KAPITEL

SLÆGTEN BAUDITZ

ENTEN har man Slægtsfølelse, Interessen for den Rod, hvoraf man er kommen, eller man har det ikke.

Jeg har det nu, og det falder mig derfor kun naturligt at begynde mine Livserindringer med en kort Omtale af de forlængst hedengangne Bauditz'ers Historie.

Slægten Bauditz — eller, som den oprindelig kaldtes »Budissin« — er en ældgammel Adelsslægt (Uradel), der hører hjemme i Lausitz og dér allerede nævnes 1224. Den har sit Navn af Byen Bautzen eller Budissin og er — som jo ogsaa baade sidstnævnte Navn og Navnet Bauditz kan tyde paa — vistnok af vendisk Oprindelse. Thor Lange skriver da ogsaa i en Artikel, at han i selve Venden ikke har set en saa typisk vendisk Profil som min — Gud veed forresten, om det egentlig er smigrende — men det maa nu staa for hans Regning, ligesom naar han i en anden Artikel, der handler om hans Besøg ved Margrethe Sambirias Grav i det gamle Cisterciens kloster i Doberan hævder, at saavel Bassewitz'erne som Bauditz'erne er beslægtet med den djærve »Margrethe Sprænghest« — det maa jo unægtelig være fint.

Slægtens Vaaben var — og er — tre Sølvhorn i blaat Felt, men om det skal være Jæger- eller Drikkehorn, derom er de lærde ikke enige. I det

Naturalisationspatent, hvormed Bauditz'erne optoges i den danske Adel, staar »Jægerhorn«, og det holder jeg mig til, for det passer symbolsk. Slægten har nemlig ikke alene haft »blaat« Blod, men ogsaa, Generation efter Generation, »Jægerblod« i Aarene, og det viser sig allerede 1496 tydeligvis, at en Jakob von Budissin blev tiltalt for ulovlig Jagt paa et Revier, der tilhørte Byen af samme Navn. — Ak, ja, Slægten har aldrig haft meget at jage paa, der var dens eget, og saa — Herregud, vi er jo kun Mennesker, og det har Jakob von Baudissin jo ogsaa været!

Skal jeg være ganske ærlig, saa tror jeg nu forresten, at der oprindelig *hverken* har været Jæger- eller Drikkehorn i Vaabnet, men ganske almindelige Vædderhorn; det synes i alt Fald de endnu bevarede Sigiller at vise — men Vædderhorn er jo ogsaa godt!

Bauditz'erne eiede tidlig Godser i Lausitz. — Der nævnes bl. a. Solschwitz og Luppa — men store har de neppe været, og Rigdom har Slægten overhovedet aldrig udmærket sig ved. Yngre Sønner var derfor, som saa ofte i hine Tider, henvist til at søge deres Erhverv ved Krigerhaandværket, og det er da ogsaa dette Forhold, der gjør, at Slægten kom her til Danmark.

Wolf Heinrich von Baudissin blev født paa Luppa 1579. Først kom han til Kejserhoffet i Wien, var 1615 Rytterløjtnant i venetiansk og 1618 i bøhmisk Tjeneste, deltog i Slaget paa det hvide Bjærg og udmærkede sig som Ritmester under Belejringen af Glatz. Saa traadte han i 1625 i Christian den IVs Tjeneste og fik det følgende Aar Bestalling som Rytteroberst, udnævntes til Chef for de danske Tropper i Schlesien og leverede her en Række heldige Fægtninger.

Da han sammen med den øvrige danske Hær maatte trække sig tilbage gennem Halvøen, klagedes der imidlertid saa stærkt over hans Troppers Udskejelser, navnlig i Aarhus, og Rigsraadet foretog da det ret usædvanlige Skridt at lade ham fængsle i Korsør. Udfaldet af »Baudissins Proces« var imidlertid gunstigt: han blev strax igen sat paa fri Fod, og Christian den IV vedblev bestandig at vise ham baade Velvillie og Tillid — han endte endogsaa med 1644 at udnævne ham til Ridder af Elefanten.

Nu var der jo imidlertid foreløbig Fred i Danmark, og Wolff Heinrich, der, ligesom Officererne i »St. Hansaftenspil« aabenbart »altid i Fred var til Krig parat, som det sig sømmer en brav Soldat« maatte altsaa se sig om efter en anden Krigsherre. Valget er næppe faldet ham svært: han gik i Gustav Adolf's Tjeneste, og det er navnlig hans Deltagelse i Trediveaarskrigen paa svensk Side, hvor han fik Rang som Generalløjtnant, der har givet ham hans Navn som Hærfører. Samtidige og senere Historieskrivere, kan ikke noksom berømme hans Dristighed i Angreb og hans personlige Tapperhed, navnlig i Rytterkampe og mindre Skærmydsler, og Wolff Heinrich er endog forsaa vidt gaet over i Folkedigtningen, som det i en samtidig Vise om Slaget ved Leipzig 1631, der findes i »Des Knaben Wunderhorn« hedder:

»Der Obriste Baudisz beim Schweden thut sein
Und thut sich tapfer halten.
Ist unversagt mit dem Pappenheim
Ein Schlacht, zwei, drei zu halten.«

I Visen staar der altsaa »Baudisz«, Christian IV, der ikke tager det saa nøje med Personnavne, kalder ham i sine Breve jævnlig »Paudessen« og selv skrev han sig »W. H. Baudessin«. Paa det særdeles

smukke Billede af ham, der nu ejes af Grev Otto Baudissin i München staar imidlertid malet »General Wulf Heinrich von Bauditz«, og under dette Navn forplantedes saa Slægten i Danmark.

Wolff Heinrich omtales som en lille Mand — en Tradition som Billedet ogsaa nok kan bestyrke — og jeg kommer altid ved at se paa det til at mindes Dragonens Ord i »E Bindstow« om General Lallemand: »han wa kun en bette stumpet Kaal, men modde wa han«.

En anden Ting ved Maleriet, som jeg synes er saa karakteristisk, er højre Arms og Haands Stilling: den gammelkjendte Rytterstilling, og da nu ikke blot de fem Generaler, som Slægten Bauditz har leveret den danske Hær, men ogsaa de mange andre militære Bauditz'er næsten alle har været ivrige Ryttere, saa morede det mig ganske naturligt, da Henrik Pontoppidan engang om mig paa stod, at en efter hans Mening ret fremtrædende Tilbøjelighed til at sætte højre Haand i Siden, maatte skyldes en nedarvet artilleristisk Tilbøjelighed.

Maaske har han Ret, men Tilbøjeligheden *kan* jo rigtignok skyldes den Omstændighed, at jeg fra mit syvende Aar, og lige til jeg blev Student, saa at sige hver Dag har siddet i Sadlen, og at der har været en Tid, da jeg kendte Stamhestene ved 3. Dragonregiments 4de Escadron næsten lige saa godt som selve Overvagtmesteren.

Lige saa lidt forknyt Wolff Heinrich var overfor Fjenden, lige saa lidt var han det overfor Ægteskabet.

54 Aar gammel ægtede han 1633 i Itzehoe den knap 14 Aarige (!) Sophie Rantzau, og hun fødte ham 4 Sønner og 4 Døtre — man var baade sent og tidlig paafærde dengang!

General
Wolf Heinrich von Bauditz
1579 + 1846

Ved Wolff Heinrichs senere Liv er der ikke nogen Grund til at dvæle, ved hans Tjeneste i kursachsisk og polsk Tjeneste; med 1633 er han i det Væsentlige ude af nordisk Saga, og 1646 endte han sit urolige Liv i Elbing, hvor han selvfølgelig hædredes med en skøn Ligtale baade paa Prosa og Vers, der blev tryk in folio.

Men Wolff Heinrichs Slægt, den blev i Danmark, og lige til den nyeste Tid har den været en Militærslægt.

Den mest kendte af Wolf Heinrichs Sønner er jo Ryttergeneralen Gustav Adolf. Han var født kort Tid efter at Faderen var traadt i svensk Tjeneste og blev derfor opkaldt efter »Heltekongen«, og siden har de allerfleste Bauditz'er i Daaben faaet Navnet enten Gustav eller Adolf (jeg hedder foruden Sophus ogsaa Gustav), men ingen har endnu faaet begge Navne — maaske af en Slags Beskedenhed.

Baudissinerne, der blev i Tyskland, ophøjedes 1741 til Rigsgrever med Bibeholdelse af de gamle Sølvhorn i blaat Felt i Hjerteskjoldet, og adskillige af dem er jo med Held optraadt som Forfattere. Til Trods for de nu forskellige Slægtsnavne har Baudissiner og Bauditzer imidlertid aldrig helt tabt »Følingen« med hinanden, men jævnlig udvexler Familieoplysninger af forskellig Art.

Inden jeg slutter denne »historiske« Indledning og gaar over til »den nyere Tid«, maa jeg dog fortælle, hvordan min Fader tilfældigt — tilsyneladende »tilfældigt« i alt Fald — kom til at faa sin Viden om Slægten suppleret.

Under Slutningen af Krigen 64 var han indkvarteret paa Herregaarden »Margaard« ved Odense, og som han en Dag kommer gaaende over Loftet her, seer han, at der øverst i en Bunke Skrammel

ligger en Foliant indbunden i sort Læder. Han lukker den op, og det viser sig at være en 214 Sider stor haandskreven Ligprædiken over »Fru Susanne Baudis«. De første 22 Blade var revet ud, men først Side 62 begynder det personalhistoriske Afsnit af Ligprædikenen, der efter Tidens Skik indledes med en Opregning af den Afdødes Slægt paa fædrene og mødrene Side, og dette Afsnit har i mange Henseender ikke ringe Interesse.

Susanne B. var Datter af svensk Major, Georg Sigismund B., der 1702 »døde i Hans Majestæts Tjeneste« under den spanske Arvefølgekrig, og Sophie Brahe. Susanne, der var opdraget hos sin Moster, den bekendte Karen Brahe, ægtede 1708 Major Tyge Seefeld til Margaard, men hun døde allerede Aaret efter i Barselseng. Et Maleri af hende findes paa Margaard. Den nuværende Ejer, Hofjægermester C. E. A. Schøller var saa elskværdig at forære min Fader Manuskriptet, og det er nu mit.

— — —

Foruden ovennævnte Gustav Adolf havde Wolff Heinrich Sønnen HEINRICH GÜNTER til Cronsberg; han var spansk Ritmester og dansk Major og døde som Geheimeraad og Hofmarskal paa Gottorp. Det var en af hans Sønner, der blev tysk Rigs greve, men som hans Søn af første Ægteskab nævnes den danske Linie Bauditz' Stamfader HEINRICH CONRAD, der i 1684 bosatte sig i Rendsborg som »Contrefeyer«, det vil sige Portrætmaler. Heinrich Conrad var tillige Ingenieur-Officeer, men hans Tid har for Størstedelen været optaget af at gengive fyrstelige Personers Ansigtstræk — i Særdeleshed har han været søgt af det ploenske Hof, til hvilket han gennem sine Familieforbindelser var stærkt knyttet.

Han har uden Tvivl været en dygtig Kunstner af den hollandske Skole; i hvert Fald er hans Billeder i senere Tider bleven forvekslet med Arbejder af Abraham Wuchters.

Heinrich Conrad døde 1714 i Stade under Belejringen; rimeligvis er han i sin Egenskab af Ingenieur-Officer bleven kaldt til Byen under Danmarks Krig med Sverrig og Holsten.

Hans Søn, ADOLF AUGUST, svigtede ganske de militære Traditioner, men han har sikkert været en brav Jægersmand; han endte i hvert Fald, efter at have været Amtsforvalter i Ploen, som Overfører hos den sidste Hertug, Friedrich Carl, i de ploenske Lande.

Adolf August blev altsaa ikke selv Officer, men han kunde i den Familiebibel, som hans Fader, Heinrich Conrad, alt havde gjort sine Notitser i, indføre, at hans Søn, FRIEDRICH CARL, 1762, efter at have tjent to og et halvt Aar i Fodgarden, var bleven udnævnt til Fähnrich »und gegen die Russen marschiert«.

Friedrich Carl tjente tre danske Konger: Frederik den femte, Christian den syvende og Frederik den sjette. Fem og halvfjers Aar gammel fik han Afskedspatent som Generalløjtnant.

Efter Familietraditionen skal Friedrich Karl have været en meget høj Mand med en usædvanlig kraftig Kommandostemme. Tavs og indesluttet har han tillige været. Og hans Undergivne har neppe paa-skønnet ham i samme Grad som hans Overordnede — vistnok med Urette. I hvert Fald er den Dom, som en norsk Oberst Tidemand i sine Erindringer fælder over Bauditz saa indlysende uretfærdig, at den ganske falder til Jorden.

Dog kan man paa den anden Side ikke fortænke den gode Nordmand i, at han ikke med de ven-

ligste Følelser mindedes sin gamle Chef, hvis han er bleven behandlet paa lignende Maade som en af Friedrich Carl's andre Officerer blev det.

En Dag kom nemlig en Secondmajor eller Kap-tajn ind til Friedrich Carl og beklagede sig over, at han formentlig var bleven forbigaaet ved et Avancement. Vedkommende, der var meget svær og ikke meget mobil, anførte i sit Forsvar, at han meget vel vidste, det blev sagt om ham, at han kun daarligt kunde marschere, men det kunde han dog saa godt som nogen, mente han. Bauditz hørte roligt paa Beklagelserne, saa rejste han sig, gik hen og aabnede Døren paa vid Gab, og sagde: »Ja, lad os da se!« og derpaa kommanderede han med den velbekendte Tordenstemme: »Marsch!«

Friedrich Carl havde mange Børn og fire Søner blev Officerer, to af dem naaede endog Generalværdigheden.

Den ene af disse FERDINAND CHRISTIAN FÜRCHTEGOTT BAUDITZ, født 1778, blev tillige nær knyttet til Hof-fet. Først udnævntes han til Overadjutant og Stabschef hos Prins Ferdinand, rejste saa med Prinsen til Paris og blev tilsidst hans Hofmarskal, tillige var han Kammerherre. Prinsen kunde neppe have faaet en mere ordentlig Marskal, og det var ikke saa faa Scener, der blev udspillet mellem de to, naar Prinsen trak for store Veksler paa sin Ap-nage.

I den Dagbog, Bauditz med den største Akku-ratesse førte lige til sin Død, læser man Gang paa Gang om hans bestemte Optræden, naar det gjaldt om at holde igen paa Kontanterne; men det skal siges til Prinsens Ros, at det gode Forhold mellem Herre og Tjener aldrig blev brudt, i hvor høj Grad end Prinsen fik Sandheden at høre.

Bauditz har helt igennem forsynet sin Dagbog

med nydelige smaa Haandtegninger, der illustrerer Notitserne, saaledes at han hurtig kunde orientere sig, naar han bladede tilbage for at finde et eller andet.

En Skildpadde i Marginen viser saaledes, at han den Dag har været med »Herskaberne« i Sorgenfrey og bivaanet en delicat Skildpaddedinér, en Stjerne betyder, at Kongen har skænket ham Storkorset af Dannebrog, og en Svale fortæller den 19. April 1831, at den gamle Herre har haft Foraarsofornemmelser: »Idag saa' jeg den første Svale«, staar der kort og godt.

Ferdinand Bauditz var som Faderen en høj Mand, han havde et særdeles distingueret Ydre og en fornem Optræden. Hans Hus blev ført med Stil, og Tidens Skønaander og Kunstnere samledes dér med selve Thorvaldsen i Spidsen.

Bauditz dyrkede selv Musiken, han spillede talentfuldt Violin, men hans ansvarsfulde Stilling, den han jo ogsaa bestred med saa megen Takt og Dygtighed, levnede ham neppe Tid til at dyrke sine kunstneriske Interesser saa flittigt, som han maaske gerne havde villet det.

At han har haft Slægtens store Kærlighed til Dyr, viser et Par Dagbogsoptegnelser. Han skriver 1848, 8. Marts: »Florine, min gamle tro Hund, som i nogle Dage har været syg og intet ædt, er i Nat død i Stalden, 12 Aar gammel«. 10. Marts: »I Middagsstunden besørgede Ole min gamle Florine begravet«.

29. April 1849 døde Ferdinand Bauditz efter i nogle Dage at have været syg. Han mærkede selv Dødens Komme, ordnede sine Anliggender og sov roligt ind. Lige til det sidste førte han sine Regnskaber; selve Dødsdagen har han med

fast og tydelig Haandskrift indført Dagens Udgifter i sin Bog.

Ferdinand Bauditz havde syv Børn; to Sønner traadte de fædrene Spor. FERDINAND CARL ADOLF blev Oberst og Kammerherre, VALDEMAR GUSTAV OTTO var først Garder- senere Ingenieur-Officer. Sidstnævnte var tillige stærkt literært interesseret og udgav fra 1873 til 1883 et Tidsskrift »I ledige Timer«, det første »danske Magasin«, vi har haft. Efter hans Død udkom hans Livserindringer.

De to andre Sønner blev begge juridiske Kandidater og gik Embedsvejen. Den ældste, FREDERIK, drog til Vestindien og blev dér Toldinspektør, den yngste, JULIUS, døde som afskediget Departementchef og Kammerherre.

En Datter af Ferdinand Bauditz, LOUISE SOPHIE CAROLINE, blev gift med den kendte Admiral, Kammerherre EDOUARD VAN DOCKUM, som i nogle Aar var dansk Gesandt ved det storbrittanniske Hof.

Kort efter van Dockums Ankomst til London begyndte man dér i ledende Kredse at beskæftige sig med Valget af en Brud til Prinsen af Wales.

Saa vel van Dockum som hans Hustru henledte Gang paa Gang Opmærksomheden paa den danske Prins Christians ældste Datter. Det viste sig, at Tanken om »the charming Danish Princess« efterhaanden vandt mere og mere Tilslutning, og under en Visit, van Dockum med sin Hustru af lagde i 1859 hos en højtstaaende engelsk Dame, blev Sagen alvorligt drøftet. Den engelske Dame endte med at udtale sig med Varme om Forbindelsen og erklærede, at hun vilde gøre alt for at fremme den. »Mærkeligt«, tilføjede hun spøgende til Fru van Dockum, »om vi to Damer ikke skulde være i Stand til at tilvejebringe et Giftermaal«.

Det vigtigste var jo imidlertid, at de to unge lærte hinanden at kende og at gensidig Sympati opstod.

Kort efter rejste van Dockum saa til Danmark, hvor han efter et Taffel paa Bernstorff havde en længere Samtale med Prins Christian. Resultatet af denne Samtale blev, at Prinsen modtog en Indbydelse til med Familie at aflægge Besøg hos den nævnte Dame i London — hvad dette videre førte til, véd jo enhver.

Friedrich Carl havde, som sagt, fire Soldater-sønner: Major THEODOR BAUDITZ var Fader til Generalløjtnant, Kammerherre CHRISTIAN BAUDITZ, der en Tid var Chef for Livgarden. Hans ranke, elegante Skikkelse og smukke Aasyn erindres endnu af mange.

Den yngste Søn, CARL GUSTAV HEINRICH BAUDITZ, der døde 1849 som Generalmajor og Chef for Artilleribrigaden, havde fem Sønner, af hvilke de fire var med i Treaarskrigen. Den ene af disse GUSTAV BAUDITZ, var SOPHUS BAUDITZ' Fader.

I Generalens Hjem kom — ligesom i hans Broder Hofmarskalens — til Stadighed Kunstnere og ligestillede.

En af Sønnerne, PETER BAUDITZ, var selv en sjælden kunstnerisk Begavelse. Han begyndte med at arbejde i Bissens Atelier, men da han var bestemt for Officersvejen, kunde han først efter at være bleven Secondløjtnant besøge Kunstakademiets Skoler.

Som Premierløjtnant konkurrerede han, med en udskaaret Kamè, til den Neuhausenske Præmie, som han ogsaa vandt. Utvivlsomt er det baade første og sidste Gang, man har set en Kammerjunker — et Par Aar forinden var denne Charge bleven ham tildelt — være med i *den* Konkurrence.

Frugten af hans kunstneriske Virksomhed er iøvrigt særlig Skikkelser fra Æventyrverdenen, Nisser, Dværge og lignende udskaaret i Træ eller Elfenben. Man sporer her tydeligt Paavirkning af Vennen, Maleren J. T. Lundbye.

At en Pelargonie er bleven opkaldt efter Peter Bauditz viser, at hans store Interesse for al Slags Gartneri og i Særdeleshed for Blomsterdyrkning har været forbundet med særlige Anlæg for denne — ja, Sport vil man vel sige i vore Dage, dengang hed det vist snarere »smukke Passion«.

Men som Officer er det imidlertid, at Peter Bauditz nævnes med størst Hæder. Allerede i første slesvigske Krig, særlig i Slaget ved Isted, som Adjutant ved Schleppegrells Division, udmærkede han sig. I 64, han var dengang Major, blev han foran Dybbølstillingen haardt saaret og fangen. Han døde samme Aar paa Johannitterlazarettet 30. April.

— Stilfærdighed og Nøjsomhed kendetegnede — som Skik og Brug var dengang — Sophus Bauditz' Bedsteforældres Hus. Begrebet »Selskaber« med kostbare Anretninger kendte man ikke noget til; men den rette »Stil« manglede dog ikke. Og selv om det maaske kneb til Tider, saa slog Indtægten, til Trods for otte Børn, dog til.

En Arv fra Rusland, som man med Længsel havde ventet paa i en lille Menneskealder, kom, da den endelig viste sig, vist nærmest Døtrene til Gode i Form af Livrente.

Generalen var præget af sin Slægt og sin Op-rindelse; hans Børn huskede ham som en høj, rank Officeerstype. Sikkert har han mindet en Del om sin Fader, men han har været af et livligere Temperament, mindre barsk, til Tider maa-ske endog oplagt til Spøg.

Hans Hustru blev, ligesom Søsteren Kammerherreinde von Kleist, regnet for en Skønhed. Hun var en von Jahn, født i Neumünster, men af østerrigsk Adel. Hun hadede, som alle Tyskere dengang, Napoleon.

Det slesvigholstenske Oprør tog hun sig ganske overordentlig nær. Tre Sønner saa hun drage i Felten for at kæmpe mod dem, hun holdt for Landsmænd. Kort Tid efter døde hun — paa ulykkelig og uhyggelig Maade — den Rystelse, Krigen havde paadraget hende, havde været for stor for hende.

— Generalen holdt altsaa aabent Hus for Kunstnere, der selvfølgelig som Regel indførtes i Hjemmet af deres Collega, Sønnen Peter; og først og fremmest kom Maleren Lundbye, som en Tid gik om i det stille Haab at blive Svigersøn i Huset.

Haabet glippede imidlertid; men Venskabet til Familien blev af den Grund ikke brudt. Stadig kom han og malede og tegnede. Til et Lysthus i Generalens Have, hvor Familien drak The om Aftenen, udførte han saaledes et Par yndefulde Akvareller. Den ene viser Husets gode Alfer, Nisserne, der pusler i Haven med Saks og Rive, paa den anden ser man Muldvarpens Død. Under Blomsterklokkeklang bliver han baaret til Graven af sine Venner, de sørgende smaa Nisser.

— Lundbye gik jo frivillig med i 48. Den 26. April om Aftenen traf Sophus Bauditz' Fader Lundbye i Bivouaken ved Bedsted. De talte et Øjeblik sammen, men just da de havde sagt Godnat til hinanden, faldt en Geværpyramide om, et Skud gik af, og Lundbye ramtes og døde paa Stedet, kun faa Skridt fra Vennen.

Blandt de andre Malere, der kom i det Bauditzske Hjem, var Malerne Læssøe og Gurlitt, og Ma-

rinemaleren Professor Kloss vandt en af Døtrene til Brud.

En anden Datter, CHARLOTTE, var — til Generalens store Ærgrelse — forlovet med Kammerjunker Oehlenschlæger, Digterens Søn.

Der var sikkert ikke meget godt at sige om Kammerjunkeren, medens der paa den anden Side maaske heller ikke var saa meget ondt. Han var letsindig og manglede den Hjærtets Dannelse, der kunde bøde herpaa. At han ikke var, hvad man kalder en »Helt« — og derfor næppe af sine Svogre blev behandlet med megen Respekt — tør man gaa ud fra — Gæssene paa Castels Torvet var nemlig hans største Skræk og Rædsel.

Forlovelsen blev endelig hævet, men hans Kæreste forvandt aldrig Sorgen — for ikke saa mange Aar siden døde hun ugift i meget høj Alder i Horsens.

— Den gamle General overlevede ikke længe sin Hustru. Han døde 1849 efter en Operation.

— Foruden de nævnte Sønner havde han tillige ADOLPH BAUDITZ, der var Embedsmand i Slesvig, og Garderofficeren SOPHUS HEINRICH BAUDITZ. Sidstnævnte havde som Nevøen Sophus Bauditz særdeles Interesse for Slægten og dens Historie, og de to foretog i 80erne i Forbindelse med afdøde Toldkontrollør VALDEMAR BAUDITZ indgaaende Familieundersøgelser.

Valdemar Bauditz var iøvrigt den første, der for Alvor var begyndt at samle Slægtsefterretninger; i en Menneskealder tilbragte han al sin Fritid med at studere de gamle Baudissin'ers og Bauditz'ers Historie, og et stort haandskrevet Værk er Resultatet af hans taalmodige, omhyggelige Arbejde.

II. KAPITEL

*Barndomsaar — Hjemmet — Forældrene — Københavnsrejse
— Itzehoe — Onkel Jens — Aarhus under Krigen*

» **D**E første Aar, vi var gift, sad vi ved et Tællelys om Aftenen!«

Saa ofte har jeg hørt min Bedstemoder, Sophus Bauditz' Moder, fortælle dette, naar hun dvælede i Minderne om det gamle Hjem i Aarhus.

Og i det hele taget herskede der en gennemført, men ogsaa nødvendig, Økonomi i Sophus Bauditz' Barndomshjem.

Forældrene blev gift under Trearskrigen. Løjtnanten, der skulde i Felten, mente vel, at det var bedre — hvis der hændte noget — at efterlade en Enke med en nok saa lille Pension end en uforsørget Kæreste, og den 21. Marts 1849 stod da Bryllupet i Aarhus Domkirke. Efter Vielsen gik hver til sit, Bruden hjem til sin Moder, Brudgommen i Krigen.

I de Tider maatte en Løjtnant ikke gifte sig, naar ikke han havde en vis foreskrevet Indtægt. Sophus Bauditz' Farfar garanterede da det unge Par den Sum, der manglede i Gagen, men det var rigtignok underforstaaet, at den ikke skulde udbetales — den gamle General i København havde saa sandt ogsaa selv Brug for sine Indkomster. Men det faldt heller ikke et Øjeblik Sophus Bauditz' Forældre ind, at man ikke kunde sætte Tæring efter Næring. De unge Ægtefolk be-

stemte tværtimod, at de hvert Aar vilde lægge en Smule op — selv om det blev aldrig saa lidt, man var paa den rigtige Side.

Principet blev overholdt. Flid og Sparsommelighed kendetegnede Hjemmet, men aldrig Smaalighed. Ingensinde har jeg heller hørt Sophus Bauditz tale om smaa Kaar, end sige Trang, fra den Tid. Barndomsopholdet i Aarhus og det korte Besøg i Itzehoe synes snarere at staa i Festglans for ham.

Men Sophus Bauditz er sikkert ogsaa vokset op i sjælden harmoniske Omgivelser. Kærlige Forældre har ledet hans Skridt, de har sat en Ære i at opdrage den eneste Søn til *et veltænkende, vellært og velopdraget Medlem af Samfundet*, saaledes som de skriver i deres Testamente af 1866 — allerede saa tidligt er det nemlig lykkedes dem at faa opsparet en *vore Vilkaar meget anselig Capital*.

»Vom Vater hab' Ich die Statur
Des Lebens ernstes Führen
Vom Mütterchen die froh Natur
Die Lust zu fabulieren«.

Disse Goethes Ord har Sophus Bauditz engang gjort til sine, og gennem dem karakteriseres ogsaa hans Forældre paa en træffende Maade.

En indesluttet, alvorlig — i de senere Aar vistnok noget melankolsk — Mand har Faderen sikkert været. Han har ganske vist ikke manglet Lune, har endog til Tider kunnet være helt kaad og løssluppen, naar der var noget specielt, som vakte hans humoristiske Sans; men i det hele faar man gennem Sønnens egen Skildring af Faderen Indtrykket af hin Tids alvorlige Officer,

den strenge, pligtopfyldende, der kræver meget, men som heller aldrig skaaner sig selv.

— Fra Moderen stammer altsaa »die froh Natur« — ja, det er vist saare rigtigt!

Men ingenlunde var Sophus Bauditz' Moder blot den glade og muntre til Festlighed parate, det Indtryk maa man mindst af alle faa. Hun var tværtimod i sit otte og tyve Aar lange Ægteskab Typen paa den værdige Frue, den dygtige, paapasselige Husmoder, Anstandsdamen ved Baller og Klubsammenkomster; og de sidste Aar forinden sit Ægteskab havde hun levet et stille Liv med sin Moder, der var bleven Enke.

Hendes Fader, Justitsraad Clementsen, havde haft et stort Embede som Toldcasserer i Aarhus. Familien havde en Overgang boet paa det gamle Marselisborg, men levede dér over Evne og maatte flytte til den lille Flække Framlev uden for Aarhus for at spare. I Velmagtsdagene havde Sophus Bauditz' Moder og hendes ældre Søster Eva været med til Karnevaller og Fester, havde i det hele taget givet Partiet som en af Byens første Embedsmænds Døtre, ikke mindst naar Frederik den sjette kom i Besøg og boede i den samme Gaard paa Store Torv som Toldcassere-rens; men i Faderens sidste Leveaar og efter hans Død hørte Lystigheden op. Den ældste Datter drog fra Hjemmet for at blive gift med Rytterofficeren Hannibal Gyldenstjerne-Sehested, og den yngste levede da under beskedne Former med sin Moder i Meilgade.

Men derfor var der dog ingen Grund til at klage. Alt som pur ung havde Frøken Cornelia jo skænket sit Hjærte til Løjtnant Gustav af Prins Ferdinands lyseblaa Dragoner, og da Kri-gen var forbi, og hun med sin Mand kunde flytte

ind i »Graven« i Vognmand Dyhrs Sted, og en rask Dreng den 23. October 1850 holdt sit Indtog i det nye Hjem, har der saa vist heller intet manglet i Lykken — det gjorde da ikke saa stort om man ikke havde Raad til at tænde mere end den ene sølle Tællepraas om Aftenen.

— Til de blaa Dragoner — skriver Sophus Bauditz — knytter sig alle mine tidligste Barn-
domserindringer. Jeg var vel knap 5 Aar, da min Fader første Gang satte mig op paa Hesten foran sig og red ud af Munkeport, op ad Galgebakken; tidlig fulgte jeg ham i den gamle Rekrutkaserne, i Staldene og i Fægtesalen, og her lærte jeg efterhaanden en Række af de prægtige, nu uddøde Underofficerstyper at kende. Snart begyndte jeg selv at ride, først sammen med en af Beriderne, siden paa egen Haand, længere og længere Ture, gennem de dejlige Marselisborg Skove, helt ud til Moesgaard — ride, det har jeg lært!

— Næst efter Regimentet var, ganske naturligt, Latinskolen den anden af de Poler, hvorom Byens og mit Liv drejede sig. Flittig i Skolen var jeg ikke — dertil havde jeg for mange Jern i Ilden — men et glad og sundt Friluftsliv levede jeg, optaget af at sejle og fiske, ride og botanisere; Ferierne tilbragte jeg paa Herregaarde og i Blegind Præstegaard, fik tidligt Øjet aabnet for Landets og Naturens Herlighed, lærte at bruge en Bøsse — daarligt nok, forresten.

— Det var det soldateske og Jagtens Glæder, som i Særdeleshed knyttede Sophus Bauditz til Faderen. Dog havde de to ogsaa andre, mere fredelige, Sysler for. De gik Ture rundt til Haand-

værkerne, Bøssemager, Sadelmager og Snedker; de var paa Apotheket, hvor den gamle Apotheker Aagaard mindede Sophus Bauditz om en af Fortidens Alkymister; de lavede Pomade af Marv og Bergamotolie, Røgelsepapir og Fisketøi, de samlede i Fællesskab paa Conchylier og Oldsager; og Æskerne med Agatherne og de andre ædle Stene spillede ogsaa en stor Rolle for Sophus Bauditz.

Og ikke mindst Haven havde de Fornøjelse af. Til den store botaniske Interesse, som Sophus Bauditz hele sit Liv besad, er sikkert Spiren lagt i den gamle Have i Aarhus.

Iøvrigt sørgede Faderen for, at Sønnen blev en rask Dreng.

Kunsten at blæse Lerkugler af et Pusterør efter forbikørende Bønder fik Sophus hurtig lært, og i Doctor Glæsels Have, hvor en munter Flok samledes, brændtes der ulovligt Fyrværkeri af og bryggedes Æggesnapse.

»Jeg vil ikke se Dig ryge!« sagde Faderen meget karakteristisk — men det var jo noget, man kunde indrette sig efter!

— Ægte dansk var Tonen, Aanden i Hjemmet, saaledes skriver Sophus Bauditz, og er jeg bleven *dansk* Forfatter — hvad jeg vel uden Beskedenhed tør rose mig af — saa skyldes det fremfor alt Slægten og Hjemmet.

Min Faders Yndlingsforfattere var Blicher og Goldschmidt, min Moders H. C. Andersen, hvem hun som Barn oftere havde været sammen med. Atter og atter maatte hun fortælle mig om ham og om Fr. Paludan-Müller, som hun havde kendt i hans glade Ungdom, da han satte Bispegaarden og det halve Aarhus paa den anden Ende; selv havde hun spillet med i et af de kaade Lejlig-

hedsstykker, som han dengang skrev til Opførelse i Klubben »Polyhymnia«.

— Det var Moderen, der satte Sophus Bauditz' Fantasi i Bevægelse. Hun havde tidlig udviklet Rejselyst og Theatersans, hun byggede, som hun selv sagde, »Luftkasteller«. — Se Neapel og *leve!* kunde hun udbryde. For Sønnen læste Æventyr højt, først og fremmest Andersens, men ogsaa Reines og Tiechs, der dengang kom i Oversættelser, og hun lærte ham — hvad der i de Tider var noget helt nyt — at kolorere Billeder med Vandfarve. Sjældne Ark med Prospekter fra fremmede Lande blev sendt fra Morbroderen Jens Clementsen, den senere Cabinetssekretær hos Prins Ferdinand, og i de lange Vinteraftener gik Tiden med at male — »pertentligt og zirligt«, man maatte ikke »komme uden for«.

Senere hen i Livet, da Sophus Bauditz som ung Student sad i botanisk Haves Drivhus og gjorde helt talentfulde Akvareller efter Planterne derinde, har han neppe kunnet undgaa at mindes sin Faders Have, de skønne veldrevne Blomster, Moderens Farvekasse og Onkel Jens' sjældne Prospekter.

— Hvor hyggeligt end der var i Hjemmet en Vinteraften, kunde det dog ogsaa være artigt nok engang imellem at komme lidt ud; og Theatret havde man jo, og det bød paa mange forskelligartede Adspredelser. I Børnelogen var Sophus Bauditz en flittig Gæst. Længe i Forvejen maatte man staa opstillet for at faa en Plads, enten det nu gjaldt Dreng- eller Pigelogen; men Taalmodigheden lønnede sig da ogsaa, alt muligt gav Theatret jo. Jævnlig var det tre Smaabagateller, der opførtes, men Folkekomedier og Udstyrsstykker presenteredes ogsaa. Dekorationerne kendte

man jo desværre kun alt for godt, men saa til Gengæld skuffede de En ikke; og af Hjertens Lyst nød man Erik Bøghs »Grevinden og hendes Søskendebarn«. Offenbachs Operetter og de gamle Tryllefarcer. En rigtig Troldmand som den i sin Tid beundrede le Tort, kunde ogsaa finde Vej til Jylland, og selve den berømte Pepita de Oliva har henrykket Aarhusianerne med sin El Ole.

Æventyrkomedien »Luftens Datter« gjorde et særlig stærkt Indtryk paa Sophus Bauditz; den blev endog bagefter fremstillet for Forældrene, dels paa Dukketeater, dels som Privatmatinée. En gammel noget vanfør Kone, kaldet »Gamle Marie«, som i sin Tid havde været Amme for Sophus Bauditz' Moder, og som stadig havde sin Gang i Hjemmet, maatte paatage sig den ætheriske Titelrolle, de andre blev af Sophus selv udført med megen Bravour.

— Selskabeligheden var livlig i Aarhus. Der var ikke de store Sammenkomster, men der var — i hvert Fald i det Bauditz'ske Hjem — »aabent Hus«, naar man vilde tage til Takke, med hvad der kunde bydes paa, og en Flaske Rødvin manglede ikke. — Den eneste »agtværdige Vin«, som Ritmesteren kaldte den.

Officerer kom selvfølgelig stadig, og det var Sophus Bauditz' særlige Fornøjelse, naar han fik Lov til at lytte til Faderens og Kammeraternes »Cadethistorier«. Ikke mindst var det Major Røssing, der gav Tonen an ved disse Sammenkomster, og en af Historierne prentede sig særlig fast i Drengens Hukommelse:

En Mandag Morgen mødte paa Akademiet en af Eleverne ganske uforberedt i Historie og tillige med den ubehagelige Forudanelse, at han nødvendigvis maatte »komme op« den Dag. — »Hvad

skal jeg gøre?» spurgte han inden Timens Begyndelse Røssing. — »Du skulde prøve, naar Læreren kommer, at hilse ham fra Din Fader!« var Raadet, og det var slet ikke hen i Vejret, thi den uheldige Cadets Fader indtog en særlig højtstaaende Stilling i Samfundet, og meget højtideligt fik da Læreren, ved sin Indtræden i Klassen, en ven-skabelig Hilsen fra den fornemme og formaaende Fader — og alt synes at skulle gaa vel indtil Timens Slutning; mod al Forventning bliver da den uforberedte Stakkel raabt op og skal høres. Han ser sig ulykkelig om, idet han rejser sig og kaster et bønfoldende og maaske bebrejdende Blik til Røssing, der jo er den, der har givet ham Haab og Fortrøstning. Røssing føler, at der maa gøres noget og hvisker resolut til ham — ikke uden noget af det rigtige Galgenhumor: »Prøv at hilse ham *en Gang til* fra Din Fader!«

— Med Vennen Røssing var det iøvrigt, at den noget tunge Gustav Bauditz rigtig kunde faa Humøret op. Sophus Bauditz fortæller, at Faderen og Røssing kunde faa det med at falde i Latter og »navnlig naar det var paa et Tidspunkt, hvor der *ikke* maatte lees«.

— Blandt Familierne, man plejede Omgang med, var først og fremmest Scholtens. Politimester von Scholten var en livlig, ungdommelig Mand med Rejselyst ligesom Sophus Bauditz' Moder. Hun var Barndomsveninde med Scholtens Søster Charlotte, og det blev de to forundt mange, mange Aar senere i København, næsten Dør om Dør, omtrent paa samme Tid, at fejre deres halvfemsaarige Fødselsdag.

Saa var der Etatsraad Frost's og Møller Weis.

I sidstnævntes, vidtberømte, Hus kom Musikere og Kunstnere, dér saa man paa udstoppede Fugle,

hørte Violiner, der »spilledes til ved Hjælp af Mølleværket«, og man blev trakteret Vinteren igennem med Nødder, der opbevaredes i Komodeskuffen.

Men ogsaa i Aarhus Omegn havde man Venner. Paa Rathlousdal tilbragtes som Regel Julen, og paa Frijsenborg var man ogsaa Gæst.

— Københavnsrejser var ikke ualmindelige, og Sophus Bauditz skriver selv, at hans aller første Barndomserindring knytter sig til en Københavns- eller rettere Sjællandsrejse:

— I Sommeren 1854 — jeg var dengang knap fire Aar gammel — fandt Regeringen det raadeligst at samle en større militær Styrke i Københavns Nærhed for under Vestmagternes Krig med Rusland at kunne hævde Landets Neutralitet overfor mulige Landgangsforsøg, og min Faders Regiment blev da ogsaa overført fra Aarhus til Sjælland. Hen paa Eftersommeren besøgte min Moder og jeg ham et Par Dage i Cantonnementet.

Om selve Rejsen husker jeg absolut intet, men hvad der endnu staar for mig i en særegen Glans er en Morgenstund — jeg veed bestemt, at det var en Morgen — da jeg med mine Forældre gik ved et stort hvidt Slot, hvor Vinløv og Druer hang om Hovedet paa En; vi gik ned ad hvide Stentrapper, hvor der laa faldne Rosenblade paa Trinene, Solen skinnede og nedenfor Trapperne var der mange Blomster og megen Frugt.

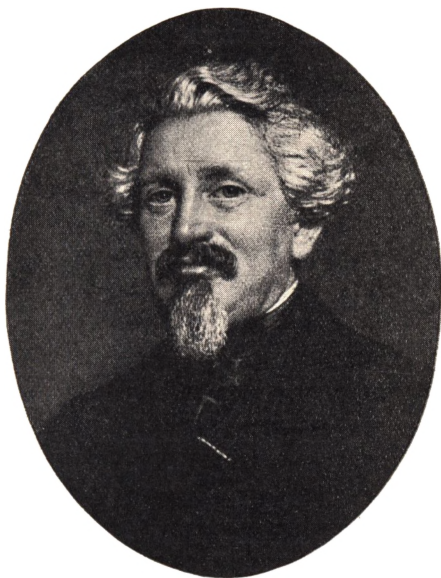
En Snes Aar efter kom jeg til Marmorhaven ved Fredensborg, og saa' da straks, at det var her, jeg som Barn havde været. Min Fader var i 1854 indkvarteret paa Slottet. —

— I København besøgte man først og fremmest Morbroder Jens. Han boede lige overfor Christiansborg Slot i Kong Georgs Ejendom. To Ting,

der særlig interesserede Drengen Sophus i Onkelens Hjem, var de Kager, som Karlen altid maatte hente, naar der kom Fremmede, og saa »Eau de Cologne-Commerset«. Dette sidste bestod i, at man lod et Apparat med to verticale Springvandstude, der førte ind til en Beholder med Eau de Cologne, ophede. Apparatet løb da rundt og udsprøjtede Vellugt paa Tilskuerne og tog Polituren af de fine Mahognimøbler.

Thi gamle Møbler havde Onkel Jens og saa Sølvstøjt, det var hans Mani. Det gamle Skrivebord, som Sophus Bauditz ejede til sin Død, og ved hvilket saa at sige alle hans Værker er bleven til, havde oprindelig været hans Morbroders.

Onkel Jens var Pebersvend, men hans Søster hviskede sagte om, at »den kære Jens« havde kunnet haft det ganske anderledes, om han havde villet. Men tilsyneladende levede han helt veltilfreds i sin Ungkarlestand, theaterinteresseret var han i højeste Grad, Selskabelighed dyrkede han — Bordets Glæder gik han ingenlunde af Vejen for, og smaa Pariserrejser forlystede han sig med.

Conferensraad J. F. Clementsen,
Cabinetssekretær hos Arveprins Ferdinand.
Efter Maleri af Gertner.

Fra en af disse havde han medbragt de dengang ganske nye Stereoskopbilleder. De laa i smukke polerede Æsker — havde sikkert været meget kostbare — og blev selvfølgelig nydt med Andagt af hvem der kom til ham.

Efter den gamles Død fandtes imidlertid et Par Æsker med nogle Serier, man *aldrig* nogen Sinde havde set fremme før; de maatte hurtigst muligt brændes, inden de to Søstre som hans Arvinger overtog Hjemmet — ja, den gode Onkel Jens havde forskelligartede Erindringer hjem fra det kære Paris!

Prins Ferdinands Cabinetssekretær var forøvrigt en intelligent og aandfuld Mand, i hvert Fald i sine Velmagtsdage. Kunstinteresset var han i høj Grad, som den Tids Hofmænd var det, og han omgikkes en Række Digtere og Theaterfolk; hans nærmeste Ungdomsven var Paludan-Müller. De sidste Aar faldt han kendelig af; han havde nu heller aldrig staaet som noget Dydsmønster overfor sin høje Chef Arveprinsen, naar det gjaldt det smukke Køn.

— I Næstved laa Moster Evas Mand Hannibal Sehested i Garnison, og derhen rejste man ogsaa.

Tante Eva havde fra sin Ungdom været den mest feterede af de to Søstre; hun var den smukkeste, den ældste, og hun var, som Broderen udtrykte sig, »født fornem«. Men Hjertet var Guld hos hende; og Søstersønnen Sophus havde hun kastet sin Kærlighed paa; de hjerteligste, ømme-
ste Breve fra hende til ham eksisterer endnu. Denne Kærlighed var nu let forklarlig. Hun havde selv mistet sin eneste elskede Søn tidligt. Som Discipel paa Herlufsholm døde han — det sidste mandlige Skud paa Linien Gyldenstjerne Sehested.

Tante Eva var altsaa den fornemme Dame med Grandezza og tillige nogen Forfængelighed. I Theatret kom hun vistnok — i afgjort Modsætning til Søsteren — lige saa meget for at blive set og passiare, som for selv at se og høre. Helt vel passede det hende, at Gavnø laa saa nær hendes Hjem, hun var selvforstaaelig en hyppig Gæst der. Sophus Bauditz erindrer, at han under et Besøg der for første Gang spillede Croquet.

Men, som sagt, fra Hjertets Side manglede der ikke Tante Eva noget. Hendes Mand blev i sine sidste Leveaar sindssyg — der havde været sygelige Dispositioner i hans Gren af Familien — og man vilde maaske have troet, at det ikke passede den livslystne, endnu statelige, Kammerherreinde at paatage sig en Sygeplejerskes Rolle. Men havde man troet saadan, saa blev Troen gjort til Skamme. Med den højeste Grad af Opofrelse plejede hun sin syge Mand til det sidste, og til sin egen sidste Stund — hun naaede en meget høj Alder — talte hun aldrig om sin Mand og »lille Fritz« uden Kammerdugslømmetørklædet maatte frem, Taarerne løb jo ned ad de gamle Kinder.

I 1858 blev Ritmester Gustav Bauditz forsat til 6. Dragonregiment, som havde Garnison i Itzehoe. Han rejste i Forvejen, og kort efter brød Sophus og hans Moder op.

Om Itzehoeopholdet skriver Bauditz selv:

— Hvad husker jeg nu af denne Rejse? Kun Eet: at jeg for første Gang i mit Liv kørte paa Jernbane — vistnok fra Flensborg, hvortil vi var kommen sejlene med Dampskib. Og af Jernbanerejsen husker jeg i Virkeligheden kun det ene, at

Billetten var et forholdsvis stort Stykke tyndt Papir med meget Tryk paa — omtrent som vore nugældende Omstigningsbillerter til Sporvognene — og at der var skaaret en Rids i den ene Ende af Papiret, saa at Kontrollen kunde rive et Stykke af. Men *hvorfor* jeg netop husker *det*, er jo ikke saa let at sige. Rimeligvis har min Moder med kendelig Omhyggelighed passet paa Billetterne, og jeg har faaet et ubestemt Indtryk af, at det var »Værdipapirer«, men desværre har jeg senere hen i Livet ikke lært at holde paa de »Værdipapirer«, jeg har tjent — jeg har maattet aflevere dem ligesom Jernbanebilletten!

Og hvad husker jeg saa af Itzehoe, af Byen, selv, hvor jeg i over et Aar havde mit Hjem?

Først og fremmest det store anselige Hus i »Krämerstrasse«, hvor vi boede. En dobbelt Sten-trappe førte og til den høje Stueetage, og paa 1. Sal var vor Lejlighed. Af den mindes jeg kun eet enkelt Værelse, »Salen«, men den staar da ogsaa for mig i Barndommens hele straalende Eventyr-skær, og naar jeg siden saa Pragtsale, i kongelige Slotte eller i Scenens Tryllelys, saa maatte jeg altid anstille en Sammenligning mellem dem og vor Sal, en Sammenligning der bestandig faldt ud til Fordel for *den*. Uhyre stor syntes jeg, den var, og saa havde den indmurede Spejle, Stukornamenter baade i Vægfladerne og paa Loftet, og malede Dørstykker med antike Templer og Ruiner, hvor Fantasien kunde gaa paa egen Haand og forville sig mellem Søjlerne.

I Baghuset var der Sæbesyderi. Der tilbragte jeg daglig adskillige Timer, og der lærte jeg mit første Tysk af den gamle Sæbemester, som paa mit stadig tilbagevendende Spørgsmaal: »Was ist die Uhr?« ufortrødent svarede: »Ein Kunstwerk,

mein Sohn!« — lige til jeg lærte at spørge: »Wie viel —?«

Af de nærmeste Omgivelser husker jeg »die Burg«, et højtliggende Torv, hvor der engang blev holdt Krammarked — stort Krammarked, syntes

Sophus Bauditz paa Breitestrassé i Itzehoe 1858.

jeg — og hvor jeg for en lybsk Skilling købte en gul Papæske med brogede Papirssoldater; Bogbinderen skraas overfor, i hvis Vinduer der altid hang Billedark paa Snore, et lille Kapel med et snurrikt Træspir paa Taget, og endelig Støren, den brede, graagule Flod, som strømede ind under Broen henne paa Hjørnet.

Lukker jeg Øjnene, ser jeg »Breitestrassé« for for mig, Hovedgaden, hvor min Faders Ungdoms-

ven og min »Onkel«, daværende Ritmester William von Scholten, boede et Sted til højre, oppe paa en første Sal. Der kom jeg jævnlig, og oppe hos ham var der nok at se, men mest interesserede mig dog en Bronzestatuetten forestillende en Neger med brudte Lænker — den havde hans Fader, »Generalguvernøren«, faaet skænket af »de Sorte« ovre i dansk Vestindien.

Jeg har bevaret en tydelig Erindring om »Klosterhof« som noget fint og fornemt — der var endnu mere stille der end i den øvrige stille By — og jeg mindes saa bestemt at have set de gamle »Naader« fra Frøkenklostret blive baaret i Portechaiser — rigtig vissengrønne Portechaiser med skrammerede Lakajer for og bag — naar de en sjælden Gang imellem hædrede En eller Anden ude i Staden med en kort Visit.

Men hvad der for mig gav Staden Præg, det var alligevel det fornemme Frøkenkloster eller »Abbedissen«s Residens, det var dels vore Dragoner og dels — de Wos' Sukkerfabrik!

Det er ikke Overdrivelse, naar jeg siger, at jeg ser »Blaat«, saa snart jeg vender Blikket tilbage til min Barndom i Itzehoe — Dragoner her og Dragoner der, Officerer og Menige og alle mine gode Venner — ganske som i Aarhus.

Og Sukkerfabrikken, den mægtige, vidt kendte Sukkerfabrik, hvis Tilværelse straks røbede sig ved den ejendommelige, vammelsøde Lugt, der hvilede over hele Staden, den spillede en stor Rolle i min Forestillingskreds. Dag og Nat gik den og beskæftigede næsten alle Byens Arbejdere, og Ejeren, en indvandret Nederländer, havde udenfor Byen, ud ad Breitenburgvejen, en slotslignende Bolig i en pragtfuld Park — han maatte da, forekom det mig, absolut være Verdens rige-

ste Mand; Fabrikken hans, Slottet hans, alt det Topsukker, i Verden var, ogsaa hans — komplet »Kannitverstan«!

Breitenburgervejen! Paa højre Side af den laa der en køn lille Villa med Straatag og Veranda, og derinde boede en Tandlæge, en venlig Herre, som engang bød mine Forældre og mig indenfor og som Opmuntring viste os sin Operationsstol og sine Instrumenter og indgaaende forklarede os, hvordan de anvendtes! Det gøs i mig, kan jeg huske, gøs i mig, som da jeg stod ved Retterstedet ude bag Nordøe Mølle, dér hvor siden den »berømte« Morder Timm Tode blev halshugget.

Længere ude i Skoven kom man til »Eichthal«, hvor Regimentsmusikken om Sommeren spillede, og til »Amoenenhöhe« med Udsigten over Størdalen til Münsterdorf, og her et Sted var det, at min Fader en Foraarsdag paa en Egestub opdagede en mægtig Natsværmer »Dødningehovedet«, der lige var krøben ud af sin Puppeham — det var en stor Oplevelse!

Breitenburg selv, de Rantzauers berømmelige Borg, husker jeg kun dunkelt — maaske er jeg kun en enkelt Gang naaet saa langt — men Münsterdorf, den store, ægte holstenske Landsby, som man kunde gaa til ad Diget langs med Støren, den ser jeg tydeligt for mig.

Gammeldags Huse med Gavlen ud til Gaden, grønne Marskenge og blaa Dragoner — det er mit Indtryk af Itzehoe, og saa, først og sidst, det store Hus med den dobbelte Stentrappe og den vidunderlige Sal — Barndommens straalende Eventyrsal.

— Sophus Bauditz' »historiske« Tid er selvfølgelig Krigen 64, den han oplevede som en Dreng paa 13—14 Aar.

To Oplevelser fra 64, som Sophus og hans Moder aldrig glemte, og som, hver paa sin Vis, saa karakteristisk belyser Fjendens Ridderlighed og Pøbelagtighed i den besatte By, skal fortælles her med Sophus Bauditz' egne Ord:

— Den første, min Moder fik i Indkvartering, var en ung Prins af Ahrensberg — Rytterofficer — og hans Adjutant.

Inde i »Salen«, hvor der var redt til Prinsen, hang i Daguerreotypi et Gruppebillede af mine Forældre og mig — min Fader selvfølgelig i Uniform. Et Øjeblik efter at min Moder havde vist de ubudne Gæster ind i deres Værelser, bankede det paa Døren, og *der* stod Prinsen.

Han havde aabenbart straks kendt min Moder, paa Billedet set, at hendes Mand maatte være dansk Officer, og kom nu for i en deltagende, underlig bevæget Tone at spørge, om hun nylig havde haft gode Efterretninger fra ham.

— Nej, vi var i lange Tider uden Efterretninger.

Om han ikke havde været med ved Dybbøl?

— Nej, han var ved General Hegermanns Korps.

Prinsen følte sig synlig lettet, men spurgte saa, om da ikke andre af Slægten havde været med ved Dybbøl.

— Jo, to af min Faders Brødre, og den ene af dem — det var Major Peter Bauditz — vidste vi var bleven haardt saaret og fanget den 17. Marts.

Saa forklarede Prinsen, at hans Adjutant havde ligget paa Johannitterlazarettet i Flensborg sammen med min nævnte Onkel, og at det havde be-

rørt ham, Prinsen, i højeste Grad pinligt at være, som han først havde troet, indkvarteret hos den saarede danske Officers Hustru. Nu tilbød han venligt at ville skrive til Grevinde Stolberg, der

Sophus Bauditz og hans Forældre fotograferet i 1856.

ledede Sygeplejen paa Johannitterlazarettet, for at vi gennem hende kunde faa Efterretning om min Onkel; det gjorde han, og nogen Tid efter fik vi ogsaa Brev fra hende — det meldte desværre kun Død.

Men Prinsen vilde ikke som Fjende volde en dansk Officers Hustru Uro eller Ulejlighed, sagde

han, han skulde nok selv skaffe sig et andet Logis, og næste Morgen ganske tidlig saa' vi ham ride bort, høfligt hilsende til Vinduet — den hvide Rytterkappe flagrede efter ham, da han drejede om ad Guldsmedgade.

— — —

Den ridderlige Prins af Ahrensberg — der saa vidt jeg har erfaret, faldt i 66 — har paa en vis Maade været min Model i »Garnisonsbyen« baade til Grev Czernitz og den preussiske Oberst i Krigsretten.

— — —

— I preussisk Krigsret maatte Sophus Bauditz nemlig ogsaa en Gang give Møde, og herom lyder det:

— En Sommeraften — det var endnu helt lyst — gaar jeg i Mindegade med min Moder. Inde i Købmand Mallings Port stod der to Artillerister. en Trompeter og en Menig, rygende af deres Piber. Da vi kom lige ud for Porten, hører vi Trompeteren sige noget til den Menige, denne svarer igen, Trompeteren griber ham i Armen, men Artilleristen — en stor, rødskægget Karl — slider sig løs, gaar over imod os, spærrer først Vejen og griber saa uden at sige et Ord min Moder om Livet og kaster hende over Gaden med Hovedet mod en Dørstolpe. — Saa løb Fyren ind i Købmandens Port og forsvandt, min Moder rejste sig, blødende af en lang Flænge, gik hjem og blev forbunden, og det viste sig da heldigvis, at Saa-ret ikke var farligt.

Næste Dag klagede vor Huslæge og Vært, Distriktslæge Glæsel, til den Højstkommanderende i Byen, og saa begyndte der et Rykind: Dørene stod ikke stille hjemme hos os. Der mødte en General og en Oberst, den Hauptmann, hvis Folk

var indkvarterede hos Købmand Malling, stillede, en Militærlæge maalte Flængens Længde, og en Auditor tilsagde min Moder til Møde i Krigsförhör. — Nej Tak, hun foretrak at udeblive. — Men saa kunde Sagen ikke forfølges, og den Skyldige ikke blive straffet. — Ja, min Moder ønskede ingen straffet, blot hun maatte faa Lov at være i Fred.

Saa gik Auditøren, men saa kom den Højstkommanderende. — Det var aabenbart, at saavel han som alle de andre preussiske Officerer var meget ilde ved, hvad der var passeret — dobbelt ilde ved det, fordi Overfaldet var sket paa en dansk Officers Hustru, og skönt jo intet fornuftigt Menneske kunde falde paa at lægge den kgl. preussiske Armé det til Last, at der i den — som i alle Armeer — fandtes Bøller, var det dog den Højstkommanderende meget om at gøre, at der statueredes et Eksempel, hvorfor han indstændigt bad min Moder om at give Møde og omsider rykkede ud med, at de to Mænd, der havde staaet i Købmandens Port — Trompeteren og den Menige — gensidigt beskyldte hinanden for at være Gerningsmanden, saa at det var aldeles nødvendigt, at man fik en avtentisk Afgørelse.

Jeg overværede heldigvis Forhandlingerne, og jeg rømmede mig i rette Øjeblik. Den Højstkommanderende lagde Mærke til min Ringhed, spurgte, om jeg ikke havde været til Stede ved Overfaldet, og erklærede efter mit bejaende Svar, at saa kunde man godt nøjes med mig. Min Moder protesterede rigtignok, men det hjalp ikke; inden Generalen gik, havde jeg Tilsigelse til næste Dag at møde i preussisk Krigsförhör.

Jeg var naturligvis evigglad og forresten temmelig stolt, men min Moder var yderst betænkelig

— navnlig ved Tanken om, at jeg jo kunde tage fejl af Voldsmanden og maaske derved bringe en Uskyldig i Ulykke. Før jeg vandrede til Krigsforhøret, maatte jeg derfor paa det bestemteste love hende ikke at udpege den Skyldige, og noget nedstemt mødte jeg derfor paa Skolegade, oppe paa 1. Sal hos Bager Frydensberg, hvor Retten var sat.

Ude paa Gangen stod Trompeteren og den Menige — jeg kendte dem øjeblikkeligt begge To — som Arrestanter mellem et Par Artillerister med trukne Sidegeværer — det saa temmelig højtideligt ud. Og end mere højtideligt var det indenfor; der sad en Oberst, et Par Kaptajner, nogle Løjtnanter, Underofficerer og Menige, Alle i Gala, og Auditøren førte mig ind i Kredsen. Kort og tydeligt satte han mig ind i Sagen, som jeg jo kendte bedre end nogen anden, gjorde mig opmærksom paa, at det kun drejede sig om at udfinde, hvem af de to, der var den skyldige, og lod derpaa Arrestanterne føre ind.

— »Hvem af de to var det saa, min Dreng?« spurgte Obersten venligt. »Kan Du kende ham?«

Om jeg kunde kende ham — det var ogsaa et Spørgsmaal! Rigtignok havde han raget hele sit røde Fuldskæg af, men det infame Ansigt, det havde han ikke kunnet blive af med, og jeg var selvfølgelig intet Øjeblik i Tvivl om Identiteten. Jeg var ogsaa allerede i Færd med at sige: »Det var ham«, da jeg i rette Tid besindede mig og huskede Løftet til min Moder — jeg maatte jo ikke udpege den Skyldige.

Mit Hjerte bankede, og jeg mærkede, at jeg blev rød i Hovedet — kunde jeg være sunken i Jorden, havde intet været mig kærere.

Men saa fik jeg en Indskydelse. »Det var *ikke*

ham!« sagde jeg og pegede paa Trompeteren — og dermed var den Røds-kæggedes Skæbne afgjort.

Officererne lo, en Oppasser bragte Vin, alle klinkede de med mig, og Obersten drak et Glas til min fraværende Faders og de »tapre danske Dragoner«s Ære.

— Jo, det kunde virkelig gaa ret gemytligt til i preussisk Krigsforhør.

— — —
Iøvrigt har Sophus Bauditz samlet sine Minder om Aarhus i følgende Skildring af Byen, som den visse sig før og under Krigen 64:

Goldschmidt siger etsteds, at »i en Hovedstad kan man leve af Renterne af sin aandelige Kapital, i en Provinsby maa man tage op af Kapitalen selv«. Hvor sandt det nu end i mange Henseender kan være, saa turde det paa den anden Side være sikkert, at det for Barnet er ulige lykkeligere at vokse op i en mindre By.

Det, som her for den voksne kan virke hæmmende — det smaatskaarne, det stærkt begrænsede — er jo for Barnet netop Fortrin; han lever i en Verden, som ikke er større, end at han kan lære den at kende i alle Enkeltheder, han tager selv Del i det lille Samfunds smaa Begivenheder, og han har en Lejlighed til Friluftsliv, som Hovedstadsdrengen maa savne eller dog i hvert Fald kun kan skaffe sig med store Anstrengelser.

Jeg for min Del vilde da heller ikke for nogen Pris undvære at have tilbragt hele min Barndom ovre i Jylland, i Aarhus; dér har jeg faaet mit Præg for Livet, og derfra har jeg hentet alle Motiverne til »Garnisonsbyen«.

Det siges almindeligt — baade som Ros og som Dadel — at vi Jyder har større »Lokalpatriotisme«

end baade Sjællændere og Fyenboer tilsammen, og noget er der vistnok om det. Men er det egentlig saa underligt, at man er glad over at være vokset opovre paa den herlige Halvø, som netop har, hvad Øerne tildels mangler: det storslaaede, de vide Syner og den rige Afveksling! Østkysten er det frugtbare, bakkede Agerland, hvor den kuplede Bøgekrov mangen Gang gaar umiddelbart ud til Kattegat, og Østkysten er Overraskelsernes Land: gaar man op paa en af Bakkerne, faar man en Udsigt over Mark og Mose, Eng og Krat, som man ikke har drømt om, og følger man en af de grønne Dale ind mellem Højdedragene, hvor Bækkene plasker, saa ligger der pludselig den dejligste Vandmølle for En med brusende, skumhvide Hjul, med Ørred mellem Stenene og Vildænder mellem Rørene. Og Midtjylland! Den brune, endeløse Hede, Blichers Hede, hvor det eneste, som bryder Fladen, er de spredte Kæmpehøje — Kæmpehøjene, som helst skal ses en Efteraarsdag med Storm, naar en hvid Hest eller en Flok forblæste Faar kryber sammen paa Læsiden — og længere vesterud kommer saa Sandets fattige Land, med Klitter og Marehalm og med dumpe Drøn af Vesterhavets langlige Bølger.

— I min Barndom var Aarhus en fredelig Smaastad, uden megen Forbindelse med Omverdenen. Men Naturomgivelserne, de var de samme. Ud over den store Bugt saa' man dengang som nu, over til Mols og Helgenæs, og baade Nord og Syd for Staden var der de herlige Skove, mod Nord Riis Skov med de dybe Kløfter og det ejendommelige Egekrat, mod Syd Marselisborgs og Moesgaards vidtstrakte Skove, med romantisk beliggende Møller i Dalene og med mægtige Bøge lige ud til Havet, som brød mellem deres Rødder.

Midt igennem Staden flyder Aaen, som har givet Byen Navn — »Auros« — Aaens Munding. Saadan en Aa kan give en hel By Præg, Præget af Købstaden, af Idyllen. Længere inde i Landet er Aaen en klar, venlig Strøm, der bugter sig mellem grønne Enge; dér bærer den Aakander paa sin Flade og gemmer Fisk i Dybet. Og i Begyndelsen af sit Løb igennem Byen bevarer den endnu noget af sin landlige Karakter; den skærer sig ind mellem et Par store Haver, hvor El og Birk hælder sig ud over den og mødes med Kronerne, men pludselig er den midt inde mellem Husene, hvis Kampestensgrund rejser sig umiddelbart op fra Bredden, Spildevand fra Fabriker og alskens Affald gør den oprindelig klare Strøm uren, og naar den omsider kommer til sit Maal, Havnen, kan man et Stykke ud i denne skelne Aavandet som en hvidlig, grumset Stribe.

Der var dog en vis Tid, paa hvilken man havde ublandet Fornøjelse af at gaa ved Aaen, og det var en Sommeraften. Paa den ene Bred var der Gade med Bolværk, men lige overfor laa, i uafbrudt Række, fattige Smaahaver og Gaarde, hver med sit Tvættsted nede ved Vandet. Haverne var der ikke stort ved, i det højeste indeslattede de nogle Bede med Køkkenurter og et Par Ribsbuske, men ved Tvættstedet stod der altid en Bænk, i Reglen overskygget af en Hyld, og her tilbragte Beboerne gerne hver Sommeraften. Familiefaderen sad i Skjorteærmer og røg sin Pibe, Nyheder udveksledes med Naboerne til begge Sider, og somme Steder var der lagt en Snøre ud, i det forfængelige Haab at en vildfarende Fisk af Fortvivelse over Vandets Beskaffenhed skulde begaa Selvmord ved at hænge sig paa Krogen Aftenskumringen dækkede over det mindre til-

talende, Idyllen blev tilbage, og jeg maatte som Dreng altid her tænke paa Odense Aa og paa, hvad *den* havde været for H. C. Andersen i hans Barndom.

Smalle, krogede Gader, og Gyder saa snævre, at to Fodgængere knap kunde mødes, var der mange af, og saa havde adskillige af dem Navne, der kunde sætte Fantasien i Bevægelse: »Bispegyden«, »Rosengaden«, »Kannikestræde« og »Klostergade« mindede En om den katolske Tid, »Møllestien« og »Havgyden« havde ogsaa sin Poesi.

Og inde i de gamle Gader laa der gamle Huse, som man forgæves vilde søge Mage til i Hovedstaden, gamle Bindingsværkshuse fra Christian IV's Tid med udskaarne Bjælkehoveder til Gaden og med hyggelige, hemmelighedsfulde Svalegange til Gaarden. — Udkanterne af Byen havde deres eget Fysiognomi; her var længere mellem Smaahusene, hele Haver undertiden, og paa Sydsiden af Byen, hvor to af Gaderne hed »Spanien« og »Grønland«, boede fortrinsvis Søfolk — havde man ikke vidst det, kunde man forresten straks have set det paa de græsselige engelske Fajance-Hunde i Vinduerne. Et vist maritimt Præg havde Byen i det hele, Havnen var jo dens Livsnerve, og ved Havnen spaserede man, mødte, naar Damperen kom fra Korsør, og passiarede med Søfolk, Lodser og Kaptainer.

En Dag om Aaret var helt og holdent Søfolkenes, det var Fastelavnsmandag. Saa blev en stor grønmalet Barkasse anbragt paa en Vogn med 4 Heste for, og i Barkassen sad ved Roret, klædt som Admiral, Aar efter Aar, en gammel Ulk, som havde mistet sit ene Ben i Slaget paa Rheden. Saa var Barkassen forresten fyldt med Spille-

mænd, der gjorde en forfærdelig Musik, og med pyntede Sluproere, og efter Vognen fulgte, Par om Par, alle de overliggende Søfolk, som Byen rummede, i hvide Skjorter og røde Skærf, blaa Benklæder og blanke Hatte.

— Byens Centrum var selvfølgelig Domkirken. »St. Clemens«, den længste i Norden. Langt, langt ude fra Søen saa' man dens Kæmpetaarn, og end mægtigere forekom det En selvfølgelig, naar man paa Store Torv stod tæt inde under det og saa' op mod Vægtergangen, hvorfra Taarnvægteren hvert Kvarter Natten igennem maatte brøle sit Varselsraab, der viste de vaagende Indvaanere, at heller ikke *han* sov.

Mægtigt virkede Domkirken paa Barnefantasiens ved de Sagn og de historiske Minder, der knyttede sig til den. En af Lugerne paa det søndre Sideskib, lige for Bispegaarden, kunde aldrig lukkes: det var dér, Fanden havde hentet Smædeskriveren Hans Skonnings Sjæl og styrtet hans syndige Krop ned paa Brostenene, og nede i en af Gravkældrene saa' man den gamle Nordmand Drakenbergs mumieagtige Lig; det var ham, som bevislig opnaaede en Alder af 146 Aar: Født 1626 levede han til 1772, tjente Christian IV til Orlogs og oplevede Struensees Fald, sloges med Svenskerne, da han var 84, giftede sig da han var 111 Aar, og opnaaede i sin Ligprædiken at faa det noget tvivlsomme Skudsmaal at have levet et »skikkeligt« Levnet i de sidste 6 Aar af sit Liv! Dunkle Sagn om en Løngang fra Domkirken havde man ogsaa; somme vidste at fortælle, at den gik til Bispegaarden, andre, at den førte til Klosteret; bestemt vidste Ingen det, men jævnlig kunde saa een, saa en anden tydeligt høre, at det lød hult, naar man med Stokken slog i Sten-

broen, og saa var det naturligvis Løngangen, som laa der underneden.

Var Domkirken dengang Byens geometriske Centrum, saa var — for vedblivende at tale geometrisk — Ellipsens to Brændpunkter Dragonregimentet og Latinskolen.

Forholdet mellem Garnisonen og den civile Befolkning var det bedst mulige. Officererne var velsete overalt og respekterede — man havde ikke glemt dem Laurbærrene fra Treaarskrigen — og selve Regimentet havde fra *den* sine specielle Hædersdage: det var jo Afdelinger af 3dje Dragonregiment, der havde taget Kurhesserne til Fange i Nørre-Snede, og 3dje Dragonregiment havde i 49 været med til lidt nord for Byen, saa at sige for selve dens Øjne, at splitte de preussiske Husarer som Avner for Vinden — intet Under, at man var stolt af »Rytterfægtingen ved Aarhus« og stolt af sine Dragoner. Mandskabet var dels Jyder, dels Holstenere, og Samtalen gik derfor dels paa Jysk og dels paa Tysk, i god Forstaaelse; om Aftenen kunde man fra Kasernen skiftevis høre Folkene synge »den tapre Landsoldat« og gamle tyske Soldaterviser som »O, Strassburg, o, Strassburg« eller »Schier dressig Jahre bist Du alt« — det var dengang! Originalerne, de rigtige militære Typer, dem fandt man imidlertid hverken mellem Officererne eller de Menige, de hørte til i Underofficerernes Kreds. Ganske vist lod deres Dannelse dengang vistnok en Del tilbage at ønske, og deres Moral var næppe uangribelig, men hvor var det dog en prægtig, fuldblodig, nu forlængst uddød, Race! Deres Sprog — ja, det var ikke altid passende for strengt høviske Øren, men det var djærvt, saftigtvittigt, og i et Sprog aldeles for sig selv, uigen-giveligt og uoversætteligt.

— Som Ritmesterens Søn, der tilbragte det meste af sin Fritid i Sadlen, har jeg kendt alle Underofficererne, redet med dem og holdt af dem. Og hvor var de saa alligevel forskellige! Den statelige Overvagtimester med det drabelige Fuldskæg, den sirlige Berider — Damernes Ven — og den tykke Trompeter Berner, han som i Uniform blæste Tuba, saa hans røde Kinder var ved at sprænge, men som civil trakterede Kontrabassen i Byens Theater, han som baade drak til den store Guldmedaille — han fik den forresten aldrig! — og som var professionel Krybskytte i hele Omegnen — hvor staar han levende for mig, levende og belyst af Mindets varme Solglans!

Byens andet Brændpunkt, det var Latinskolen, men medens Regimentet virkede synligt og udadtil, saa var »Katedralskolen«, som den officielt kaldtes, nærmest en stille Magt.

Rektor, Overlærere og Adjunker var et Slags aandeligt Aristokrati, og gennem Disciplene stod Skolen i direkte Forbindelse, ikke blot med Byen, men ogsaa med Omegnen. Faa var de større Huse, der ikke enten havde en Søn i Skolen eller en skolesøgende Pensionær, og hele Byen fulgte med, naar der var Studentereksamen og var paa det rene med, om den eller den stod til første eller anden Karakter.

Bag ved Domkirken laa den gamle, ret rummelige Latinskole, kun skilt fra Stranden ved en smal Strimmel, »Skolebakken« kaldet, og inde i de efter Nutidens Fordringer ret mørke Rum gik saa den daglige Undervisning sin ensformige Gang. Men

Sophus Bauditz
i 17-Aars Alderen.

var Skoletimerne ensformige, saa var til Gengæld det Liv, en jysk Latinskoledreng dengang kunde leve i sin Fritid, et Friluftsliv af første Rang. Man roede og sejlede paa Bugten — helst naar man som fast Mand havde en Orlogsmænd, fra hvis Gaffel Splitflaget vuggede i bløde Folder — man botaniserede i Skoven, gik i Vandet — om Søndagen en 4, 5 Gange, og man opførte hele Batailler med Drengene fra Borgerskolen ude paa »Wallensteins Skanse«, et af 30-Aarskrigens dengang endnu synlige Minder Syd for Byen. Og Vinteren bragte lige saa store Glæder som Sommeren. Sne og Is er jo for Drengene lige saa meget værd som Varme og Solskin. Skøjteløb paa den oversvømmede Mølleeng, Kælkefart paa Galgebakken og saa — Skoleballer og Theatret!

— Hvor godt end Forholdet var mellem Byens to Stormagter, Regimentet og Skolen, saa følger det dog af sig selv, at de politiske Modsætninger ikke blot eksisterede, men ogsaa kom frem og mærkedes.

Officererne var gennemgaaende konservative, Skolen liberal, og i Klubben Polyhymnia kunde Diskussionens Bølger stundom gaa højt nok, medens Slagord som Helstat og Eidermonarki, Fællesforfatning og Skandinavisme summede En om Ørene.

Men saa, i Efteraaret 63, begyndte man at faa en bestemt Følelse af, at Uvejret for Alvor trak op sydfra. Der taltes om Krig som en ikke fjern Mulighed, og man drøftede Chancerne. Saa kom hine mørke Novemberdage, da det rygtedes, at Kongen laa syg paa Glücksborg. Bulletinerne lød beroligende, men der var Uro i Luften, Uro i Sindene — pludselig blev man angst. Og saa fik man Angsten bekræftet: nu vidste man, at der

var Fare, overhængende Fare. Hele Folket ligesom lyttede efter den dødssyge Konges Aandedrag nede i det gamle danske Grænseland. — »Hvad vil der ske, naar han lukker sine Øjne!« Vejret var raat, Blæsten føg om Hjørnerne, ruskede i de nøgne Træer og tog fat i Farverens sortblaa Sørgefane henne paa Torvet, som om den vilde rive den af Stangen, og i Telegraftraadene sang det — en Aften var det Kongens Ligsang.

Nu var det Landesorg; nu mindedes man kun Kongen som den stolte Høvdingskikkelse, og man glemte den Slagskygge, som Grevinden havde ka-over Landet.

Maanedsdagen efter stillede Regimentet en trist Morgen i Halvmørke feltmæssig opmarscheret paa store Torv. Borgmesteren holdt en kort Afskedstale, Obersten takkede — saa kommanderedes der Marsch, og med fuld Musik som til Parade drog Dragonerne gennem Byen. Rundt omkring fra vinkedes der og hilstes, hist og her saas et forgrædt Ansigt bag en dugget Rude, hørtes vel ogsaa en Afskedshilsen med brudt Røst, men det overdøvedes af Musiken og Hestenes Hovslag — snart var Tæten af Regimentet udenfor Gaderne, ude paa Chausséen.

Der blev tomt i Byen. Kulden var streng, og man frøs end mere, naar man tænkte paa Arméen, der uden andet Læ end de halvfærdige Barakker stod ved Dannevirke.

Saa faldt de første Skud dernede. Efterretningen om den ærefulde og lykkelige Kamp ved Mysunde vakte Jubel og Stolthed — de ældre mindedes Sejrsbudskabene og Stemningen fra Treaarskrigen — men saa kom der samtidig en Efterretning, som vakte Alvor og Vemod: en af Regimentets Offi-

cerer var falden paa en Rekognoscering, ramt af en Granatstump — Byen følte stærkt, at en af dens egne var gaaet bort.

Og saa kom — det var en Dag ved Middagstid — Efterretningen om, at den danske Hær havde rømmet Dannevirke og trak sig nordpaa. Mange vilde ikke tro det, nogle raabte paa Fejghed, andre paa Forræderi — man gik som i en Fortvivlelsens Rus.

Hovedmassen af Hæren gik jo til Dybbøl, kun mindre Infanteriafdelinger og Rytteriet trak sig langsomt, vildledende Fjenden og jævnlige kæmpende, op gennem Jylland.

Vi hørte Kanontordenen fra Kampen om Vejledalen — lagde man Øret til Jorden, hørte man det endnu tydeligere — og vi modtog med Jubel Meddelelsen om vore egne Dragoners Fægtning ved Vorbasse, men hvad hjalp det: det var dog os, der stadig gik længere nordpaa og Fjenden, der rykkede os nærmere.

En Dag bragte vore Forposter en Fange med sig, en østerrigsk Husar. Vi Drengene saa' med levende Interesse paa den sortsmudsede Kroat eller Slovak i den fremmede Uniform, som inde i Ridehuset nok saa fredeligt drak af sin Bevogters Feltflaske — snart skulde vi faa fremmede Uniformer nok at se paa!

Paa en Søndag, midt i Marts, just som det kiemed til Højmesse i Domkirken, opskræmmedes Kirkegængerne af et uvant Syn: Tre ungarske Husarer kom susende gennem Gaderne med spændt Pistol, red ud ad Mejlgadeporten, vendte om, gjorde en Afstikker ned til Havnen og forsvandt.

Noget efter at de tre Husarer havde vist sig, rykkede to Tusind Mand ind i Byen med fuld

Musik; Gaderne var som uddøde og der saas ingen i Vinduerne.

Det var et broget Skue, da Tropperne var samlede paa Torvet, en Blanding af alle Vaabenarter og af de forskelligste Uniformer, som om det gjaldt en Parade for en fyrstelig Person. Der var de omtalte ungarske Husarer, graa bøhmiske Jægere med sortgrønne Fjer i Hatten, hvide Kyrasserer, østerrigske Windetsch-Grätz-Drager og et ridende Halvbatteri.

Poster blev udstillede paa alle Gadehjørner og en Feltvagt fremskudt Nord for Byen, men Ingen blev indkvarteret; der kamperedes paa Torvet, endnu drejede det sig ikke om nogen varig Okkupation af Byen, men kun om Rekvisition af Levnedsmidler og Fodtøj.

Fjenden drog igen længere sydpaa for at sætte al Kraft ind paa Dybbøl, Postskibet kom igen fra Sjælland, danske Patrouiller saas igen i Byen, og en Tidlang trak man Vejret nogenlunde frit.

Saa fulgte Dybbøls Fald — Efterretningen naaede os først den 19. April, Dagen efter Katastrofen. — Vi Drengene kom fra Latinskolen, just som det lange Telegram blev slaaet op paa Raadhusporten; en af vore Lærere, Adjunkt Erslev, læste det, med brudt Røst, højt, læste om den ærefulde, men haabløse Kamp mod Overmagten og de mange, tunge Tab, og hvor forberedt man end havde været paa, at det maatte komme, saa ramte Slaget alligevel knusende og overvældende, man segnede næsten under Sorgen.

— En Uge efter rykkede Fjenden atter ind i Byen. Nu var det Preusserne alene, der kom, og denne Gang var det ikke en kort Visit: Alt tydede paa, at de ubudne Gæster indrettede sig for længere Tid.

Militærmusiken spillede regelmæssigt paa Torvet — dog uden andre Tilhørere end Preusserne selv. — Officererne spadserede til Skovs, og Soldaterne laa og drev ved Havnen, spyttede i det salte Vand og købte tørrede Søstjerner af Drengene.

Kun naar der ude over Bugten viste sig Røgen af en fjern Damper, kom der Liv i Byen; men havde man faaet Sikkerhed for, at det ikke var den frygtede »Rolf Krake«, der var under Opsejling, fik Byen igen sit forrige quasi-fredelige Udseende.

Et Lysglimt faldt der over den triste, mørke Tid: Vor Sejr ved Helgoland. Marinen havde hævdet sin gamle Ære. Man løftede igen Hovedet og haabede paa, hvad Londonerkonferencen under Vaabenhvilen skulde bringe; men man haabede forgæves — og endelig kom den tunge, tunge Fredsslutning.

Man vænner sig jo imidlertid saa nogenlunde til alt, og Byen vænnede sig da ogsaa til sin Indkvartering. Noget Overmod, nogen Smaalighed blev der jo vist af Preusserne; men i det væsentlige opførte Folkene sig vist saa godt, som man kan vente sig det af sejrende Tropper i fjendtligt Land.

Fjenden drog omsider bort, og stiltfærdigt — næsten ubemærket — rykkede vort eget Regiment ind i sin gamle Garnisonsby. Ganske vist kom Dragonerne ikke som i forrige Krig hjem fra et sejr- rigt Felttog, saa der var ingen Anledning til Æresporte og Kanonsalut, men for Folk, der havde vovet deres Liv og gjort deres Pligt, var der dog noget nedtrykkende ved den Modtagelse, de fik: det var som om man knapt lagde Mærke til dem eller ikke vilde være dem bekendt.

— Tiden læger alle Saar, ogsaa Krigens. Be-

gyndte Kong Christian den niendes Regering sørgelig, med Landetab, saa blev dog under hans 43-aarige Regering Land vundet, Land fra Lyngen, fra Havet, Velstand og Kultur steg, og Danmark har, trods sin Lidenhed, faaet en fremskudt Plads blandt Europas Lande.

— — —

Ære være Kong Christians Minde!

III. KAPITEL

Skoletid — »Forfatterdebut« — Blegind Præstegaard — Student — Ved Ladegaardsaaen — Det Læssøeske Hus — Thomas Lange — Den første Bog — Brødrene Reitzel — Ordenskapitlet — Gamle Schorns Have

NAAR Sophus Bauditz siger, at han ikke har været flittig i Skolen, saa skal det vist ikke tages alt for bogstaveligt.

Hele sit senere Liv har han i hvert Fald altid været den flittige Bi.

— Aldrig har jeg set Sophus ledig! Det var saa ofte hans Hustrus Ord.

Med større Ret kunde Bauditz vist have sagt: *Læsehest*, det har jeg aldrig været! Dertil havde han for mange Jern i Ilden. Men Arbejdet i Latinskolen, som jo efter Krigen, med Studentereksamenen for Øje, maatte passes — til en vis Grad i hvert Fald — er sikkert gaaet let fra Haanden. Sophus har haft Nemme, hurtig Opfattelses-evne, og han har forstaaet at drage det fulde Udbytte saavel af Lærernes Undervisning som af Samlivet med Kammeraterne.

— Inderlig vel ved Tilværelsen befandt jeg mig under min Skolegang — skriver han selv — Af mine Lærere tænker jeg med størst Taknemlighed paa Adjunkterne Gram og Kleisdorff, — de var udmærkede Lærere og udmærkede Mennesker, og jeg skylder dem mere end de vistnok aner. Til Rektor havde vi den gamle H. H. Blache, Fader til Marinemaleren, der skrev sine fortræffe-

lige Skoleviser i Rahbechs Stil og oversatte sin berømte Forgængers, Morten Børups, latinske Foraarssang paa fortræffeligt Dansk. Han mindede mig altid, jeg ved egentlig ikke hvorfor, om Vilhelm Pedersens Tegning af den gode gamle Digter i H. C. Andersens »Den uartige Dreng«.

Digtere interesserede i det hele taget Drengen. I Aarhus traf han ogsaa Fr. Sneedorff-Birch, Bispe-sønnen, der stundom kom paa Gæsteri i Byen og i de omliggende Præstegaarde, hvor han logerede sig ind paa ubestemt Tid, og efter Sigende kun mod Erlæggelse af »Tribut til Røverstaterne« formaaedes til at drage videre.

Men hverken han eller Blache var dog af de »rigtige«, store Digtere, og det var Drengens højeste Ønske. at faa en saadan at se — der levede jo den Gang endnu adskillige af Guldalderens store.

— Saa langt tilbage, jeg overhovedet kan huske, har det staaet for mig som mit egentlige, endelige Maal at blive Forfatter — skriver Bauditz — og jeg begyndte vist at skrive — Digte naturligvis — før jeg rigtig kunde bogstavere. Historietimerne i Skolen skylder jeg Bekendtskabet med den danske Literatur, endnu kan jeg jævnlig drømme, at jeg har forsømt Historie og skal op til Eksamen.

Men ogsaa Botaniken havde fra tidlig Tid en særlig Tiltrækning for Bauditz.

— Jeg var, skriver han, allerede i min Skoletid — udi egen Indbildning — en stor Botaniker.

Dog interesserede han sig mest for »sjældne Planter« (forøvrigt ogsaa for »sjældne Dyr«). Næppe har det dog været det »videnskabelige«, der alene lokkede Drengen. Snarere har han — maaske ubevidst — søgt at finde Mystiken, det romantiske — sin »blaa Blomst«.

Da man ved Restaureringen af Aarhus Dom-

kirkes Kor fandt den sirlige Klippebregne *Asplenium Ruta muraria* voksende i Fugerne mellem de indmurede Granitkvadre, skrev Bauditz, der jo endnu dengang var en Skoledreng, en lille Artikel herom og sendte den, ledsaget af en Tegning, som hans Kammerat Michael Berg, den senere Præst, havde leveret, til »Tidsskriftet for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben«.

Fra Redaktøren, den kendte Zoolog Professor Christian Lütken, modtog han kort efter et Brev, der lød saaledes:

Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben:

Efter Deres Ønske har jeg herved den Ære at underrette Dem om, at Deres lille Meddelelse om Murruden vil ved Lejlighed blive optaget i Tidsskriftet, med nogle smaa Ændringer og Tilføjelser, som vi er overbeviste om, at De ikke vil have noget imod. Vi paatænker ogsaa at benytte Deres lille Skitse, dog vilde det ikke være mig ukært, om De kunde sende mig i en Brevconvolut et Expl. til Hjælp ved Tegningens Udførelse, da vi ikke selv har noget ved Haanden.

Ærbødigst
Chr. Lütken.

Hr. S. Bauditz, Aarhus.

— Artiklen blev saa trykt. — Stolt var jeg, skriver Sophus Bauditz.

Men saare karakteristisk er det, at Opdagelsen af en sjælden Plante i den gamle Aarhus Domkirke gav Stødet til, at Sophus Bauditz — den senere Forfatter til »trapa natans«, »Hvad der hændtes i Mosen« og lign. Fortællinger — fik sin Debut i Literaturen. Bauditz vilde selv have sagt: Det var ikke tilfældigt!

— Som sagt: Sophus levede et raskt og muntert Friluftsliv.

Han skriver: Et andet Hjem, et Feriehjem, havde jeg i Blegind Præstegaard, midtvejs mellem Aarhus og Skanderborg, ude hos Pastor Knudsens.

Præstens og min Faders Venskab skrev sig fra de Tider, da Præsten var ung Adjunkt ved Latinskolen, og min Fader var Sekondløjtnant, og hvad

Blegind Præstegaard.

der oprindeligt havde ført dem sammen, var nok Jagten, lovlige Jagt paa Byens Jorder og mindre lovlige Udflugter paa tilgrænsende Enemærker — det gik ikke saa strængt til den Gang — og det var slet ikke saa lidt Vildt, at de to Kammerater stundom kunde bringe med hjem; saa plejede de at kaste Høns og Harer over Plankeværket ind i en af Haverne, der stødte op til den Vej, der

kaldtes »Bag om Byen«, for senere at hente Vildtet — og paa den Maade slap de for at betale Accise.

Ud til Blegind Præstegaard drog jeg Aar efter Aar, ikke blot i de reglementerede Ferier, men hyppigt fra Lørdag til Mandag; altid morede jeg mig kongeligt i det barnløse, men saa uendelig hyggelige Hjem. Præsten var en mageløs Mand, og en mageløs Onkel; han var en fuldendt Præst af den gamle Skole — ingen stor Prædikant, men en Patriark blandt sine Sognebørn — og saa var han desuden det fornøjeligste Menneske, man kunde tænke sig inden Døre; han spillede som en Mester alle Slags Kortspil (saa lavt som muligt) var ivrig Fisker og lidenskabelig Jæger — den første Jæger, jeg overhovedet har kendt. I Blegind lærte jeg at ryge Tobak, dér fiskede jeg paa Solbjerg Sø, og dér kom jeg første Gang paa Jagt — intet Under derfor, at Feriehjemmet staar i Solskinsglans for min Tanke. Derude fik jeg da ogsaa Øje for Naturens og »Landets« Herlighed, dér blev jeg et Friluftsmenneske — og dér ligger i Virkeligheden det meste af »Skovridergaarden«.

— — —

I 1869 blev Sophus Bauditz Student. Han stod i Rektors Have, spiste Kransekage og drak Vin — mon der har været en »Lise«, som han har kunnet klinke med? Og saa rejste han i Sommerferien med Forældrene paa Besøg rundt omkring i Jylland; han var hos Roulunds paa Aagaard, han besøgte Versløsegaard og Rodevigsballe, hvor han drev Fiskeri sammen med Faderen, der, som Sophus Bauditz sagde, egentlig satte Fiskeri over Jagt — han blev i hvert Fald aldrig, som t. Eks. Sønnen rigtig »jagtgal«. Derimod havde Sophus

Bauditz i Peter Scholten en god Kammerat til Andejagten i Stivsholm Sø.

— Om Efteraaret flyttede hele Familien fra Aarhus.

Sophus Bauditz' Fader, der i 64 var bleven Major, maatte i 67 paa Grund af Svagelighed søge sin Afsked, som han fik med Oberstløjtnantskarakter — et Par Aar efter fik han igen nyt Patent som Oberst — og Forældrene kunde da følge Sønnen, der jo for Studeringernes Skyld maatte bo i København.

Først boede Familien paa Sophievej, men begge Ægtefællerne forelskede sig i en, nu forlængst nedrevet, Villa paa Hjørnet af Ladegaardsvejen og Parcelvej (nu Hjørnet af Aaboulevarden og Griffenfeldtsgade). Fru Bauditz mente, at der kunde blive hyggeligt inden Døre, og Obersten havde Kig paa den forholdsvis store Have. En Dag kom han hjem og meddelte, at Villaen var købt, og Glæden var stor. I de to Gavlværelser indkvarterede Studenten sig, Moderen var, som altid, den gode Husfrue inden Døre, og Haven fik Obersten, til Trods for sin Svagelighed, hurtig i mønsterværdig Orden.

— I Studenterforeningens Rugsilde deltog Sophus Bauditz naturligvis. Peter Hansen holdt Rustalen, Axel Sørensen havde skrevet en Vise, og i Kantaten fungerede Peter Schram som »Rektor«.

Saa hørte Bauditz Rasmus Niensens og Brøchners Forelæsninger paa Universitetet — han omtalte ofte senere med Beundring det »aristokratiske« der var over Sidstnævnte — og han begyndte, i al Ro, at studere Jura. Naar Sophus Bauditz ikke vilde gaa Officersvejen, var det jo den selvfølgeligste Sag af Verden, at han skulde være Embedsmand. Den juridiske Eksamen, med første Karakter naturlig-

vis, var altsaa det foreløbige Maal — men de »mange Jern« holdt han dog stadig i Ilden.

Han hørte Botanikeren Professor Ørsted tale om Morfologi og anstillede selv — ligesom Blaa i »Trapa Natans« — Forsøg med Slyngplanten *Cobæa scandens*. Han deltog sammen med Theo-

Villaen ved Parcelbroen.
Nu Hj. af Aaboulevarden og Griffenfeldtsgade.

logen Michael Berg i botanisk Plantetegning i den gamle botaniske Haves Drivhus, og sin Muse svigtede han heller ikke. Oppe i Gavlværelset blev mangt et Digt til; dem vandrede han op med i Holbergsgade, thi dér boede H. P. Holst, som redigerede »For Romantik og Historie«.

Og den gamle Digter, der i Reglen sad ved

Skrivebordet i Slobrok, tog venligt mod den unge Student. Naar Digtet saa var gennemlæst, blev det lagt i en sirlig Papæske og gemtes til »forefaldende Lejlighed«.

— Sophus Bauditz siger selv, at han har faaet sin allerførste Interesse for Literatur gennem H. C. Andersens Æventyr (de gule Hefter, der kom i hans Drengenaar) og »Folkekalender for Danmark«, som bl. andet indeholdt Dr. H.'s (Tolderlunds) fortræffelige Fortællinger. Molbechs herlige Æventyrsamling var ogsaa hans Skat i Drengenaarne. Han nævner særlig den fantastiske irske Fortælling »Sømunken« og Hauffs »Dværg Næse«. »Valdemar Sejer« dyrkede han ogsaa, men det var nærmest for den uhyggelige »Kullemands« Skyld.

Sophus Bauditz som Student.

— — —
I København blev Bauditz imidlertid optaget i det Læssøeske Hus.

Landskabsmaler Thorald Læssøe, der var gift med en Comtesse Friis, var pecuniært uafhængig. Han ejede en stor, smuk Villa i Rosenvænget, og han benyttede sin Velstand paa den smukkeste Maade, idet han samlede en Kreds — og endda en meget stor Kreds — af de bedste Kunstnere og Skønaander om sig. I det mindste én Gang om Ugen holdt han »aabent Hus«. Hvor mange Fremmede der saa kom, vidste Værten ikke selv,

der kunde være 10—20—30 Mennesker samlede; men alle var de lige velkomne. I Læssøes Hus lærte Bauditz da de Digttere og Kunstnere at kende, som han havde sukket efter at se i Aarhus. Selve H. C. Andersen mødte han, og Jerichau, Kaalund, Magdalene Thoresen og Thomas Lange var stadig Gæster hos den højt kultiverede, fint tænkende Thorald Læssøe, som var en faderlig Ven for hver den, der blot en Gang havde sat Foden over hans Tærskel.

Bauditz skriver om Læssøe: Han var ikke selv nogen betydelig Kunstner, men han var et ualmindeligt betydeligt Menneske, og aldrig har jeg truffet nogen, der havde en saadan Begejstring for alt ædelt og skønt, som han havde; hans Evne til at opdage det gode hos Mennesker og det gode i Kunst og Digtning, var enestaaende. Læssøe elskede Mennesker og trængte til at knytte enhver, han syntes om, til sig.

I Læssøes Hjem traf Bauditz altsaa — blandt andre — Thomas Lange. Som pur ung Student havde Bauditz i aller højeste Grad været begejstret for »Eventyrets Land«, og nu havde Lange lige udgivet den mærkelige Fortælling »Aaen og Havet«, som med Rette vakte stor Opsigt. Lange og Bauditz mødtes og blev hurtig Kammerater og Venner.

Om Lange hedder det: Han havde en ejendommelig Lethed ved at omgaas de unge saadan, at man ikke følte sig trykket ved Aldersforskellen og dog respekterede den. Brillant saa han ud med det markerede Ansigt og det store Overskæg, og naar han — hvad han nok holdt af — drapperede sig lidt koket med Slængkappen og satte den bløde Filthat paa Snur, lignede han en Mellemting mellem en spansk Grande og en idealiseret Fra Diavolo.

For ham eksisterede der egentlig kun to Slags Mennesker: Filistrene og »vi andre«, d. v. s. Kunstnerfolket, eller »Gøglerne«; karakteristisk nok var ogsaa Betegnelsen »Bohème« for ham, der selv levede et exemplarisk Familieliv, en Hæderstitel, med hvis Uddeling han ikke ruttede.

Vi har gaaet mange Ture sammen rundt om Damhussøen og dér set Solen gaa ned, vi har drøftet Poesiens Fremtid og Tilværelsens højeste Problemer i Edlich's Kælder paa Østergade, og ude paa hans kære Lyngby Sø har han læst ad skillige af sine nylig skrevne Fortællinger for mig, deriblandt en Perle som »De faldende Blade«.

Intet Under, at en Personlighed som Lange, i hvis Digtning Naturstemningen og Naturromantiken spiller en saa stor Rolle, maatte øve sin Indflydelse netop paa mig, og min første Bog var, ganske naturligt, stærkt paavirket af ham.

— Sophus Bauditz' første Bog »Ved Søen og i Skoven« udkom Efteraaret 1873. Den indeholdt to Fortællinger »Ved Søen« og »I Skoven«.

— Den første var vistnok den heldigste, skriver Bauditz, og han tilføjer: jeg siger udtrykkelig »vistnok« thi jeg har ikke læst nogen af Fortællingerne, siden de udkom, og det eneste i Bogen, der maaske kan have en vis Værdi, er Naturskildringerne. Søen er Solbjergsø mellem Aarhus og Skanderborg ved den kære Blegind Præstegaard.

Om Bogens Antagelse hedder det: Da Bogen var renskrevet (man renskriver aldrig senere saadan, som man gør det første Gang, hvorfor jeg ogsaa antager, at Typograferne ubetinget helst vil sætte en debuterende Forfatter), gik jeg — med bankende Hjærte — ind i Løvstræde, ind til Brødrene Reitzel; »C. A. Reitzel« eller »C. A. Reitzels Bo og Arvinger«; det Forlag havde jeg kendt af Navn

lige saa længe, som jeg overhovedet havde læst; de stod jo paa alle de henfarne stores Værker, under deres Ægide udkom endnu H. C. Andersens gule Hefter, og i Løvstræde havde Christian Winther sin daglige Gang. Intet Under derfor, at jeg strax, da jeg som Student kom til Byen, havde udnævnt »C. A. Reitzel« til min »Hof-Boghandler« og snart havde opnaaet at blive i hvert Fald personlig kendt af Brødrene — selvfølgelig i det lønlige Haab om en Gang at naa fra Bogladen ind paa Forlaget.

Hvordan jeg egentlig hin Dag virkelig fik sagt, hvad jeg kom for, det véd jeg ikke, men sagt blev det, og ind i det lille Kontor til Gaarden kom jeg og blev anbragt i Sofaen, hvorfra man havde — og har — den skønneste Udsigt til Oehlschläger, Ingemann, Blicher, Heiberg og alle de andre her forlagte Digtere, som fra Væggene fornemt ser ned paa den, der vover sig ind i Firmaets Allerhelligste.

Jeg begyndte at lukke mit Manuskript op — Gud véd, om jeg ikke rystede paa Haanden — men den første Modtagelse var ikke synderlig lovende. — »Er det en meget stor Bog?« spurgte Theodor Reitzel og saa' betænkelig hen til Pakken. — Nej, det var det da ikke. — »Er den morsom?« spurgte Carl Reitzel. — Nej, det skulde den da egentlig ikke være. — »Det var kedeligt!« — Jeg blev meget ulykkelig, og det har formodentlig været temmelig tydeligt at se paa mig, thi den ældste af Cheferne tog igen Ordet og sagde venlig: »Ja, ja, nu skal vi se, hvad vi kan gøre ved det. De kan jo komme ind og høre Besked om et Par Uger!«

Jeg gik, og de to Uger var lange, men da jeg igen kom ind i Løvstræde, modtoges jeg med, at

Bogen var antaget — jeg kunde næppe tro mine egne Øren! — »Men derfor maa De nu ikke tro, det er noget Mesterværk,« sagde Theodor Reitzel formanende. — »Nej, vi trykker saa meget Snavs mellem Aar og Dag,« tilføjede Carl Reitzel, »saa lidt mere eller mindre —«, men glad var jeg.

Sophus Bauditz spiller L'hombre med sine to første Forlæggere Brødrene Theodor og Carl Reitzel.

Mange Aar efter fortalte nu afdøde Professor Agerskov mig, at det var ham, der efter Anmodning havde læst mit første Manuskript, og ham, der havde anbefalet det til Udgivelse — det vil jeg bestandig være ham taknemlig for.

Bogen blev trykt i Bianco Lunos Officin — hvor siden alle mine paa Reitzels Forlag udkomne Bøger er trykte, og hvor jeg, som alle andre her

mangfoldiggjorte Forfattere, i Chefen, Kancelliraad Dreyer, snart lærte at beundre et Mønster paa Orden og Omhu; August Jerndorff tegnede et stemningsfuldt Omslagsbillede, F. Hendriksen skar det — og den 10. November 1873 udkom Bogen.

Skulde jeg sige, hvad jeg selv sætter mest Pris paa ved min første Bogs Fremkomst, saa bliver Svaret: at den udkom paa C. A. Reitzels Forlag. Det er nemlig gaaet mig, som det er gaaet næsten alle de Forfattere, der er komne indenfor i Løvstræde: jeg er groet fast i det lille Kontor, og jeg vandt mig to gode Venner i de gamle — unge — Brødre. Det var nu Synd at sige, at de i Aarenes har søgt at gøre mig indbildsk — hvad jeg da Gud ske Lov ogsaa nok tør sige, jeg ikke er — jeg har næppe nogen Sinde bragt dem et Manuskript uden at modtages af Velkomstudtryk som: »Aa, Herregud, har De nu skrevet en Bog igen!« eller: »Tror De virkelig, den er morsommere end de forrige«, men en umiskendelig hjærtelig Klang har der bestandig været i hvert Ord, de sagde, trofast har de taget Del i mit Ve og Vel, og aldrig har jeg forladt Løvstræde uden at have bragt et Stykke Solskin med derfra.

Hvad siger ikke Schandorph:

»Ja, mangan en Dag, naar jeg ikke
af godt Humør havde Spor,
har jeg faaet min gamle Latter
inde paa Reitzels Kontor;«

og naar han længere henne i det samme Digt siger om Brødrene:

»Smukt staar de sammen paa den gamle Plet
jeg tror, de stemme
som tvende gode, fine Violiner,
som daglig spiller en Duet.«

saa er det et lige saa kønt som træffende Billede, og jeg slutter mig ganske til Schandorphs Ord.

— »Ved Søen og i Skoven« blev venligt modtaget, men gjorde ikke særlig Opsigt herhjemme. I svenske Blade stod et Par elskværdige Anmeldelser; herhjemme skrev man — med Rette — at Forfatteren var stærkt og kendelig paavirket af Thomas Lange.

Bauditz har selv fortalt, at Lange et Par Dage efter sagde til en af deres fælles Venner: »Mon Bauditz er vred paa mig, fordi de siger, jeg har paavirket ham?« Vennen kunde — heldigvis — berolige ham fuldstændig i saa Henseende; men Spørgsmaalet viser, at Lange, ved Siden af sin store, elskværdige Naivitet, tillige havde skarp psykologisk Sans.

— — —

I Studenterlivet deltog Sophus Bauditz jo med stor Iver. Medlem af Senioratet var han flere Gange og ledende Senior saagar under Festlighederne i Anledning af Universitetets 400 Aars Jubilæum.

Første Gang Bauditz kom ind i Senioratet var i 1872, og den daværende ledende Senior, senere Departementschef Stephensen, sagde da om Novicen: »Han lader sig vistnok dressere til at blive Taler med Tiden«.

Dette bekræftedes jo — om man saa maa sige!

I hvert Fald var Bauditz i en Aarrække en af de mest yndede Rustalere.

Hans gamle Studenterkammerat, Kontorchef i Finansministeriet Ludvig Jacobsen, sagde ved hans Død:

— Efter min Mening var Sophus Bauditz den mest fremragende Rustaler vi har haft i Studenterforeningen. Ingen kunde som han holde den bro-

gede og urolige Forsamling i Aande. Han førte et herligt Sprog, og der kom alle Tider overraskende smaa Fiksheder og rammende Sentenser og mange af de saa yndede Vittigheder frem i hans Taler.

Hans Stil var stedse fornem og altid var han Formfuldheden selv. Indholdet af hans Taler bar Bud om klare og gode Tanker og de unge — ja, vi ældre med — havde alle Tider noget at syssel-sætte vore Sind med, naar Sophus Bauditz havde talt til os.

Gennem Aarene har han med sine tankerige Taler tændt Ilden i mange iblandt os, og han, der saa at sige aldrig nedværdigede sig til at deltage i de evindelige Generalforsamlings-Diskussioner, havde — maaske netop herfor — en meget betydelig Indflydelse paa den danske Studenter-verden, naar han endelig gav sit Besyv med i Laget.

— Som et Eksempel paa den Brug, man gjorde af hans Overlegenhed i mange Forhold, vil jeg fremæve hans Tilkaldelse til Arbejdet i Studenter-sangforeningen, hvor han indvalgte »med Forpligtelse til *ikke* at synge«.

I Sangforeningen har han holdt til i mange Aar, og man har alle Tider været stolt af ham dér og sat Pris paa hans Meninger og Vink. Et af de mest straalende Billeder af ham har jeg netop fra Sangforeningen — hans Tale til Amerikafarerne ved deres Hjemkomst.

Sophus Bauditz var ikke nogen Studenterforeningsmand i almindelig Forstand, men han var absolut — som sagt, maaske netop til Trods herfor — alligevel en af de førende iblandt os. Vi gamle husker ham og holdt af ham, og jeg véd, de unge vil bevare hans Minde og at de vil holde i Ære.

Cand. jur. — med første Karakter — blev Bauditz 1875 og var saa i en Del Aar samtidig Assi-

Et Seniorat i gamle Dage.

Filologen Zerlang. Kontorchef Ludvig Jacobsen.
Sophus Bauditz. Departementschef H. Stephensen.
Professor Julius Paludan.

stent i Højesterets-Justits-Kontor og Volontør i Ordenskapitlet.

Sophus Bauditz har efterladt sig en »Dagbog« ført i Aarene 1876—77. En Række »Dage«, endog »Uger«, i den har han tilintetgjort, dog fortæller

de Blade, der er tilbage, interessant baade om det Læssøeske Hus, Studenterlivet, Ordenskapitlet og meget mere. Saaledes lyder det:

— Den 20. Mai:

I Theatret at se »Renteskriveren« og »Erasmus Montanus«. De to Brødre Poulsen, henholdsvis som Erasmus og Jacob, vare jo glimrende, navnlig dog Olaf P. — Schram som Per Degn var forbavsende god. — Bagefter med Carl Thrane*) paa en »varm« Kjælder, hvor vi drak Thüringer-Bier.

24. Juni:

Var hos Retzel for at høre, om han nu havde læst min Bog**). Jo, det havde han og hans »Konsulent«, men jeg fik rigtignok Andet at høre end hvad jeg havde ventet! Han selv syntes aabenbart, at den var kjedelig, men indrømmede, at den var »aparte«, og efter Konsulentens Mening var »Ved Søen og i Skoven« meget bedre. Det var een Spand koldt Vand over Hovedet! Naa, han vilde naturligvis gerne have den, men foreslog mig dog »et mindre Antagelseshonorar« og forholdsvis Efterbetaling, hvis Bogen gik.

— Jeg var i mindre godt Humør om Eftermiddagen, men heldigvis havde jeg lovet at mødes med Upsalenserne***) og nogle Danske i Tivoli og det opmuntrede mig meget. Kl. 8 traf jeg Svenskerne (o: en Del af dem) drikkende Banco med Tolderlund, Fr. Hartmann o. Fl. foran Harmoniorkestret og i skøn Harmoni og skøn Stemning efter at have spist en god Middag med »ryslig

*) Den afd. Musikhistoriker, Højesteretssekretær C. Th.

***) »Himmelbjerget«.

***) En Upsala Studentersangforening var i de Dage paa Besøg i København.

mycket« Champagne. Svenskerne var henrykte over alt; de kunde ikke blive trætte af at rutche og kjøre paa Karussel, de saa med Andagt paa Dansen og blev mer og mer förtjusade, da vi trak dem over paa Øen i en rædsom Sangerindebule, derpaa kiggede vi indenfor i »Kisten«, spiste til Aften, saa Pantomime og Fyrværkeri og maatte saa min Sandten paa den tredje Bule mellem Bazaren og Krebsuset, hvor Tonen, mildest talt var »ugenert og hyggelig«. Upsalenserne, og navnlig Molér, vare kaade som Børn, men ogsaa elskværdige og naive som Børn.

25. Juni:

Jeg havde maattet skrive til Kaptain Larssen, at jeg ikke kunde tage med paa Kap- og Eskadre-sejlad; igaar fik jeg Telegram fra ham, at han vilde anløbe Toldboden Dags Morgen for at tage mig med et lille Trip Nordpaa. Kl. 10 var jeg paa Pletten om Bord; der var kun en Dreng om Bord, han havde endnu ikke faaet sin Mand. Jeg sad til Rors hele Tiden og var endog ene Mand en Stund medens L. var inde paa Langelinie for at tale med Kapt. Bruun; jeg holdt det da gaaende op og ned langs Kysten saa længe.

— Hvad det dog var for en hyggelig Frokost! Vi sad begge i Cochpittet i det dejligste Sommervej og gled langsomt fremad; begyndte med Taskekrabber og røgede Rødspætter og Hajer, Kødmat kom derpaa, Frokostsild og Stiltonost. En Dunk Øl stod imellem os, men der var ogsaa det, som bedre var: Haut Barsaç. Tilslidst nød vi Desserten: friske Krakmandler og noget højst delikat, som han kaldte »Figenkager«; hertil nippede vi af en gammel Muskat.

Om Aftenen hos Læssøe til stor Soirée, det var

hans Fødselsdag. (Om Morgenen havde jeg efter Sædvane allerede været der med en Buket og to Hefter Træsnit). Jeg morede mig godt. Et Par Timer spadserede man rundt i den store Have, jeg gik længst med Th. Strøm, som jeg maa tilstaa er ualmindelig elskværdig og vistnok i alle Maader et prægtigt Menneske. (Jeg bruger med Føje Udtrykket »maa« eftersom jeg fra Begyndelsen har haft Fordom mod ham, vistnok navnlig fordi Læssøe i sin Hjertensgodhed vilde paa- tvinge mig hans Venskab og ham mit). Ogsaa Sigurd Müllers Søster, Fru Matthison-Hansen, havde jeg megen Fornøjelse af; hun er et virkeligt aandslivligt Menneske med en ofte morsom Opfattelse af mange Ting. — Festens Glanspunkt blev for mig dog Souperen, eftersom jeg dér kom til at staa mellem mine to — om jeg saa maa sige — Veninder: Fru Magdalene Thoresen og Fru Laura Kieler. Fru Thoresen havde nylig sendt mig en Hilsen fra Frederiksværk, hvor hun boede hos Sønnen, adresseret til »min Student«, som hun tidligere kaldte mig. Nu begyndte hun med at sige: »Men det gaar jo slet ikke an at kalde Dem Student, De er jo Kandidat!« Men i det samme tog hun min Haand og sagde: »Jo, De er og bliver dog *min Student* alligevel!« — Det er en ligefrem mærkelig Magt, hun udøver, man bliver altid revet med, naar man taler med hende; hun har samme Fejl, som de fleste Kvinder, der ved Begavelse og Dannelse rage højt over Flertallet: hun er bestandig »højt oppe«, hun bliver febrilsk og maa udtale en hel Del, som kun er halvt tænkt, og derfor bliver Konversationen med hende næsten anstrengende, men det er dog bedre saaledes, end at maatte høre paa blot Selskabspjat.

Fuldstændig imponerende var hun, da hun plud-

selig uden Forberedelse (hun havde i det mindste talt med mig lige til det sidste) rejste sig, slog paa Glasset og foreslog en Skaal for Læssøe. Hun talte for ham som Personificationen af det Humane og skildrede hans Hus som det Sted, hvor Humaniteten sad til Højbords, og hvor Enhver betragtedes efter sit Værd som Menneske og ikke efter andre Hensyn. Alle følte sikkert, hvor sandt hendes Udtalelser traf og hun talte frit og smukt, paa samme Tid som hun i Et og Alt teede sig ægte kvindelig.

Fru Kieler var lige vendt hjem fra Italien med sin Mand. Hun drager En paa en anden Maade end Fru Thoresen, denne fængsler dog vist nærmest ved hvad hun siger. Fru Kieler drager En næsten mere ved det, man tror at kunne høre af hende, ved det, der ligger bagved. Hun er som en fin skøn Blomst, der kun lidt efter lidt aabner sig, men alt, hvad man efterhaanden ser, er lige skønt.

4. Juli:

Det var rent galt i Ordenskapitlet i Dag. Der var kommen flere kgl. Rescripter med mange Ud nævnelser, og da der nu paa samme Tid var gjort Anmeldelser fra Cabinettet om at man maatte være beredt paa en større Levering af Decorationer i Anledning af Kongens Rejse til Rusland, var Aastrup*) ligervis som en Flue i en Flaske. Han foer ind ad en Dør og ud ad en anden, kaldte mig uafsladelig ind til sig, kommanderede og kontramenderede og raabte op saa det rungede over det ganske Christiansborg. Jeg var saa uheldig at slaa en Blækklat paa et af Rescripterne og nu var hundrede og eet ude; han satte sig fortvivlet ned

*) Afdøde Konferensraad Aastrup.

og det var ikke langt fra at han græd. Jeg »tog den med Ro« som sædvanlig og bemærkede, at Ulykken jo ikke var større; man kunde jo radere Klatten ud. »Radere i Hs. Mst. Kg.s Rescripter, er De gal Menneske! . . . Hvad skal jeg gøre? Jeg vilde ikke have haft det for 100 Kroner!« (Han sagde forresten 50 Daler). »Hvad skal jeg gøre! Det er aldrig hændet i min Embedstid før!« — Jeg sagde da, at man jo kunde prøve et nyt Mid- del, der var i Handelen, saakaldet Rader-Lud. — »Bruge *kemiske* Midler i et kgl. Rescript! Det kan der ikke være Tale om!« Nu hengav han sig i et Par Minutter til den sorteste Fortvivlelse, medens jeg passede mit Skriveri. Saa sagde han pludselig med blid Røst: »Aa, Bauditz vær saa venlig at købe en Flaske af dette Rader-Lud!« Jeg købte Luden og begyndte at experimentere; saa kom A. til: »Er det væk?« — »Nej, ikke endnu.« — »Lad mig prøve!« — Saa hældte han af Flasken, og saa gned han rundt med Proppen; endelig holdt han da op og betragtede sit Værk: Klatten var lidt svagere i Farven, men havde nu til Gengæld det firdobbelte Omfang; han betragtede den resigneret. »Hvad skal jeg sige til Kansleren?« Jeg betragtede Spørgsmaalet som et rent lyrisk Udbrud og svarede ikke. »Hvad skal jeg sige til Kansleren?« gentog han. Jeg foreslog ham, slet Ingenting at sige og dermed slog han sig til Ro — for et lille Øjeblik. Underligt er det, at en Mand, der er saa virkelig dygtig og forstandig som A., straks taber Hovedet naar der er lidt at bestille. At han er opfarende og buldrende faar at være, han er straks god igen.

— Om Aftenen fik jeg et Indtryk, der var saa vidt forskelligt fra Formiddagens som vel muligt.

Jeg skulde et Ærinde op til Schorn*), traf ham ikke, men blev vist ned til hans Fader der var i Haven. Jeg har jo hundrede Gange været hos Schorn, men aldrig set andet af Haven end Trætoppene, der skygger for Vinduet. Nu gik jeg med gamle Schorn**) rundt i den, og det var en Verden for sig, jeg var kommen til. Midt paa den prosaiske, triste, støvede Nørrebrogade en Idyl bag ved det lave, uanselige Forhus! Haven er stor, meget stor og fuld af gamle Træer, der staar saa tæt, at Alt er helt overskygget og derfor har den egne fugtige Friskhed, som hører Skyggen til. Gangene, smalle og græsgroede, slynge sig aldeles planløst og vildsomt mellem hinanden; et Sted staar en faldefærdig Bænk under ældgamle, revnede Hyldetræer, hvis Blomsterkvaste blive dobbelt hvide paa den mørke Bund, et andet Sted kommer man pludselig ind i et Lindelysthus, der er saa tæt at man bogstavelig Intet kan se derinde. Et mægtigt Valnødtræ staar i den ene Ende, ved Siden af Nøddegangen. — »Jeg kalder den *Bernhardts Gang*,« sagde Schorn, »Ingemann holdt saa meget af at gaa her«. Af og til møder man en lille bitte dyrket Plet midt i Urskoven; mellem det høje Græs og Hyldetræerne ligge et Par Ærtebede, det er akkurat som om Nybyggerne »in the far west« havde ryddet nogle Acres Land paa Steppen. Vi stod paa en lille Høj i et Hjørne af Haven, som vender ud til en Gade vistnok Sten- eller Slotsgade. — »Her vilde min afdøde Kone saa gerne sidde,« sagde S., »men den Gang havde vi ogsaa Udsigt til Frederiksberg Slot herfra.« Man kunde næsten ikke forestille sig, at Alt heromkring

*) Maleren og Forfatteren Wilhelm Schorn.

**) Oversætteren Theodor Schorn, en af Datidens mest kendte »Literater«, Ludvig Bødtchers nærmeste Ven.

havde været »Land«, nu da Idyllen omgives af Fabriksskorstene og Beboelseskasser. Men S., den livlige, raske gamle Mand er jo 80 Aar; man glemmer det, naar man ser paa ham, men hans Ytringer lærer En det. Jeg spurgte, om han ikke var født her paa Stedet. »Nej, det er jeg ikke. — Lad mig se: nej, det var først efter Bombardementet vi flyttede ind.« Og saa fortalte han, hvorledes hans Moder og Børnene dengang havde siddet paa Købmagergade og i Dagligstuen havde hørt en af de første Bomber springe inde i Sovekamret. — Hvor man rykker den svundne Tid nær paa Livet, naar man taler med En, der kan standse foran Billederne og sige: »J'y etais!« — Pludselig kom vi ad en Gang, hvor jeg ikke før havde været, til Midten af Haven; dér stod et helt Buskads af de kosteligste Roser bugnende af Blomster, men uden mindste Orden, og skydende frem, ikke af den sorte Jord, men mellem højt, saftigt Græs, — »Le bois dormant« er her, »la belle« burde sove her.

5. Juli:

Aastrup talte i Dag ikke om Klatten, men var febrilsk i utrolig Grad. — Det kniber med at gøre Udvej for Dekorationerne til Ruslandsrejsen. Lejlighedsvis fortalte han mig, at den Udflugt vil koste Ordenskapitlet 14,000 Kroner — Gud veed om der bliver Raad til at give mig Gratiale i Aar!

IV. KAPITEL

H. C. Andersen — J. P. Jacobsen — Borgerdydsskolen og Vandrefalken — Søofficersskolen — Det kgl. Theater — Faderens Død — Emmy Augustinus.

RET tidlig begyndte Sophus Bauditz at se sig om i Udlandet. — Rejselængslen havde han i Arv efter Moderen. Dengang rejste man jo lidt anderledes end nu; man skulde bl. a. nødvendigvis have Introduktionsskrivelser med — det var Skik og Brug — og Bauditz fortæller, om hvorledes han en Gang rejste med Anbefaling fra ingen mindre end H. C. Andersen:

— Ikke før efter gentagne Anmodninger fra Andersens Side fik jeg mig selv vovet op i hans Hjem i Nyhavn — jeg har altid haft en hellig Rædsel for at klistre mig op ad Berømtheder. Venligt opmuntrende talte han om mine første »Forsøg i Digtekunsten« — jeg er forresten ikke ganske sikker paa, at han havde læst noget af dem — og da jeg havde udgivet min første Bog og for det derved erhvervede Honorar gjorde min første lille Udenlandsrejse, medgav han mig en paa sit Visitkort skreven Anbefaling til den danske Konsul i Lübeck med nogle for mig smigrende Udtalelser om min Bog. Den Gang kæmpede jeg en haard Kamp: jeg vilde saa inderlig gerne have beholdt Visitkortet og ladet være med at aflevere det, — men Dyden sejrede, og Konsulen fik det.

— Resultatet af Bauditz' første Rejser blev nogle nette »Rejsebreve«, som han udgav i Bogform under Fællestitlen »Arabesker«. Forfatteren har dog neppe senere fundet dem lødige nok, thi hverken disse, »Himmelbjerget« — som Reitzels ifølge Dagbogen jo heller ikke var tilfreds med — eller Debutbogen blev indlemmet i »de samlede Værker«, som udkom ved Bauditz' 60-aarige Fødselsdag.

Men Bauditz havde imidlertid skrevet en Række Noveller, og i disse viste han for første Gang, hvor man havde ham og hvad man kunde vente sig af ham.

Thomas Lange havde jo — saa øjensynligt for alle — først paavirket ham. Men der er en Anden, som sikkert ogsaa i høj Grad har haft Indflydelse paa den unge Digters dengang saa modtagelige Sind. I hvert Fald skriver Bauditz:

— Paa en helt anden Maade end hos Lange mødte jeg Natursansen og en vis Art af Naturromantik hos J. P. Jacobsen.

Jeg lærte ham at kende i Studenterforeningen, hvor han i mine første Studenteraar hyppig tilbragte Aftenerne, stilfærdig og ofte faamælt, men pludselig brydende ind i Samtalen med en tør, vittig Bemærkning eller med en Paradox, som det morede ham at slynge ud.

Den Gang kendte man ham endnu kun som Naturforskeren, der dyrkede Alger og morede sig med at opdrætte hvide Mus, men man vidste, at han var ualmindelig belæst paa Skønlitteraturens Omraade, og at han var en streng Kritiker.

Han boede i Studiestræde, og tidt og mange Gange fulgtes vi hjem fra Studenterforeningen om Aftenen. Snart »snakkede vi Botanik« eller drøftede Skyformationerne, som han altid interesserede sig stærkt for, snart talte vi om Literatur,

og jeg husker, at han en Gang, da jeg, vistnok temmelig ungdommeligt, havde betegnet et eller andet Værk som »fuldendt«, paa sin rolige Maade indvendte: »Fuldendt — naa, der er nu vel ingen Ting, der er fuldendt. Ja, det skulde da være —?« — »Hvad for noget?« spurgte jeg spændt, da han standsede. — »Ja, Shakespeares »Sommernatsdrøm«,« svarede han — »jeg kan da i hvert Fald ikke tænke mig, hvordan *den* skulde gøres bedre!«

En anden Aften havde han læst et Par Digte, jeg havde faaet trykt et eller andet Sted, og kritiserede dem selvfølgelig ret skarpt, men der var dog et Par Linier i dem, som fandt Naade for hans Dom paa Grund af, hvad han kaldte »rigtig Naturiagttagelse«. Saa sagde han pludselig: »Jeg skriver forresten ogsaa somme Tider Digte. De er ikke saa gode, som de kunde være, men *noget* er der alligevel i dem. — Har De Lyst til at høre et Par af dem?« Og jeg gik med ham op i Studiestræde — det var langt ud paa Natten — han fik Lampen tændt og begyndte at læse, Digt efter Digt — alle uden Titel.

Hen paa Morgenstunden gik jeg hjem, stærkt betaget af alt det »Ny«, det fremmedartede og dog saa *danske* Sprog, der havde lydt for mine Øren; navnlig var der en Linie, som jeg vedblev at gentage for mig selv, og i den var det særlig Ordet »rødgult«, der havde gjort Indtryk paa mig. Tilslidst glemte jeg Verslinien og huskede kun Ordet.

— Efter J. P. Jacobsens Død udkom hans »Digte og Udkast« og da jeg her læste Verset

»Et rødgult Solblink over fjærne Ruder«,

syntes jeg endnu at høre Digterens Røst, og jeg saa hans Skikkelse tydeligt for mig.

— — —

Bauditz begyndte altsaa at dyrke Novellens fine, men vanskelige Kunst. I Otto Borchsenius' fortræffelige Tidsskrift »Ude og Hjemme«, — vel nok det bedste i sin Art, vi overhovedet har haft — stode de to Perler »Mellem Roser« og »Hvad der hændtes i Mosen«. Senere udkom Novellesamlingen »Under aaben Himmel«, som — det tør man sige — betød et Gennembrud for Forfatteren.

Et Par Smaastykker fik Bauditz ogsaa opført paa Det kgl. Theater. Det bedste og betydeligste af disse var Syngestykket »I Mester Sebajds Have« — med brilliant Musik af Lange-Müller. Den lille Enakters sarte, fine Lyrik og poetiske Idé vandt ogsaa fortjent Paaskønnelse.

Men den egentlige Sejer var ikke vundet endnu. Det var i mange Henseender en trist Tid, Halvfjerdserne, og det var en meget vanskelig Tid for en ung Forfatter, der ikke hørte til Halvfjerdsernes Mænd.

— Imidlertid opgav Bauditz »Embedsvejen« — Højesterets Justitskontor og Ordenskapitlet — og gav sig mere og mere af med Undervisning, næsten udelukkende i Dansk og Literaturhistorie.

— Praktisk Jura har han aldrig drevet. — En Mand har rigtignok en Gang — skriver Bauditz — da han hørte, at jeg var juridisk Kandidat, budt mig 20 Kroner for at skrive ham en falsk Daabsattest, som han netop havde Brug for, men jeg modstod Fristelsen, og da Manden i over en Menneskealder havde været Hestehandler i Rusland — hvilket efter Sigende skal kunne forrykke baade de juridiske og de moralske Begreber hos et Menneske — skiltes vi med alle Tegn paa gensidig Agtelse.

— — —

Det var i Borgerdydsskolen paa Christianshavn, »Christianshavnerborgerdyden«, Bauditz begyndte sin pædagogiske Virksomhed. Digteren Johannes Helms, der var Skolens Bestyrer, havde haft Bud efter ham, og i en lang, lang Aarrække, lige til Bauditz blev Skoledirektør, var han knyttet til den gamle Skole.

At Bauditz var en dygtig Lærer er utvivlsomt. En af hans gamle Elever har fremhævet for mig, i hvor høj Grad Bauditz ejede Evnen til i Literaturhistorie at ridse de store Linier klart og anskueligt op — saaledes at selv ubegavede eller uinteresserede Elever fik Begreb om Tingene. Ram-mende smaa Karakteristiker gav han ogsaa af de forskellige Digtere, og Karakteristikerne huskedes ikke alene ved Eksamensbordet — hvor de ofte højlig imponerede Censorerne — men hele Livet igennem.

Blandt Kollegerne var Bauditz selvsagt det oplivende og samlende Element, og gode Venner vandt han sig først og fremmest i Christopher Leuning, den senere Bestyrer af Skolen, Zoologen Ernst Østrup og Historielæreren Christian Heering. At Maleren Wilhelm Schorn, som han kendte fra det Læssø'ske Hus og som forøvrigt til sin Død hørte til Bauditz' nærmeste Kreds, ogsaa var knyttet til Skolen gjorde sit til, at det var med godt Humør, Bauditz om Morgenen vandrede ud til Christianskirken, over hvis Kirkegaard Vejen gik til den gamle Skole.

— Et Minde, jeg bevarer fra min Skoletid paa Christianshavn, kan jeg ikke lade være med at fremdrage, fordi det viser, at *Jægeren* Sophus Bauditz aldrig fornægtede sig — ikke engang ude i den gamle »Christianshavnerborgerdyd«.

Christianskirken laa, som sagt, lige ved Skolen,

og Kirkegaarden med Klokkerboligen var kun adskilt fra »Pladsen« ved et Trægitter.

Klokkeren holdt Duer; men en Tid lang kom næsten daglig en Vandrefalk paa Visit og holdt Maaltid oppe i Kirketaarnet paa Klokkerens Regning. Vi Drengene kunde ofte i Frikvarteret se Dundale ned fra Taarnet eller hvirvles bort af Vinden.

Min Fader saa' det ogsaa, og han arrangerede sig med Klokkeren.

En skønne Dag mødte Dansklæreren da op med Bøsse og hvad der ellers hører til og blev lodset op i Kirketaarnet.

Officielt tror jeg ikke, Skolen kendte noget til, hvor Hr. Bauditz befandt sig hin Dag; men da hen paa Eftermiddagen et Skud lød fra den ellers stille Kirkegaard, vidste hele Skolen — og for den Sags Skyld Strand- og Wildersgade med — at Klokkerens Duer var hævnede.

— Til Søofficersskolen blev Bauditz ogsaa knyttet som Lærer i Dansk og Literaturhistorie. To Gange om Ugen vandrede han ved 6—7 Tiden om Morgenen til Nyboder — jeg tror, det eneste han havde mod sin Virksomhed ved Søofficersskolen var det tidlige Klokkeslet, Undervisningen begyndte paa, thi Morgenmand var min Fader ikke. Ellers har han sikkert kun haft gode Minder fra Skolen, hvor han — som alle Steder — var ualmindelig afholdt; og i Chafen, Kommandør Carstensens højt cultivaterede og gæstfrie Hjem gled han naturligt ind, gjorde dér betydningsfulde Bekendtskaber og vandt Venner for Livet.

Endelig ansattes Bauditz i 1881 som Forstander for Det kgl. Theaters Elevskole.

— Det gik saadan til — fortæller han — jeg var oppe paa Det kgl. Theaters Malersal for at se en Dekorationsskitse, som Güllich havde malet til et

af mine Smaastykker*). Derop kom samtidig den daværende Forstander for Skolen Johan Krohn, som lige havde været nede hos Kammerherre Fallesen for at melde, at han maatte søge sin Afsked fra Theatret, eftersom han agtede at overtage »Krebs Skole«. Ikke saa snart saa' han mig, før han spurgte, om jeg ikke havde Lyst til at være hans Eftermand; jeg sagde naturligvis ja, blev præsenteret for Chefen, indstillet og ansat. I over fjorten Aar sad jeg saa daglig paa femte Sal i Det kgl. Theater, levede mig fuldstændigt ind i den ejendommelige Verden, som her har sit Hjem, og saa' efterhaanden dem, der havde debuteret med at danse Børnemenuetten i »Elverhøj« ende som Primadonnaer i de største Partier. Jeg har kun lyse, fornøjelige Minder der oppe fra, og naar Ludvig Böttcher kalder Rom »et fortryllet Bur« og siger, at

— »ingen Fugl paa hele Kloden,
Som holdtes fangen een Gang blot deri,
Sig føler siden ganske fri
Men mærker en usynlig Snor om Foden«

saa kan jeg i Grunden sige noget lignende om Det kgl. Theater, og naar jeg i »Conservatoriet« ser den yngste Ungdom figurere i Dansesalen, er det med en vis Vemod over ikke længer at kende dem alle, ikke engang af Navn.

— — —
Sophus Bauditz' Fader var imidlertid død.

Han havde taget sig sin Afsked meget nær, og den Sygdom, en Rygmarvssvaghed, som skulde blive hans Død, og som han maaske allerede længe havde baaret Spiren til tidligere, havde i de sidste Aar sat sine ydre Mærker i hans hidtil saa kraftige Skikkelse.

*) »I Mester Sebalds Have«.

Sophus Bauditz ender en kortfattet Levnedsskildring af Faderen saaledes:

— Sommeren 1870 tilbragte han i Sandefjord, og den følgende Sommer i Rønneby, hvor han forgæves søgte Bedring for sin Svagelighed.

Medens han opholdt sig i Sandefjord, udbrød Krigen mellem Frankrig og Tyskland, og jeg meldte mig da straks paa den Exercerskole, der oprettedes ved Academisk Skyttecorps og i hvilken man ved Indtrædelsen afgav en bindende Erklæring om at ville være til Krigsministeriets Disposition ved den Mobilisering, som alle mente var umiddelbart forestaaende. Da Fader erfarede dette, sendte han mig en skriftlig Rivaf for saaledes at have handlet paa egen Haand, men da han kom hjem, sagde han — meget karakteristisk —: »Ja, naturligvis havde jeg været arrig, om Du ikke havde meldt Dig!«

Kræfterne tog efterhaanden mere og mere af, Gangen blev besværligere, men Humøret vedblev dog at være ganske godt; han var altid glad for Besøg, forstod ypperligt at omgaaes mine Kammerater og forskaanedes for at blive helt immobil, ligesom han til det sidste var saa klar, som nogensinde.

Efter faa Dages Sengeleje døde han den 20. April 1877 og blev begravet paa Garnisonskirkegaard.

— Sophus Bauditz og hans Moder blev boende i Villaen ved Ladegaardsaaen, og der herskede det bedste Forhold mellem dem. Hun forgudede sin feterede Søn og han tog hende med sig, hvor han færdedes, i Studenterforeningen ved festlige Lejligheder, i Theatrene, hos à Porta og i Selskaber.

Medens Faderen levede sørgede Sophus ogsaa for at denne muntrede sig. Var Sophus saaledes paa Landet om Sommeren, endte hans Breve til

Moderen altid med Paamindelser som: Tag Fatter i Tivoli med det første! eller: Fatter skal slaa sig lidt løs, men sørg for at det bliver i anstændigt Selskab og lign.

Sophus Bauditz kom meget ud, i Selskaber, til Baller, Soupéer og lystige Gilder mange forskel-

Sophus Bauditz' Moder og Fader.

lige Steder — i den Retning nægtede han sig ikke noget!

Men der var ét Sted, ét Hjem, han aller helst besøgte, og det var det Augustinuske Hjem, dér hvor han fandt sin Emmy, sin Brud, den første han i sit Liv har elsket, hende han i sin sidste Stund længtes imod.

Min Moder var et Barn endnu, da min Fader lærte hende at kende, og jeg tror, nej, jeg kan sige: jeg véd, at han, den første Gang, han saa' hende, forstod, at han havde mødt den Eneste, der var til for ham.

Men beskeden — som han i hele sit Væsen var — har han straks været ængstelig for, at hans Elskov, senere hen naar han engang kunde vise den, naar han kunde tale, ikke skulde blive gengældt. Smaa rørende Sætninger i hans Dagbog viser det og viser tillige, at hans Emmy aldrig, hvor han end færdedes, var ude af hans Tanker.

Emmy Augustinus.

Da han som Sørge-marchal staar ved Christian Winthers Baare, plukker han et Blad af en af Kransene »for at give Emmy det«. Da »Himmelbjærget« skal udkomme synes han, at den største Lykke for ham vilde være, om han havde Lov til at tilegne hende Bogen; og et Armbaad, som han under et Bal faar Lov til at gemme for hende, gemmer han til den næ-

ste Dag — hvor han jo *maa* aflevere det — som en Relikvie.

Og da han saa senere tror at turde forstaa, at hans Kærlighed bliver gengældt — ja, det er ikke just selve *Ordene* derom i Dagbogen, som bringer Bud om hans Lykke, det er den Maade hvorpaa disse lister sig ind mellem Studentergeneralfor-samlinger og ligegyldige Selskaber, der viser hans Glæde og hans Stolthed.

— Den 12. Oktober 1880 blev Sophus Bauditz og Emmy Augustinus viet i Vartov Kirke.

Der holdtes ikke stort Bryllupsgilde, og der blev

ikke foretaget Bryllupsrejse, men et uendeligt lykkeligt Ægtepar, der havde nok i sig selv, fæstede Bo.
— Og Sophus Bauditz skrev til sin Emmy:

Min favre Brud, min dyre Skat,
Min egen, lille Pige!
Du maa jo tro mig helt forladt
Af Muser og deslige;

Thi før, jeg nægter ej, iblandt
Det mærkelige hændte,
At Du et lille Digt nok fandt,
Som ingen Anden kendte.

Men da saa Lykken fuldt og rigt
Med Dig kom her til Huse,
Saa fik Du aldrig mer et Digt
Skønt Du jo var min Muse.

Jeg tav og lod min Lyre staa
Saa fast Du maatte glemme,
At ogsaa jeg kan Strenges slaa
Og har en Gang haft Stemme.

Men tro dog ej, jeg mener, at
Jeg Sangene kan spare,
Fordi jeg vandt min dyre Skat
Og der ej mer er Fare.

Jeg vil ej slaa til Ro mig nu,
Nej, jeg skal altid mindes:
Den bedste Skat, en Skat som Du,
Hver Dag paany maa vindes.

Og har jeg siden Lykkens Stund,
Da Sol gik over Dale,
Ej sunget mer, saa er det kun,
Fordi jeg nu tør tale;

Fordi jeg har ej mer behov,
Bag Versets Mur at gemme
Mit Hjerteslag, men frit har Lov
At lade Dig fornemme,

Hvor stærkt det banker for min Brud
 Hvor tidt jeg paa Dig tænker —
 Nu tør jeg juble Glæden ud
 Foruden Rimets Lænker.

— Og dog jeg føler atter Trang
 Til Rhytmens Traad at slynge
 Og synge Dig en lille Sang,
 Saa god som jeg kan synge.

Men Nuets Lykke vil dog ej
 jeg prøve paa at male,
 Og om vor Fremtids dunkle Vej
 Det nytter ej at tale.

Thi stævner jeg til Møde nu
 De fælles, gamle Minder,
 De spredte Blomster, som kun Du
 I Kransen sammen binder.

Af dem en Rigdom vi os vandt,
 Som Møl og Rust ej skade —
 Vi har en Fortid, ikke sandt,
 En Bog med mange Blade!

Og over Nuet glemmes ej
 De gamle, svundne Tider.
 — Hør efter da, imens for Dig
 Jeg læser et Par Sider:

Mødet, det første, kan end Du det mindes?
 — Mig staar det klart, som i Gaar det var hændt!
 Jeg var Student, som saa mange der findes,
 Du var det dejligste Barn, jeg har kendt!
 Flygtigt var Mødet, et Aar vel der svandt,
 Mindet blev dog ikke blegnet af Tiden,
 Og da i Hjemmet jeg atter Dig fandt,
 Aldrig jeg glemte Dig siden!

Folk skulde blot kunne ane og vide,
 Hvor vi dog talte fortrolig og frit,
 Naar Du om Aftenen sad ved min Side
 Og Dine Lektier omsider var kvit!
 Du var den Store, den Lille var jeg,
 Du var mig Normen for hele min Færden
 Tanken om Dig fulgte med paa min Vej,
 Hvor jeg end stævned i Verden!

Hurtig Du voksed om Kap med Din Kjole
 — Husker en Morgen Du end, da vi gik,
 Jeg til Examen og Du til Din Skole?
 Hvor jeg blev glad for den Hilsen jeg fik!

Emmy Augustinus.
 Efter Maleri af August Jerndorff.

Husker Du saa, da jeg rejste afsted
 Op til Upsala? — Jeg aldrig skal glemme,
 At Du et sidste Farvel gav mig med
 Højt fra Altanen der hjemme.

Husker Du — nej, thi Du veed det jo ikke:
 Naar til Dit Hus jeg om Aften kom hen,
 Hilste med tusinde kærlige Blikke
 Op til et Vindu din trofaste Ven.
 — Veed Du i Grunden, hvor meget Du gav,
 Naar kun et Smil Du med Rødmen mig sendte?

Maaneder kunde jeg leve deraf,
Tære paa Rigdommens Rente!

Fast til min Tanke Du altid var bundet,
Fastere knyttet bestandig Du blev,
Derfor Dig selv Du jo ogsaa har fundet
Gemt som en Perle i Alt, hvad jeg skrev.
Frem for Din Tanke med Snille Du drog,
Hvad sig bag Ordenes Slør maatte dølge,
Du kunde høre et Hjerte, der slog
»Dybt under Rhytmernes Bølge«.

Alt, hvad jeg fik af Din Haand, blev mig Skatte.
Aldrig paa dem jeg mig kunde se mæt;
Gerne dem alle i Guld jeg lod fatte
— Husker Du Mønten, der blev Amulet!
»Tak for din Rose med rødmende Skær«,
Som i min Bog Du tilfældig nok glemte!
»Tak dog for Evighedsblomsten især«,
Den jeg som Helligdom gemte!

Husker Du saa, hvor jeg stundom var dristig:
Tidt, medens *Kvik* laa og sov paa Dit Skød,
Klapped jeg Hunden og fik da saa listig
Rørt ved en Haand, der var lille og blød!
Kvik har desuden jeg mangan en Stund
Brugt til Fortrolig og sagt ham saa meget;
Kvik var diskret, skønt han tidt brugte Mund,
Knurrede, men passed sit Eget.

— Ude ved Isefjords blinkende Vove,
Der, hvor den skummer om »gyngende Bro«,
Mellem de bakkede, ensomme Skove,
Rigest og lifligst dog Minderne gro.
Naar gennem Lunden fortrolig vi gaar,
Eros er med og vil aldrig os svigte:
Peger paa Bøgen, hvor »Træsnittet« staar
Til mine »samlede Digte«.

Bøgen os trolig i Aaringer ventede,
Indtil i Sommer den atter os saae,
Den Gang et Svar paa min Bøn jeg mig hentede,
Bønnen, som længe paa Læben mig laa.

Jublende glad fik omsider jeg Lov,
Dig til mit bankende Hjerter at trykke,
Og fra den høstlige, dæmrende Skov
Bragte jeg med mig min Lykke!

Men Billedet af den jeg ej
Vil prøve paa at male,
Og om vor Fremtids dunkle Vej
Det nytter ej at tale.

Hvad her jeg vilde samle nu,
Var ene gamle Minder,
De spredte Blomster, som kun Du
I Kransen sammen binder.

— Saa tag da mod den simple Sang,
Dig skylder den jo Livet,
Og tag min Tak endnu en Gang
For hvad Du mig har givet!

V. KAPITEL

Fra »Skovridergaarden« til »Absalons Brønd« — Rørvigsomme — Rejser til Udlandet — Jagt og Jægere — Kritik ude og hjemme — Emmy Bauditz' Død

I 1889 udkom »Historier fra Skovridergaarden«, som blev et Mærkepunkt i Sophus Bauditz' Forfattervirksomhed, thi med den Bog slog han for Alvor igennem. Hvor han før havde været forsigtig, var han nu sikker og maalbevidst, hvor han tidligere kun havde antydnet, viste han sig nu som den overlegne Skildrer — først og fremmest af Naturen i de vekslende Aarstider.

Men ogsaa som den kloge Menneskekender aabenbarede han sig.

»Skovridergaarden« rummede et langt Galleri af virkelig forstaaede Typer af meget uens Støbning.

Der var et eget medfølende Lune over de komiske Figurer, der var Finhed og Poesi over Kvindeskikkelserne, og Bauditz' Satire over Poeten, Pige-skolelæreren, var rammende, afslørende uden at være bedsk.

Og med Fantasi tegnede han den kostelige *Janos* fra Bøhmerwald, saadan at han staar som Personifikationen af den Skovromantik, Bauditz elskede, og den Naturmystik, han altid opsøgte.

Bogen blev modtaget med fuld Honnør fra alle Sider; og den udkom — hvad der dengang var en Sjældenhed — i Løbet af kort Tid i tre Oplag — reelle Oplag! Den blev dramatiseret af Vilhelm Østergaard og gik vist over halvhundrede Gange

paa Folketheatret; den blev oversat til Svensk og Tysk med det samme — kort sagt: Bauditz havde vundet den Sejer, som han Tomme for Tomme havde kæmpet sig frem til.

— Efter nogle Aar fulgtes »Skovridergaarden« af »Krøniker fra Garnisonsbyen«.

— Jeg har altid arbejdet langsomt — skriver Bauditz — thi først naar jeg i Tankerne har levet mig saadan sammen med Figurerne, at de er bleven mig som rent personlige Bekendte, først da begynder jeg at skrive, og hver af mine større Bøger er skreven tre Gange igennem fra Ende til anden.

— »Garnisonsbyen« er bygget over Barndoms-minderne fra Aarhus, og det er Latinskolen og Dragonregimentet, som danner de Midtpunkter, hvorom det hele grupperer sig. Købstaden selv er tegnet i kendelige Træk, med Aaen, der løber igennem den, med Domkirken og Klosteret, med de endnu bevarede Bindingsværkshuse fra fjerde Christians Tid, og med den naturskønne Omegn.

Livet i Latinskolen, som det levedes paa hin Tid, er givet i en Række Interiører, og der er et fornøjeligt Selskab af Lærere og Disciple lige fra den haveelskende Rektor til den allestedsnærværende Overlærer Jochumsen, som Bauditz engang har sammenlignet sig selv med.

Men hvad der dog er og bliver Kernepunktet i »Garnisonsbyen«, og hvad der vil give den blivende Værdi som et Slags historisk Dokument, det er Skildringen af Krigen 64, saaledes som Mindet om den maatte forme sig for Den, der som 13-aarig Dreng selv havde haft sin Fader med i Felten, og som Maaneder igennem daglig havde haft de fjendtlige Tropper for Øje, lyttet til Kanontordenen fra Kampen om Vejle og set

vore vigende Forposter trække sig tilbage gennem Byen.

»Garnisonsbyen« er Sophus Bauditz' »jydske« Bog, og den er helt igennem baaren af en varm national Følelse. Det er først og fremmest *det*, der har gjort dens Lykke, og *det* er ogsaa — betegnende nok — ofte blevet fremhævet som dens betydeligste Fortrin netop i udenlandske Anmeldelser.

— Der gik igen nogle Aar, saa kom »Hjortholm«.

Bauditz har ofte pointeret, i hvor høj Grad det er kommen ham tilgode, at han fra ganske ung stadig har haft Lejlighed til at færdes i de forskellige Kredse, høje og lave, militære og civile, mellem Studenter og Kunstnere, Landadel og Bønder, og naar han nu i »Hjortholm« — grupperet om Tante Rosa, Onkel Heinrich og Fanny — tegnede en Række Figurer fra Landet: Proprietæren og Mølleren, Doktoren og Godsforvalteren, Lensgreven og Huslæreren, Kusken og Barnepigen, saa var det Figurer, han alle kendte fra Livet.

I ingen af hans Bøger spiller Naturskildringen saa stor en Rolle som i »Hjortholm«; Landskabsbillederne og Aarstiderne er den Baggrund, ud fra hvilken de enkelte Scener og Interiører løfter sig, og som Inkarnationen af Glæden over Naturen og Friluftslivet staar »Kaptajnen«. Han er ikke Bogens Ræsonnør, men han er dens Understrøm af Poesi, og som det er ham, der møder Læseren paa Fortællingens første Side, saadan er det ogsaa ham, der sidst »rider ud« af Hjortholm og ender dens Saga.

— »Under aaben Himmel«, et Bind »Novelletter« — blandt andet indeholdende den lunefulde Fortælling om »Ekkonet, der blev forflyttet« og Satiren

»Det ægte Tsching-Fung Vand« — samt »Klokkestøberen og andre Noveller« maa, i Forbindelse med de mindre dramatiske Arbejder, betragtes som Ouverturen til: »Skovridergaarden«, »Garnisonsbyen« og »Hjortholm«, som — hvor forskellige de end er — tilsammen danner et afsluttet Hele i Bauditz' Produktion, og gennem hvilke han vandt sig Navn og Ry herhjemme og i Udlandet.

I Aarene 87 til 96 er de blevne til, og de Aar maa sikkert betragtes som Bauditz' lykkeligste. Selv om truende Skyer af og til viste sig i Horisonten — hans Hustrus svage Helbred gav allerede den Gang Anledning til Bekymringer — saa formørkede de dog ikke Himlen, Solen skinnede og Bauditz fik Lov at arbejde i Fred.

Dagen gik jo nu imidlertid fra Morgenstunden med Undervisning, og Aftnerne var ogsaa tidt optagne af lignende Pligter, idet Bauditz var bleven Medlem af Eksamenskommissionen paa Universitetet.

Uvilkaarlig spørger man da om, hvornaar der blev Stunder til litterært Arbejde, tilmed da Bauditz jo »arbejdede langsomt«.

Hans Skrifter er da ogsaa for Størsteparten udarbejdede i den 5—6 Ugers Sommerferie, han havde. Paa ensomme Jagtture, naar han sad paa Andetræk eller ved Egens Rod spejdede efter Rovfuglens Komme, udformede han samtidig sine Bøger, spandt de første Traade, der saa let og elegant slynger sig gennem Fortællingerne og binder dem sammen i Krans. Og naar han kom hjem fra en saadan lang Tur — man skulde tro dødtræt — satte han sig til Skrivebordet og kunde sidde der til over Midnat.

— — —

Hvad der efter Bauditz' Formening i en væsent-

lig Grad har bidraget til, at han blev den Digter, han blev, er hans Jægerliv.

Og han mener heller ikke forkert.

Men Bauditz havde ogsaa sit eget bestemte Syn paa Jagten og Jægersmanden — jeg tror at turde sige: et fra det gængse *meget* divergerende Syn.

Da der i 1909 — vistnok udelukkende paa Sophus Bauditz' Initiativ — afholdtes Nordisk Jægerkongres i København udtalte Bauditz sig i et Foredrag omtrent saaledes om Jagt og Jægere:

— — — Folk i Almindelighed har tidt saa underlige Begreber om Jagt; de tror, at det for Jægeren udelukkende drejer sig om at dræbe, saa at Skudøjeblikket er Jagtens eneste virkelige Moment, og de forbavses i Reglen højlig over, at man kan komme hjem med sin Hund og sin Bøsse uden noget som helst Udbytte og dog have moret sig kongelig. Sagen er imidlertid den, at det for den ægte Jæger ikke nær saa meget kommer an paa, hvor meget han nedlægger, som paa, hvordan det sker; en enkelt Fugl, som ved Anstrengelse af Hund og Jæger endelig er rejst, et særligt vanskeligt eller særlig heldigt Skud og et sjældent Stykke Vildt, som maaske endda kun er set eller hørt, det er ti Gange mere værd end tredive Skud en suite til Fasaner.

Jægeren sætter en Ære i at kende Vildtet og dets Sædvaner, og Hundreder af tilsyneladende ganske ubetydelige Iagttagelser, som andre slet ikke er i Stand til at anstille, faar for ham den største Betydning; han tyder Sporene i den bløde Skovbund og i den hvide Sne og læser ud af dem en hel Krønike; den tabte Fjer ved Egens Rod drager hans Blik opad, saa han faar Øje paa Høgereden højt i Kronen, »Gangene« i Mosehullets Andemad fortæller ham, at der er Ællinger mel-

lem Rørene, og en blød Fløjten, som den profane Hob maaske ikke hører, bringer hans Hjærte til at banke ved Tanken om, at selve den store Regnspeve er i Farvandet.

Og hvem udenfor den snævre Kreds af Landskabsmalere og Videnskabsmænd kender vort Lands Natur, dets Fauna og dets Flora, som Jægeren? Ingen! Turisten holder sig helst til Vej og Sti, Jægeren skyr dem. Han trænger sig gennem Granholmen og det vindstynede Egekrat, hvor ingen har været før ham, og fra Tue til Tue springer han i Mosen, helt ind paa den gyngende Grund, hvor Soldug og Vibefedt gror. Til alle Aarets Tider og i alle Døgnet's Timer færdes han i Naturen og lever med den; han ser baade Solen gaa ned og Solen staa op, han kender Lyngheden, naar den rødmer af Blomster, og naar den pudres af Sne, og den ræverøde Skov har for ham samme Skønhed som den lysegrønne — maaske endog større.

— Lige fra Kæmpevisens Dage har der da ogsaa over Jagt og Jægerliv hvilet et Skær af Poesi som over ingen anden Idræt. Ord som »Jægeren« eller »Skytten« vækker allerede en vis Stemning i et Digt, og ved et kort Valdhornssignal kan den grønne Skov manes ind i en Ouverture. Men tror nogen, at en Digter eller en Komponist kan bruge Fodboldspil eller Cykling som selvstændige Motiver i sin Kunst? Nej! Eller er der nogen, som for Alvor mener, at Blicher var bleven netop den Digter, han blev, hvis han ikke havde været Jæger og som saadan havde levet sig ind i den Natur, af hvilken hans Digtning fremsprang? Nej!

Trofast som faa lever Jægeren i sine Minder. Han husker ikke blot Begivenheder som det store Bekkasintræk, der anno saa og saa viste sig i den

og den Mose, men han mindes et enkelt grave-
rende Forbiskud eller en dræbt And, som først
efter en langsommelig Søgen fandtes inde under
den frønnede Elletrunte, og af den Bøg, foran hvil-
ken den store Ræv faldt i første Saat, har det
indre Syn optaget et Øjebliksbillede, som aldrig
udslettes — — —

Ja, saa smukt taler Bauditz om Jagt! Og mere
end én Gang har han skrevet, at det er bedre at
komme hjem med tom Taske, men saa at have
oplevet et Æventyr, det være nok saa lille, end
omvendt.

— Det er kun berettiget, at danske Jægere med
Stolthed nævner Sophus Bauditz som deres Kam-
merat. Han var det, og hans Navn har kastet
Glans over mangfoldige Klappjagter, medens sam-
tidig hans Aand og hans Lune prægede Tonen
mellem Skytterne en saadan Dag. Og umuligt er
det jo heller ikke, at der blandt vore Jægere fin-
des en eller anden — jeg regner ikke med Und-
tagelserne: de fødte Jægere og lign. — som vil
kunne forstaa noget af det, Bauditz har sagt, som
maaske endog har anet, at en Jagtdag kan have
sin Poesi. Men i det hele og store: hvor mange
af vore Dages Jægere — og det gælder baade
Herregaardsjægerne og dem med de lejede Distrik-
ter — vil som Sophus Bauditz foretrække det
sjældne Vingesus over Mosen fremfor de tredive
Fasanskud en suite eller interessere sig mere for
et Æventyr, oplevet dybt inde i Skoven, end for
den stolte Vildtparade, som enhver celever Jagt
ender med — sikkert ikke mange!

— — —

Sommerferien, i hvilke Bauditz jo skrev sine
Bøger, tilbragtes enten paa Sjælland eller i Jylland,
naar Familien da ikke tog til Udlandet.

Sophus Bauditz' Moder inviterede nemlig flere Gange Sophus, Emmy og Drengene paa Rejse. To Gange var vi saaledes i Schweiz og mindre Udflugter paa 2 à 3 Uger gjorde vi til Tyskland og Østerrig.

Fra disse Ture husker jeg min Fader som den mest ideelle Rejsefører. Han kombinerede Rejseruter saa godt som nogen Rundrejsebureauchef, han bestemte med en Bædekers Autoritet, hvad man skulde se i de forskellige Byer, og han arrangerede herlige flere Dages Udflugter med Hest og Vogn til Steder, der laa langt borte fra Turistens sædvanlige Veje. Jeg husker især en vidunderlig Køretur fra Interlaken til Grindelwaldgletscheren, som vi sammenbundne vandrede over, og en romantisk Rejse gennem Thüringen — mit indre Øre kan endnu høre Schweizerkuskens Sang og Jodlen og Thüringer Postillonhornets Klang.

I Schweiz boede vi begge Gange en 3 Ugers Tid i Vitznau, og »Hjortholm« blev for sidste Gang nedskrevet i den lille idylliske By ved Vierwaldstädter-Søen.

I Paris var Sophus og Emmy et Par Gange med min Moders Forældre. Sammen med dem og den gamle, brave Juveler Christesen rejste de i 94 om Efteraaret til Italien. Christesen havde inviteret mine Forældre, og Fader var selvfølgelig Rejsemarskal for hele Selskabet. Han modtog da ad Gangen 200 Franc af mine Bedsteforældre og 300 af Christesen; Pengene slog saa godt til, at den gamle Christesen Gang paa Gang under Rejsen sagde til min Bedstefader: »Du, Augustinus, det kan aldrig gaa rigtig til, han har ikke bedt om Penge endnu — han skyder saagu selv til!« Min Bedstefader kunde dog med god Samvittighed berolige Chri-

stesen; men for denne, der naar han rejste ikke kendte til Økonomi, var det hele uforstaaeligt.

— — —

I en Del Aar slog Bauditz sig om Sommeren med hele Familien ned i Rørvig ved Isefjordens Vestkyst.

Rørvig gør Indtrykket af at være et Stykke strandet Vesterhavsnatur paa Sjællands grønne Slette. Det ejer Jyllands dystre Mollstemning og Øernes jomfruelige Ynde, og Bauditz kom til at holde af og forstaa den sælsomme Natur.

I et lille Skipperhus yderst i Byen ved Foden af »Højsandene« flyttede Familien ind og boede dér hver Sommer i fem Aar.

Jeg kan ikke sige, at de fem Aar udelukkende var fem lykkelige, thi den anden Sommer blev min Moder pludselig syg, og det viste sig, at hun havde faaet Difteritis. Lægen vilde have hende paa Sygehuset i Nykøbing, men min Fader indvilligede kun heri paa én Betingelse: han vilde selv følge med. I en forlængst udtjent Landauer kørte da Sophus Bauditz sin Hustru til Sygehuset for sammen med hende at lade sig lukke inde dér for Resten af Sommeren. I en lille »Have« — seks Skridt i Længden, fire i Bredden — kunde han trække frisk Luft, ellers var han en Fange — men at han bragte et Offer faldt ham ikke et Øjeblik ind — hvor skulde han vel være andre Steder, naar hans Emmy var syg, end ved hendes Side!

Sygehuset var miserabelt i enhver Henseende, og min Moder fik en Serumforgiftning, som i Maaneder efter Udskrivningen tærede paa hendes Kræfter, der i Forvejen ikke var store.

Men næste Aar kom hun dog alligevel glad igen

til Rørvig, som hun og Sophus hele Vinteren havde glædet sig til at gense.

I »Højsandshuset«, som min Fader havde døbt Sommerboligen, samledes næsten hver Aften en hyggelig og munter Kreds — saare gæstfrit var mine Forældres Hjem altid baade i København og paa Landet — men naar de Fremmede var

»Højsandshuset« i Rørvig.

gaaet, sad en flittig Mand og skrev til langt over Midnat paa Romanen »Absalons Brønd«. Dagen igennem var der nemlig saa mange andre Ting at tage vare paa. Jeg husker saaledes, at det irriterede Faders Ordenssans, at Kørevejen uden for hans Veranda var i en elendig Tilstand. Med sine bare Hænder lavede han saa den fineste, makadamiserede Vej, der nogensinde var set i Rørvig. Ledig tror jeg overhovedet aldrig, jeg har set min Fader, han kunde simpelthen ikke være det, og

han fandt ogsaa altid, hvor han end var, Beskæftigelse.

Jagt var der ikke meget af, men de ensomme Ture med Bøsse og Hund blev selvfølgelig foretaget alligevel, og hver Plet i Rørvig lærte Bauditz at kende. Hans største Glæde var, naar han havde Gæster i Besøg — Slægt og Venner fra Lørdag til Mandag — at vise dem og forklare dem Egnens ejendommelige, uberørte Skønhed. I Novellen »Junisol« han har samlet sine Minder om Rørvig, og i en halv Snes Linier har han malet »Solnedgangens Højtid« set fra Højsandene med lette, yndefulde Pastelfarver.

— Kort før Rørvigsomrene havde Bauditz skrevet »Sporsne«, i hvilken han viste sit Mesterskab i Kompositionsevne og sin fine Forstaaelse af Vintrens Poesi. Men i Rørvig blev, som sagt, »Absalons Brønd« til:

Bauditz fortæller om dens Tilblivelse:

— Jeg har haft min daglige Gang paa Kristiansborg Slot i fem, seks Aar i den Tid jeg var Assistent i Højesterets Justitskontor.

Der var Stil og Stemning over Kristiansborg, og der var altid nok at se og lægge Mærke til for den, som daglig kom der.

Der var allerede noget pompøst over det indre af Midterporten, den mægtige Midterport, hvor der var højt som i en Kirke og rummeligt som i en Kongehal, og hvor det rungede som Torden i i en Bjærgegn, naar man slog den lille Portlaage stærkt i efter sig — stærkere sommetider, end det behøvedes.

Og Slotsgaarden med Kolonaden i Baggrunden, hvor tog den sig glimrende ud en smuk Sommerdag, naar den blaa Himmel straaede mellem og om Søjlerne! Og Buegangene med deres fine, har-

moniske Perspektiv, der minder om Fratergangen i et Sydens Kloster, Buegangene, udenfor hvilke man saa' de hvidhaarede Veteraner fra Hans Majestæts Staldetat sole sig selv og de kongelige Ekvipager paa Ridebanen.

— Efterhaanden lærte jeg ogsaa Slottets Indre grundig at kende — »Kongens Trappe« og »Dronningens Trappe«, Avdiensgemakker, Apartementssale og Riddersalen — men det varede en god Stund, inden jeg stiftede Bekendtskab med det underjordiske Kristiansborg.

Det Bekendtskab skylder jeg, som meget andet, min uforglemmelige Ven, afdøde Kriminalretsassessor Obelitz, den Gang, ligesom jeg, Assistent i Højesterets Justitskontor — min »Medslave«, som han kaldte sig.

Han og jeg gik tidt, naar Kontorets ikke altid overvældende Travlhed tillod det, paa Expedition i Kælderne, og det havde vi megen Fornøjelse af. De mægtige, vildsomme Kælderrum laa uberørte fra det forrige Slots Tid med alentykke Mure og graahvide, imponerende Krydshvælvinger. Her var det en ren Nydelse at gaa og ryge en Cigar en varm Sommerdag — altid var her køligt og altid var her halvmørkt — og skulde der være større Taffel eller Bal paa Slottet, saa kunde man have det interessante Syn at se Vinen under Kældermeesterens Opsyn blive taget frem fra mystiske Aflukker, og man kunde gøre en Afstikker ind i Slotskøkkenets vældige Rum, hvor de lange massive Plankeborde strakte sig under Hvælvingerne, hvor uhyre Stenmortere med Stødere som Herkules-Køller stod i Hjørnerne, og hvor solide Ringe foran det aabne Ildsted en Gang havde baaret Spiddene.

Og saa kom jeg da ogsaa en Dag til *Absalons Brønd*.

Fra den østre Kælderrække — den, der ligger under Hovedfløjen — førte i skraa Retning ind under Slotspladsen en smal, lav Tøndehvælving; her var bælgmørkt og blød, fugtig Grund — man maatte føle sig for med Foden, selv om man havde Lygte med.

For Enden af Gangen laa en simpel, rund Stenbrystning, og naar Lyset holdtes ind over den, blinkede der et Par Alen nede et lille Vandspejl — det var Absalons Brønd. Saadan kaldtes den af alle paa Slottet, men ude i Byen var der vist ikke en Snes Mennesker, der overhovedet anede dens Existens.

Med Veteranerne blandt Slottets Funktionærer morede det mig at tale om Brønden, og adskilligt vidste de jo at fortælle. Vandstanden i den var omtrent en Snes Fod — »Bunden ligger helt nede i Kridtet« — hed det — og Vandet selv var det bedste Vand i hele København. I gamle Dage, i Frederik den sjettes Tid og Christian den ottendes Tid, da var det ogsaa en hel Herlighed og en stor Naade for de fornemste Familier i Byen at faa Nøgle til Brønden og have Lov til at hente Vand fra den, og da kunde der tidt om Morgenen komme en halv Snes kønne Herskabs piger paa én Gang med deres Spande — »Ja, det var andre Tider!« sukkede den gamle Brandvagt, saa' paa Obelitz og mig, men tænkte paa de kønne Piger.

— Da jeg senere begyndte at sysle med Planen til »Absalons Brønd«, Bogen om København, var det, jeg først og fremmest vilde, at vise, hvorledes en By ogsaa har sine forskellige Landskaber, der i og for sig er lige saa karakteristiske som Skoven og Stranden, Marken og Mosen og ligesom

de kan skifte Stemning efter Aarstiden og Belysningen, og derfor spiller det københavnske Sceneri en lignende Rolle i denne Bog som Landskabsbillederne i »Hjortholm«. Jeg ønskede imidlertid ikke blot at bidrage mit til at aabne Læsernes Øjne for den rent ydre Skønhed, som vor Hovedstad rummer — mangen Gang dør, hvor man maaske mindst venter det — jeg vilde ogsaa gerne bringe dem til at se med historisk Sans og Forstaaelse, og derfor fik Kunstneren Holst, der aldrig bliver træt af at fremhæve Københavns rent æstetiske Fortrin, sit Supplement i Berner, som elsker sin Fødeby »historisk« i Kraft af Pietet for Traditionen. For Berner, som selv er født paa »Absalons Holm«, er der noget underlig trist i at stille en Statue af den, der grundede Byen, op over Hovedindgangen til det nye Raadhus, saa længe som der ikke ligger et Slot, men kun sodede Ruiner paa Absalons Holm og over Absalons gamle Brønd og for ham er denne sidste i den Grad noget symbolsk, at han maa udbryde: »For mig er det væsentlige ikke, *hvem* der bygger, men at der bygges. Hovedsagen er, at Holmen ikke ligger hen som et Brandtomt, et Splittelsens Tegn, men at man igen rejser den sunkne Kongeborg paa historisk Grund, hvælver og kupler den over Absalons Brønd — Traditionens »hellige Kilde« — den, som er og bliver et Folks dyreste Eje«.

Hvad der, den Gang disse Ord blev skrevne, var et Fremtidshaab, er nu blevet Virkelighed: man er i Færd med »at rejse den sunkne Kongeborg paa historisk Grund«. Og naar vel ingen har kunnet føle større Glæde herover end Forfatteren af »Absalons Brønd«, saa maa han vel ogsaa uden Ubeskedenhed have Lov til at tro, at hans Bog kan have gjort sit til at vække og forberede en

Stemning, og at han derigennem selv har lagt en lille Sten til det nye Kristiansborg.

— Sophus Bauditz havde megen Fornøjelse af »Absalons Brønd«. Ikke mindst i Tyskland — hvor den vistnok er Bauditz' mest kendte Bog — gjorde den megen Lykke. Masser af Turister — ogsaa hjemlige — valfartede til »Brønden«, der med ét var bleven saa populær, at den saagar kom i Turistbøgerne.

Kritiken over »Absalons Brønd« var nærmest delt.

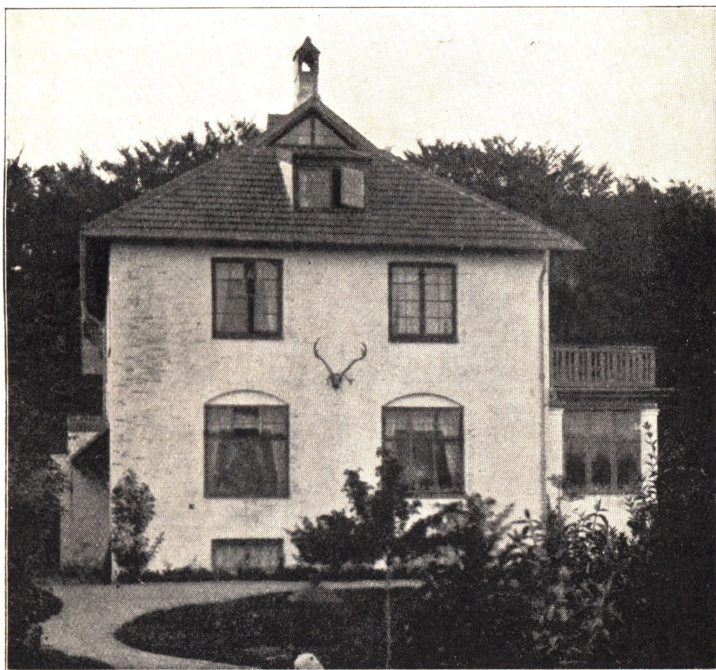
Medens Resterne af vor konservative Kritik, naar Bauditz i de Tider udgav en Bog, mandede sig op til i nogle høflige Middagsselskabsvendinger at komplimentere den »elskværdige« og »harmløse« Forfatter, blev først »Hjortholm« og, da »Absalons Brønd« udkom, tillige den meget nedsættende omtalt i de københavnske radikale Kredse. Man anerkendte Forfatterens Dannelse og ulastelige Sprog, men den antikverede Fortællemaade, det optimistiske Syn og, først og fremmest, Tendensen bekæmpedes paa det kraftigste i Spalte efter Spalte. Men rent bortset fra om den Kritik, her er Tale om, var berettiget eller ej, saa kunde man dog ud af disse klogt skrevne Artikler slutte sig til, hvem Sophus Bauditz var og hvad han havde paa Hjerte.

Desmere underligt er det nu at læse 80'ernes og 90'ernes konservative Kritik over Sophus Bauditz' Bøger igennem.

Man forbavses unægtelig over, at Højre ikke mente at burde slaa mere til Lyd for et Forfatter-skab som dette, at Partiet — om det maaske manglede literær Interesse, saa af rent politiske Grunde — ikke havde mere Brug for en Mand som Bauditz — tilmed da han var den eneste af den Tids

nyere betydelige Forfattere, som Højre helt med Rette kunde tage sig til Indtægt. Men kun tomme overfladiske Fraser om »velgørende Sundhed«, »hyggelig Underholdning« og lign. møder man.

En af de faa, der dengang med Forstaaelse

Villaen paa Viggo Rothesvej i Charlottenlund.

fulgte Bauditz' Veje og som med Vægt og Autoritet herhjemme paaviste Værdien af hans Forfatterskab, var Otto Borchsenius, til hvem Bauditz ogsaa følte sig staaende i oprigtig Taknemligheds-gæld. Borchsenius hørte iøvrigt i de senere Aar, ligesom Vilhelm Østergaard, til Bauditz' nærmeste, mest intime Kreds.

— — —

I Udlandet og i Særdeleshed i Tyskland — Bauditz er iøvrigt oversat paa Svensk, Fransk, Engelsk, Hollandsk og Russisk — blev Bauditz anerkendt som en af Danmarks betydeligste Forfattere ved Aarhundredskiftet — og den fyldigste og smukkeste skrevne Afhandling om Bauditz og hans Forfatter-skab, der til Dato er fremkommen, skyldes ogsaa — Bauditz har ofte selv fremhævet det — Dr. Adolf Stern i Dresden.

De mange Venner, Bauditz herhjemme vandt sig Landet over, de mange som, hver Gang han udsendte en ny Bog, regnede det for en stor og glædelig Begivenhed, hører sikkert hjemme i ret bestemt afsondrede — men dog langtfra lutter konservative — Kredse.

Som »Folkedigter« vil Bauditz næppe nogensinde komme til at staa. I de gode Hjem, blandt dannede Mennesker, er han derimod altid den velkomne Gæst. Det er den modne Mand og den gode Husfrue, der tager en af hans Bøger frem for i Ro og Fred at nyde en stille Time. Dyrkes Bauditz af Ungdommen, saa er det af den »modnere«; hans Skrifter er ikke Drengemorskabslæsning, lige saa lidt som de vil tilfredsstillende unge Pigers Smag.

De hel- og halv-»Hellige« ynder ham ikke heller. De har at indvende mod ham, enten at et uægte Barn optræder, en gammel Dame bander for ugudeligt eller at Elskovsscenerne er for detailleret udpenslet i hans Bøger.

Og heller ikke i Højskolekredse er Bauditz populær. Hans høje Kultur og sikre Smag, det aristokratiske, der inderst inde sad ham i Blodet, og som hyppig gjorde sig gældende i hans Bøger, ligesom det til Tider kunde være stærkt kendeligt i hans personlige Optræden udadtil, og endelig

Fru Emmy Bauditz som Nygift.

hans næsten ubegrænsede Viden paa saa mange Felter har hindret ham i at trænge ind i Højskolelejerne — som Regel vil man da ogsaa dér søge forgæves efter Sophus Bauditz' Navn i Bogreolerne.

— — —

Rørvig-Somrene blev opgivet. Det var ikke fordi Sophus og Emmy Bauditz blev ked af Naturen ved Isefjordskysten, forskellige andre Omstændigheder bar Skylden, en væsentlig var den, at mine Forældre flyttede til Charlottenlund i Foraaret 1902. Det havde været min Moders Ønske i mange Aar at bo udenfor Byen i Villa, og endelig fik hun sit Ønske opfyldt. Paa Viggo Rothesvej, hvor hendes Broder Christian Augustinus, hvis Hustru var min Moders Barndomsveninde, og Maleren Mønstedes, som hørte til mine Forældres nærmeste Venne- og Omgangskreds, havde deres Hjem, flyttede vi ind en rummelig, smuk Villa, der laa umiddelbart op til Skoven. Men kun et Aar blev det min Moder forundt at glæde sig over sit Ønskes Opfyldelse. Under et Paaskeophold i Helsingør 1903 blev hun syg. Meget lidende af Gigtfeber førtes hun til sit Hjem, og den 26. April døde hun efter at have været syg i omtrent tre Uger.

Som Lyn fra klar Himmel kom det store Tab *ikke* for min Fader. Han vidste, hvor sart min Moders Helbred i det Hele var, og at først og fremmest hendes Hjærte — paa Grund af tidligere Anfald af Gigtfeber — var meget svagt. Ofte havde ogsaa min Moder betydet ham, at han maatte være forberedt paa hendes forholdsvis tidlige Død; selv havde hun i mange Aar været klar over, hvorhen det bar.

»Sophus husk paa, Du har givet mig Lov til at dø *først!*« kunde hun ofte sige — tilsyneladende

spøgende, men hun og min Fader vidste begge selv, at der var Alvor bag Ordene, og hin tunge triste Stund, da min Moder drog sit sidste Suk, imedens min Fader, knælende ved hendes Side, holdt hendes Haand i sin, kom derfor ikke uforberedt. I stille Timer, længe forinden Døden varselede sit Komme, har min Fader, det véd jeg bestemt, takket sin Emmy for alt, hvad hun her paa Jord havde givet ham.

Og min Moder har i al sin Vemod, al sin Sorg, idet hun jo vidste, at hun maatte forlade dem, hun havde kær og som saa haardt vilde savne hendes kærlige, ærlige Sind og milde Ro, haft den Trøst, at Mindet om hende vilde blive bevaret tro fast, rent og helligt af de Tre, der først og fremmest led Tabet, da hun kaldtes didhen, hvor Gud nu bevarer hendes Sjæl.

VI. KAPITEL

*»Komodie paa Kronborg« — Vilhelm Schorn — Kongehuset
— 60-Aars Fødselsdag — Moderens Død — »Sne« —
»Den gamle Kro«*

I Efteraaret 1903 udkom »Komodie paa Kronborg«, en sindrig komponeret Fortælling, som Sophus Bauditz i flere Aar havde arbejdet paa.

Med stor Dristighed hævder han her en Hypothese, som han ikke kan bevise — han indrømmer det selv:

Som Student kom jeg jævnlig til Helsingør, ikke blot, som andre Turister, fra Morgen til Aften, men flere Dage ad Gangen, og saa boede jeg altid i »Klosteret«. Her havde nemlig min ældste Farbroder, tidligere Actuar i Slesvig, nu sin Embedsbolig. Han var en gammel Academicus, en af de største Originaler, jeg har kendt, og et af de fornøjeligste Mennesker, som tænkes kunde, Kammerat og jævnaldrende med Ungdommen — i adskillige Henseender mit Forbillede til »Jochumsen« i »Garnisonsbyen«*).

Forstaaeligt nok, at man befandt sig vel i Klosteret, og forstaaeligt nok, at jeg tidlig fik en aldrig svækket Kærlighed til dette herlige Monument fra Middelalderen, som min Onkel elskede overalt i Verden, og som han aldrig blev træt af at berømme eller fremvise. De kappelhvælvede Omgange, hvor Solen kastede sine Lyspletter paa

*) Sophus Bauditz har, som før bemærket, ofte sammenlignet sig selv med Jochumsen.

det slidte Murstensgulv, den lukkede Fratergaard, de mørke hemmelighedsfulde Trappegange, alt havde en Romantik over sig, som jeg aldrig før havde mødt i Livet, men kun i Bøger.

Og gik man saa ned i Onkels private Have og satte sig i Lysthuset, saa havde man herfra over »Grønnehave« den vidunderligste Udsigt: Sundet og Kronborg!

Den Dag i Dag bliver jeg højtidelig stemt, hver Gang jeg gaar ud til Frederik den Andens stolte Slot — det dejligste i Verden. Det ligger op til Byen, synes man, og saa skal man dog over Grav paa Grav, gennem Indskæringer i Voldene — Grønsværen ovenpaa »staar« saa brillant til de mørke-røde Murflader underneden! — og endda et godt Stykke langs med de høje Kasematter, inden man naar »Mørkeport«, og kommer ind i Slotsgaarden.

Her kan man lære, hvad historisk Stemning er! — Og Vandringen rundt om »Søbatterierne«! Ja, Kronborg er en hel Verden for sig, et Æventyr i Sten, og det er forklarligt nok, baade at Folkesagnet lader Holger Danske sove indenfor, og at Shakespeare lader Hamlet møde sin Faders Aand udenfor!

— Helsingør har for mig altid været Kronborg og Klosteret og Klosteret og Kronborg; derfor faldt det ogsaa ganske af sig selv, at jeg i min Bog lod »Will« bo hos Høreren Ivar Kramme i det gamle Kloster — han kunde slet ikke bo andetsteds, syntes jeg — og jeg tillod mig at lade »Will«, alias selve William Shakespeare, være med de engelske Skuespillere, som i 1586 agerede oppe paa Slottet.

Skønt der forud for »Komodie paa Kronborg« ligger Aaringers Studier — historiske, topografiske og, ikke mindst, sproglige — har jeg selvfølgelig ikke villet optræde som Historiker. Det har ikke

været min Opgave at ville *godtgøre*, at Shakespeare har været i Helsingør, men jeg har villet give en digterisk Fremstilling af, hvordan Shakespeare *kan* have været i Helsingør og *kan* have benyttet Erindringer og Motiver fra sit Ophold der til »Hamlet«.

Og spørger man mig, om *jeg* personlig tror, at Shakespeare har været i Helsingør, saa svarer jeg ubetinget ja. Det er nemlig langt naturligere, synes jeg, at forklare det Kendskab til Kronborg og danske Forhold, som viser sig i »Hamlet«, paa den Maade, at Shakespeare har været der, end paa nogen som helst anden Maade — og hvorfor skulde han ikke have kunnet være der?

I 1586 var der, som nu alle ved, et Selskab af engelske »Instrumentister«, der agerede oppe paa Kronborg. Blandt dem var f. Eks. William Kemp, Thomas Pope og Georg Bryan, der siden bevislig var Shakespeares Kammerater ved Theatret i London. Nu kan Shakespeare selvfølgelig have faaet sine Oplysninger om Kronborg og Danmark af dem, men det forekommer mig ulige naturligere at sige, at han selv har været i Helsingør, saa meget mere, som jo intet Menneske *ved*, *hvor* han var i 1586 — man ved kun, at han *ikke* var i sin Fødeby.

Og der er mange Enkeltheder i »Hamlet«, som man vanskelig forstaar, at Shakespeare skulde have faaet fat paa gennem andres Referater, uden selv at have opholdt sig i Danmark. Tænk f. Eks. paa, at Shakespeare, naar han havde Brug for to danske Adelsmænd, nævner netop de to danske Navne, Rosenkrans og Gyldenstjerne, som paa den Tid stod i første Række. Læg Mærke til Udtalelserne om Drikkeriet i Danmark — Frederik den Andens Tid! — om Horatio, der studerer i

Wittenberg, hvor netop saa mange Danske, men saa godt som ingen Englændere studerede. Tænk blot paa »Terassen« ved Søen neden for Kronborg, paa den indirekte, men tydelige Omtale af Kase-matterne. Og læg, frem for alt, Mærke til, at den naturligeste Baggrund for den Scene, hvor Hamlet overfor Moderen peger paa Faderens Billede, netop er Riddersalen paa Kronborg, hvor Hans Knieper's berømte vævede Tapeter med Portræter af de 111 (!) danske Konger hang, deriblandt Hamlet og hans Fader.

Der kunde endnu nævnes adskillige andre Træk i »Hamlet«, som tyder paa, at Shakespeare af Selvsyn har kendt Kronborg, og for mig er det aldeles ikke noget afgørende Modargument, at hans Navn ikke findes i Fortegnelsen over de engelske Instrumentister, der agerede i 1586. Thi hvorfor kan Shakespeare ikke af en eller anden Grund være optraadt under et fremmed Navn i Udlandet, eller hvorfor kan han ikke — saadan som jeg har ladet det ske i min Fortælling — være bleven forhindret i at komme paa Scenen?

Om min Hypotheses Rigtighed nærer jeg absolut »poetisk Tyrketro«. Udgravninger vil jo ikke kunne godtgøre den — saaledes som Tilfældet var med Absalons Brønd — men at der en Gang i Tiden vil findes arkivmæssigt Bevis for at den store Britte virkelig har været i Helsingør, det er jeg lige saa sikker paa, som jeg var overbevist om, at Absalons Brønd vilde findes *indenfor* hans Ringmur. Og den Dag, *det* sker, vil alle forstaa, hvorfor Shakespeares »Hamlet« er henlagt til Kronborg.

— Bogen var skrevet inden Emmy Bauditz døde, og det var kun naturligt, at Bauditz de første Aar efter at han havde mistet hende, han betragtede

som sin »første og bedste Kritiker«, sin »kunstneriske Samvittighed«, ikke mente at kunne gaa i Gang med et større Arbejde.

En Række fine, ofte vemodige, Noveller skrev han dog:

— Novellen — den egentlige Novelle, ikke »Fortællingen« eller »Skitsen« — har i mit Fædreland altid været dyrket forholdsvis lidt. Om det er fordi den som *Kunstform* oprindeligt hører hjemme i Syden og derfor har størst Tiltrækning for romansk Rod, eller om den faste Komposition og den Begrænsningens Resignation, som Novellen kræver, afskrækker mange Forfattere, det ved jeg ikke, men jeg i ait Fald har altid omfattet den *Kunstform*, som Boccaccio skabte, med særlig Forkærlighed, og som jeg mellem mine store Bøger har udsendt adskillige Bind Noveller, saaledes har jeg efter »Komodie paa Kronborg« skrevet de to Samlinger »Jægerblod« og »Omkring Ilden«.

Til mine Noveller har jeg, hvad der forresten følger af sig selv, hentet Motiverne fra højst forskellige Steder og Tider, men selv om Handlingen i dem spiller i Frankrig, Kina eller ved Rhinen, tror jeg dog, man kan sige om dem, som Goldschmidt sagde om sine »Kjærlighedshistorier fra mange Lande«: at de »vil findes danske alligevel«.

— — —

Samme Aar, min Moder døde, flyttede min Fader til København. Som Skoledirektør havde han sit Arbejde og sin daglige Gang paa Raadhuset, og det var nærmest et Offer, han bragte hver Dag at maatte tage frem og tilbage med Jernbanen mellem Charlottenlund og Byen.

— At komme nærmere ind paa *Skoledirektøren* Sophus Bauditz ligger udenfor denne Bogs Rammer. Jeg kan dog ikke lade være med at

minde om, i hvor høj Grad Bauditz elskede sin betydningsfulde Stilling med det store Ansvar, og hvor afholdt og almindelig respekteret, han var af alle indenfor den københavnske Skoleverden — og ikke mindst af dem, der i Grundspørgsmaal var uenig med ham.

Skoledirektøren i sit Kontor paa Raadhuset.

Skoledirektøren maatte nødvendigvis ofte gribe ind i mange Menneskers Skæbne; men jeg véd, at han altid kom til Rette med enhver; han ejede Takt og Menneskekundskab, og han havde Hjærte for dem, han maatte bedrøve eller skuffe.

— — —
De første Aar, min Fader var Enkemand, levede han et fuldstændig tilbagetrukket, indesluttet Liv.

Han syntes helt at ville stænge sin Dør for Verden og Menneskene. Selv om det aldrig havde været hans Natur at vise Fortrolighed — hans mest intime Venner har næppe nogensinde hørt ham fortælle mere om sig selv, end hvad enhver maatte vide — var det alligevel med megen Bekymring, hans nærmeste konstaterede, *hvor stærkt* han nu søgte at skjule sig selv og sin Sorg — og kom han en Gang imellem, enten hjemme eller ude, sammen med andre, blev hans Humør saa forceret og unaturligt, at det kun kunde virke deprimerende paa Omgivelserne.

Men nye Tider kom, en ny Generation groede op, og samtidig blev Bauditz almindelig anerkendt og forstaaet som Forfatter herhjemme. En Kritik, der havde Øjet aabent netop for det værdifulde, det bærende i Bauditz' Digtning — det som tidligere havde haft saa arge Modstandere og saa faa virkelig betydende Venner — gjorde sig nu gældende. Og Bauditz følte sig glad og stolt over den Hyldest, han fra alle Sider var Genstand for. Han rankede sin Ryg, og hans gamle Smil brød frem igen — maaske lidt vemodigt som Høstvindens første Sus over Trækronerne.

Samtidig udvidede han sin Venne- og Omgangskreds med Mænd fra den yngre literære Verden: Andreas Buntzen, Julius Clausen, Christian Houmark, afd. Albert Gnudtzman, Carl Muusmann kom i hans Hjem, og blandt Kunstnerne, som Bauditz ogsaa sluttede sig stærkere til, fandt han i Soya-Jensen en hengiven, trofast Ven, hvis tidlige Død gik Bauditz tungt til Hjærte.

Vilhelm Schorn, hvis Fader jo er omtalt i Dagbogen (fra 76), hørte til sin Død med blandt Bauditz' kærester Venner. Schorn var oprindelig Maler, men han havde forholdsvis tidlig opgivet

Kunstnervejen og virkede til sin Død som Tegne- og Sproglærer. Han var en belæst, kultiveret Personlighed, en fortræffelig Selskabsmand, en hjærtensgod Natur, en Gentleman helt igennem — i Parantes sagt: min Barndoms og Ungdoms for-gudede »Onkel Schorn«.

I de senere Aar faldt han kendelig af, saa' med Bekymring sine sidste Aar imøde og var lige ved at tabe sit oprindelig gode — nej, uforlignelige Humør. Hvad gjorde da min Fader! Han vidste, at Schorn sad inde med et enestaaende Kendskab og en sjælden pietetsfuld Kærlighed til de mange kendte — fortrinsvis literære Personligheder, som havde hørt til Schorns Fader, Theodor Schorns Kreds og blandt hvilke man traf Ingemann og Ludvig Bøtcher.

Bauditz fik da — det kan godt være, det ikke altid var med det gode alene — sin gamle Ven til at skrive »Da Voldene stod«, et i sin Art ret enestaaende Memoireværk, som bragte sin Forfatter Ære og tillige lidt af de Penge, som kunde forsøde hans Alderdoms Dage. Jeg tror uden Overdrivelse at kunne sige, at Bauditz glædede sig lige saa meget over Schorns lykkelige Forfatterdebut som over en af sine egne Succes'er, og jeg véd, at Bauditz, da Schorn laa paa sit yderste, modtog den gamle Mands oprigtige Tak for de Solstrejf, Bauditz havde ledet ind paa hans Vej og som havde lyst op i hans Livsaften.

— En af Sophus Bauditz' største Fornøjelser var at glæde andre.

Hans Indflydelse, der baade udadtil og opadtil tidt var ubegrænset, stod altid aaben for hans Venner og hvem der ellers søgte ham, og mangfoldige har han hjulpet. Han vidste Raad for de fleste, ligemeget hvad det gjaldt. Nød og Trang

kunde han lette, den tilsidesatte skaffede han Op-
rejsning, og den »honette Ambition« var han som
oftest ogsaa Mand for at tilfredsstille. Utrættelig
kunde han være, naar det ikke i de første Om-
gange iykkedes ham at opnaa, hvad han vilde;
for sig selv eller sine egne gik han derimod aldrig
et Skridt — maaske man deri kan søge en af
Grundene til, at han tidt opnaaede det utrolige for
andre.

Naar Bauditz saa levende interesserede sig for
andres Ve og Vel, saa var det aldrig fordi han
ønskede at erholde en Tak eller vide nogen i Gæld
til sig; men han havde en sjælden Sympati for
Menneskene, og en af hans Yndlingsbeskæftigelser
var at skabe Glæde og Tilfredshed mellem dem
— det vilde heller ikke et Øjeblik være faldet ham
ind i al Almindelighed at regne med Erkendtlighed
eller Taknemlighed i Livet — han holdt af Men-
neskene, men han *kendte* dem ogsaa.

Kun én eneste Gang véd jeg, at han, ved en be-
stemt Lejlighed, har følt sig skuffet, endog lidt
bitter over Menneskenes forunderlige Glemsom-
hed — det var et halvt Aarstid før han døde!
Men da mødte han rigtignok ogsaa, netop fra den
Side, hvor han maaske allermest burde have ven-
tet Taknemlighedsfølelse, dens Modsætning i dens
mest brutale Form.

Jeg har senere ofte tænkt over, om ikke hans
Bitterhed har været i Slægt med den, der en Gang
forledte H. C. Andersen til i et Brev fra Paris at
skrive: »Der kan være noget koldt, ja satanisk
ved de Danske. Dette Folk passer for de vaade,
skimmelgrønne Øer, hvor Ambrosius Stub var
Herremændenes Nar.«

— — —

I de senere Aar levede Bauditz et meget selskabeligt Liv, altid var han paa Farten, og hans Friluftsnatur fornægtede sig ikke. I Sverrig — som Regel i Følge med den »uforglemmelige« Ven Obelitz — og paa hjemlige Herregaarde drev han Jagt. Sammen med Olaf Poulsen, Elith Reumert, Etatsraad Aggerholm og Vilhelm Østergaard gennemstrefede han Gribskov og Egnen omkring Esromsøen, og til Provinsbyerne, som han bar en stille Kærlighed til, rejste han ofte — den ydre Anledning var i Reglen et Foredrag, der skulde holdes. Udenlandsrejser foretog han ogsaa. I Christiania var han 1906 og holdt tre Foredrag. I Nürnberg besøgte han Vennen Konsul Bernhard Lang, som han havde lært at kende under en Skolekongres, der var bleven holdt dér i Byen, og i Wien var han dansk delegeret ved den internationale Jagtudstilling og Jægerkongres. Endelig besøgte han igen det kære Paris.

I Anledning af Kong Christians og Dronning Alexandrines Besøg i Paris, i Maj 1914, havde Byen indbudt fire fremtrædende københavnske Kommune-Embedsmænd til i de Dage, Besøget varede, at være saavel Byens som Præsidentens Gæster. Bauditz, der stod i meget nær Forbindelse med det franske Gesandtskab i København, var selvskreven til at være med, og en Række lyse Minder — samt Æreslegionens Officerskors, som han under Festlighederne havde faaet sit Ridderkors ombyttet med — bragte han hjem fra sin sidste Parisertur.

— Det var ikke alene i det franske Gesandtskab, Bauditz var persona grata — overalt blandt Diplomater var han i sjælden Grad afholdt og velset.

Selv var Bauditz i ikke ringe Grad begavet med

diplomatiske Evner, og ofte blev han spurgt til Raads i de mest forskellige Anliggender. Men at de forskellige udenlandske Gesandter og Gesandtskabsmedlemmer, som Bauditz kom i Forbindelse med, viste ham en saa ret enestaaende Gæstfrihed og Imødekommenhed, kunde Bauditz sikkert i første Instans takke sine eminente selskabelige Talenter for, sin Sikkerhed i, hvor han var, at optræde korrekt og det ganske usnobbede Væsen, som var ham medfødt.

— — —
Med Interesse og Venlighed kom Kongehuset ogsaa Bauditz imøde.

Den gamle Christian IX, der gav Bauditz Ridderkorset, sagde til ham ved Takkeaudiensen:

»Det har været mig en Glæde at paaskønne et saa smukt Talent!«

Og det var ikke blot et Par venlige Ord, Kongen gav en nybagt Ridder. En anden Gang, ombord paa »Dannebrog«, tog Christian IX nemlig »Garnisonsbyen« ned fra Boghylden, idet han spurgte en Søofficer: »Har De læst denne Bog?« Søofficeren havde det ikke. »Det er en Fejl,« sagde Kongen, »den Bog burde enhver Dansk læse!«

Men det var under Frederik VIII, at Bauditz traadte i nærmere Forhold til Kongehuset.

Frederik VIII's Hof var jo det mest literære Hof, vi har haft siden Christian VIII's Dage, dog tror jeg ikke, at det særlig var fordi Sophus Bauditz var den bekendte Forfatter, at Kongen og hans Hus var Bauditz saa bevaagen.

Snarere tror jeg, at Kong Frederik og min Fader oprindeligt mødtes i Glæden over at gøre godt for og hjælpe andre — den de begge i saa høj Grad besad.

Frederik VIII's gode, højsindede Dronning satte

ogsaa Pris paa min Fader og viste ham megen Venlighed, naar han, hvad ofte skete, blev inviteret til de »smaa Middage«, som Majestæternes private Taffel kaldtes i Hofsproget.

Iøvrigt var jo Frederik VIII's og Dronning Louises Tillid til Bauditz af gammel Dato, idet min Fader i sine yngre Dage havde været Privatlærer baade for Prins Carl og Prins Harald.

— En lille Historie, der viser, hvorledes Frederik VIII ikke lod en Lejlighed, hvor han kunde vise Sophus Bauditz en Opmærksomhed og en anden en stor Glæde gaa fra sig, kan jeg ikke lade være at fortælle.

Min Faders Ven, Konsul Lang fra Nürnberg, en prægtig Mand, som mange danske er Tak skyldig for Venlighed og Hjælpsomhed, kom, kort efter Frederik VIII var bleven Konge, paa Besøg i Danmark.

Konsulen vilde saa op at hilse paa den nye Konge og fik selvfølgelig af Bauditz Besked paa, hvordan han skulde forholde sig.

Da Audiensdagen kom, stillede Bauditz ogsaa og bad Adjutanten om at maatte »komme ind« umiddelbart førend Lang. Min Fader fortalte saa kortelig Kongen, hvem Lang var — at det var en brav Mand, som allerede af Christian IX havde faaet Ridderkorset, og at et Par venlige Ord fra Majestæten ikke alene vilde ære og glæde Lang selv, men tillige en hel Familie i Nürnberg o. s. v.

»Nej, saa véd jeg, hvad jeg vil gøre,« sagde Frederik VIII, »jeg vil invitere Konsul Lang til Middag imorgen i Charlottenlund, og samtidig venter jeg ogsaa at se Dem Bauditz.«

— Uden at vide, hvad han skulde opleve, fremstillede Lang sig saa for Majestæten. Men tavs som en Augur trak han sig tilbage. Intet sagde

sagde han til min Fader, før han var paa Slotspladsen, dér endelig fik han Mælet igen:

»Jeg kan ikke spise Middag med Dig imorgen Sophus!« sagde han. »Jeg er ogsaa optaget, jeg skal til Charlottenlund!« var Svaret. »Ak, Bauditz, Bauditz,« udbrød saa den brave Lang og rystede sin Vens Haand, »nu forstaar jeg det først!« Og glad var han ikke mindst over at skulle have godt Følgeskab til Taflet den næste Dag.

Ved Taflet skal Lang ikke have sagt meget, og under en Charaban-Køretur i Dyrehaven efter Middagen, i Selskab med Kongen, flere Prinser og Prinsesser, sad han nærmest blot andagtsfuld.

Ikke en Gang i Jernbanen hjem ved 10-Tiden om Aftenen, hvor han dog var alene sammen med sin Ven Sophus, sagde han noget videre. Først da han blev bænket i Tivoli i en Ølhavn og fik løftet Kruset med den hjemlige Drik, fik han Talens Brug igen.

»Sophus dass ganze kommt mir wie ein Märchen vor!« sagde han og klinkede.

— Lang døde kort efter Frederik VIII. Rørende var det at se, med hvilken Taknemlighed den gamle Konsul, de sidste Aar han levede, i sine Breve mindedes hin store Dag i Charlottenlund, da han kørte i Skoven med selve Kongen af Danmark.

— Den indenfor den kongelige Familie, som Bauditz stod aller nærmest, var imidlertid Kong Georg af Grækenland.

Kort efter »Absalons Brønd« var udkommen, sendte Grækerkongen Bauditz Frelserordenen: »Som en ringe Gengæld for den Nydelse, Bogen har beredt mig«, staar der i Kongens Brev.

Fra den Stund var et virkeligt Venskab sluttet mellem Kong Georg og min Fader. Jeg tør bruge

Ordet Venskab, idet Kongen netop i et af sine mange og lange Breve til min Fader udtrykkelig pointerer, at han betragter Sophus Bauditz som en Ven, han er stolt af.

Hver Gang Kongen var i København, var ogsaa min Fader hos ham, og timelange Samtaler havde de om alt muligt — baade herhjemme og derude.

Saa ofte blev min Fader inviteret til Athen, og han tumlede ogsaa mange Gange med Planer til en Grækenlandsrejse, men af mange, og sørgelige, Grunde skulde den jo nu imidlertid aldrig blive til noget.

— — —

I mange Aar havde Bauditz tænkt paa at skrive et Lystpil for Det kongelige Theater. Mange Opfordringer til det havde han faaet af sine Venner indenfor Theatret: William Bloch, Olaf Poulsen, Mantzius, og en skønne Dag indleverede han da »Sne«.

Det blev skrevet paa Grundlag af enkelte Motiver fra Bauditz' største og maaske bedst kendte Novelle »Sporsne«. Sin Titel bærer det med Rette, thi det er Sneen, der skaber Handlingen og paa afgørende Punkter ligesom griber ind i den; paa Baggrund af de forskellige »Snestemninger« — Fygevej og Stille, Graavejr og Solskin — udvikler de vekslende Scener sig, og hele Stykket er en Slags Kærlighedserklæring til Vinteren — »den hvide Vinters« — Poesi.

Baaret af en mønsterværdig Udførelse — Fru Bloch, Mantzius, Hoffmann og Liebmann spillede Hovedrollerne — opnaede »Sne« en betydelig Succes paa Det kongelige Theater og er senere bleven opført med samme Held paa vistnok alle Provinsscener.

— Den 23. Oktober 1910 var det Sophus Bauditz' 60-aarige Fødselsdag. Han havde frabedt sig offentlig Festspisning — noget han ved tidligere lignende Lejligheder havde gjort -- Forfatterjubilæet t. Eks.

Men han blev dog fejret alligevel. For det før-

Sophus Bauditz i 60 Aars Alderen.
Efter Maleri af C. Wentorf.

ste havde en Kreds af kendte Mænd og Kvinder skænket hans Portræt til Frederiksborgmusæet — en Hæder han satte ganske særlig Pris paa; men selve Dagen formede sig dog ogsaa festlig paa forskellig Vis. Tre Konger sendte ham Lykønskning, fremmede Gesandter aflagde ham personlig Gratulationsvisit, og rundt omkring fra Ind- og

Udland sendtes der ham Hilsner, Blomster og Gaver. Aftnen tilbragte Bauditz i den nye Studenterforenings Bygning sammen med en mindre Herrekreds under tvangfrie, fornøjelige Former. Han var selv hele Dagen — som han var det en hvilkensomhelst anden Dag — naturlig, gemytlig og ganske uimponeret.

En anden, sjældnen fornøjelig Fest holdtes et Par Uger senere i samme Anledning og samme Sted af Studenterforeningens »Redningskorps«, som bestaar af de mange Forfattere, Skuespillere, Kunstnere o. s. v., som i Aarenes Løb har medvirket ved Foreningens Nytaarsgilder, Komedier og andre Fester.

Bauditz var indbudt til en Jagtfrokost (som imidlertid fandt Sted om Aftnen) i »Sjovridergaarden«, der af Carl Lund var skabt med megen Snille. De gamle Studententerforenings-Venner Axel Sørensen, Conrad Møller, Ludvig Jacobsen og de noget yngre Knud Bokkenheuser, Buntzen, Edgar Madsen og mange flere kappedes om at skabe den rette »Jagtstemning« og »Jægerpoesi«, som kulminerede da Hædersgæsten med »Samielske« Troldkugler skød selve Papegøjen og derfor i en Vise blev udmærket med Navnet Papegauditz.

Et Par Vers af en Jægersang, digtet af Knud Bokkenheuser og Einar Brun, kan jeg ikke lade være at citere:

Husker Du i Høst, naar Du ud over Marken gik
Hjorten vendte mod Dig et ængsteligt Blik.
Men naar Du mod den skød,
Venligst dens Stemme lød:
Sig mig lille Sophus, hvad sigted' Du paa?

Husker Du i Julen, Theatret tændte Lys,
Lygtens svage Flamme fyldte Din Sjæl med Gys,

Du saa paa den saa vist,
 at den blev rød til sidst,
 sig mig lille Sophus, hvad tjente du da?

— — —
 I 1909 døde min Moders Moder og to Aar efter hendes Fader, Etatsraad Augustinus.

Min Fader holdt uendelig meget af sine Svigerforældre. I min Moders Tid havde vi i en Aarrække boet Dør om Dør med dem i Jernbanegade, og til det sidste søgte min Fader op i det gæstfrie, hyggelige Hjem, hvor der ogsaa kun var godt at være.

Min Bedstefader var en livlig, kundskabsrig Mand og havde ligesom sin Hustru i høj Grad literære og i Særdeleshed Theater-Interesser. Som ung havde han oversat og bearbejdet en Del Stykker for Theatrene (særlig Casino) og det var da ogsaa kun rimeligt, at Svigerfader og Svigersøn havde nok at tale om og drøfte, naar de om Aftenen ved Piben og et Glas mødtes.

— Mine kære gamle Bedsteforældre Isidora og Ludvig Augustinus, som levede et saa smukt, harmonisk Liv og som begge havde et varmt Hjærte for alle, der levede paa Skyggesiden af Livet, savnes den Dag i Dag af mange — ogsaa udenfor deres Børns Kreds.

— Min Farmoder, den gamle Oberstinde, døde først i 1913, knap to Aar før sin Søn. Hun var saa aandsfrisk, livlig og rask til det sidste, som man kan forlange det af en 93-aarig Dame.

Hendes Glæde og Stolthed var selvfølgelig hendes Sophus, der aldrig — som hun selv sagde — havde forskaffet hende blot et Kvarters Sorg eller Bekymring.

I de senere Aar havde hun faaet sit Ønske, at se fremmede Lande, opfyldt, og hendes Rejse-

minder var hende meget kære; men hendes særlige Glæde var dog at følge Sophus i Tanken, læse om ham og høre om ham. Dog allermest var hun lykkelig, naar han besøgte hende, og det gjorde han tit, ja, næsten hver Dag i de sidste

Sophus Bauditz med sin Hund »Janos«
udenfor Botanisk Have.

Aar. I Reglen havde han Blomster med, som han pyntede op med i hendes Stuer, og var Vejret godt, gik de en Tur i Botanisk Have, som laa lige over for min Bedstemoders Bolig, og de sjældne Blomster bag Drivhusenes Glasruder fornøjede og interesserede dem begge lige meget.

Sophus Bauditz var ikke alene en god Søn, men

han var tillige sin Moders Ridder og Ven. Og Moderen var stolt af Sophus, rigtig ærkestolt — man forstaar *hvor* meget, gennem det Svar min Bedstemoder gav en kvindelig Slægtning, der, beklagende sig over, at Sophus gjorde saa faa Vi-

Oberstinde C. A. Bauditz.
Malet 1902 af P. Mønsted.

sitter, sagde: »Det vilde virkelig mere Tante Dorothea, om Sophus besøgte hende!«

»*Mere* hende,« udbrød den gamle, »ja, det tror Pokker, at det vilde *mere* hende, men det kan jo være, at Sophus har andet at tage Vare paa!«

Uvilkaarlig maa man her sige: Hvilken lykkelig Moder, hvilken lykkelig Søn!

Min Bedstemoder sov stille og fredeligt hen uden Smerter. Nogle Dage forinden Døden kom, tog hun Afsked med en gammel hengiven Ven, Grev Sophus Trampe, som hun havde ladet kalde til sig. Og den sidste Aften, hun levede, sagde hun højtidelig Farvel til sin Søn.

Han bad et Fadervor med hende og ud paa Natten lukkede hun for bestandig sine Øjne, rolig og fattet med fortrøstningsfuldt Sind — Slægtens Ældste, en kær, trofast gammel Moder og Bedstemoder var ikke mere. —

— — —

— I 1912 udgav Bauditz »Den gamle Kro«, der i mange Henseender maa regnes for hans bedste, smukkeste og mest helstøbte Bog, og i hvilken han ogsaa har givet endnu mere af sig selv, end tidligere. Thi den gamle Kending fra Hjortholm, Kaptajn Riis, der fortæller de mesterlig komponerede Fortællinger, er jo virkelig selve Sophus Bauditz, i hvert Fald som han viste sig, naar han nød Jagtens og Friluftslivets Glæder.

Selv tror jeg ogsaa, at Bauditz mente, at han med »Den gamle Kro« havde givet sin Læseverden det ypperste, han formaaede.

Han havde ved flere Lejligheder tidligere sagt: Min bedste Bog, den har jeg ikke skrevet endnu — i saadanne Øjeblikke har han utvivlsomt tænkt paa »Den gamle Kro« og Kaptajn Riis, der, som han selv, kunde fryde sig over Livet og glæde sig ikke mindst over de smaa Ting i Livet: en Blomst, et Smil, en smuk Haand og et godt Skud.

VII. KAPITEL

SIDSTE DAGE

VED Juletid i 1914 blev Sophus Bauditz syg og maatte gaa til Sengs. Ingen, heller ikke han selv, anede dog, at noget alvorligt kunde være paa Færde, og kort efter Nytaar var Bauditz da ogsaa tilsyneladende rask igen.

Jeg husker, med hvilket Humør han deltog i en Middag hos Etatsraad Aggerholm den 22. Januar. Han var den Aften den muntreste i Kredsen, som ogsaa bestod af lutter gode Venner med Vilhelm Østergaard, Elith Reumert, Justitiarius From, Otto Borchsenius og Postmester Holbøll i Spidsen; alle glædede sig ogsaa over at gense Bauditz som restitueret efter det lille Ildebefindende — rigtig som den gamle, charmerende Sophus Bauditz, man kendte saa godt.

Men Glæden var kun kort.

I Slutningen af Maaneden fik min Fader et Tilbagefald, og den 28. Januar maatte han med tungt Hjærte ombytte sit lille hyggelige Hjem paa Nørrevold med Jens Schous Klinik.

Bauditz befandt sig imidlertid godt inde paa den smukke, velindrettede Klinik. Han gik levende op i hele den Verden, der rørte sig omkring ham. Han spøjte med Lægerne, fortalte dem sine Historier og sluttede sig særlig til Dr. J. O. Jacobsen, i hvem han genkendte en gammel Elev fra Borgerdydsskolen — alt syntes saaledes at skulle gaa!

Den 15. Marts blev min Fader udskrevet fra Kliniken officielt helbredet for det »Mavesaar«, han havde lidt af.

Men allerede den 29. April holdt Sygevoغن igen uden for Døren, og atter maatte Bauditz, dengang meget lidende, lade sig indlægge — dog for ikke saa lang Tid; den 20. Maj kunde han igen være hjemme.

Men Sygdommen, en Kræftlidelse, havde nu kendelig hærget ham. Hans Ansigtsskulør var gusten, og hans Skikkelse indfalden.

Bauditz besøgte dog flittigt Det kongelige Theater, og smaa Ture uden for Byen foretog han ogsaa.

Inden Døre var han travlt beskæftiget med at ordne Bøger, Papirer, Breve, og Gang paa Gang forklarede han mig — ligesom tilfældigt, uden et Øjeblik at lade skinne igennem, at det maaske kunde være af en bestemt Grund -- hvor hver hver enkelt Ting laa.

— — —

I 1914 havde min Fader skrevet fire Digte, et om hver Aarstid, som hans Ven Dr. W. Thulstrup havde faaet til »Illustreret Tidende«.

Det sidste Digt, »Vinteren«, rummede en egen Stemning, der kunde tyde paa, at Sophus Bauditz, da han skrev det, havde anet, at hans Dage ikke var mange:

Man staaer ved sit store Vinterskjel:
 Dem, man forlader, til Tak og Farvel
 Den ene Haand man i Tanken rækker;
 Den anden man ydmygt mod oven strækker
 I Haab om, at Haanden vil gribes af dem,
 Som forud gik bort til et bedre Hjem.

Disse Linier tyder jo unægtelig paa, at Bauditz var forberedt paa sin Død. Dog tror jeg snarere,

at den Alvor, som Efteraaret 1914 manede til, har inspireret dem.

Før tidlig i Foraaret 1915 har det næppe staaet min Fader klart, hvorhen det hele bar.

Ude paa Kliniken, den 11. Marts, skrev han sit sidste Digt »Vor Frue«, der ender saaledes:

Ej Noget i Verden vel stærkere binder,
End hvad man har bjærget af lysende Minder,
Og hvad man engang har holdt helligt i Agt
Bevarer trods alt en forunderlig Magt.

Og naar man imellem, i modnere Alder,
Sin Kirkegang holder i Mindernes Haller
Og gjerne det Bedste vil se at faa med,
Man standser som oftest paa selv samme Sted.

Man søger det Billed, man højest har æret,
Af Den, som en jordisk »Vor Frue« har været,
Af Hende, til hvem man engang satte Tro,
Og som mellem Himmel og Jorden slog Bro.

Man bøjer sit Hoved. man hilser i Hende
Med Tak og med Andagt sit dyreste Minde;
Thi hun som paa Jorden for evig er tabt
Engang har Ens Solskin og Lykke jo skabt.

Dengang har Sophus Bauditz sikkert følt, at det var sidste Gang, det skulde forundes ham at skrive et Digt, og derfor skulde ogsaa hans sidste Sang gælde hende, den eneste, hende, han var tro til sin sidste Stund.

— Efter hele Juli at have været lidende, efter at alle Kure, alle Midler var forsøgt, besluttede min Fader sig til Operationen. Jeg véd, at han gjorde det grumme nødig, men han lod sig ikke mærke med det.

Fattet og rolig tog han Afsked med sit lille Hjem, som han elskede.

Tavs saa' han, den sidste Aften før den afgørende Dag, fra sin Altan paa Kliniken ud over

Havens Træer, der snart skulde gulnes og visne, over Søerne ind til Byen og Livet, som han maatte sige Farvel.

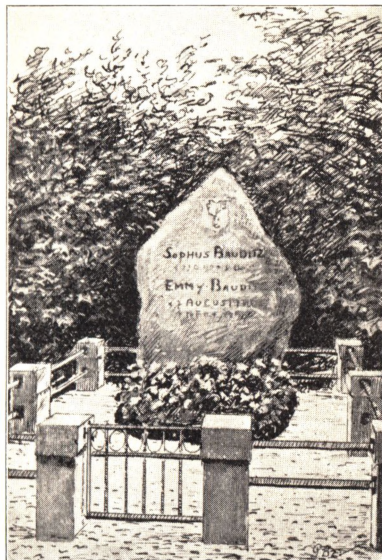
Tavs og fattet, som en *Mand*, gik han i Døden — akkurat som han havde levet Livet.

— — —

Operationen, der havde været meget omfattende og vanskelig, gav ikke meget Haab. Et Par Dage efter var det dog som om Kræfterne skulde slaa til, men da den 14. August en Lungebetændelse stødte til, maatte alt Haab opgives.

Mandag Morgen Kl. 3 $\frac{1}{2}$ drog min Fader sit sidste Suk, stille og roligt, uden lang eller stærk foregaaende Dødskamp.

Ved sin Hustrus Side blev han den 24 August begravet paa Vestre Kirkegaard.

Sophus og Emmy Bauditz' Grav
paa Vestre Kirkegaard.